

การบริหารจัดการงานตำรวจและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
เพื่อการดูแลความปลอดภัยสาธารณะ
ราชอาณาจักรไทย

การบริหารจัดการงานตำรวจและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
เพื่อการดูแลความปลอดภัยสาธารณะ
ราชอาณาจักรไทย

งานวิจัยได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ที่ปรึกษาโครงการ : นายณัฐวุฒิ โพธิสาโร

- : รองศาสตราจารย์ พันตำรวจโท ดร.เกษมศานต์ โชติชาครพันธุ์
- : พันตำรวจโท ดร.พงษ์ธร ธัญญสิริ
- : พันตำรวจเอก อนุชา สุทธยดิลก
- : พันตำรวจเอก เขมรินทร์ หัสศิริ

หัวหน้าโครงการ : พลตำรวจโท ดร.ปิยะ อุทาโย

นักวิจัย

- : พันตำรวจเอก ดร.ปรีดา สถาวร
- : ศาสตราจารย์ พลตำรวจตรี ดร.วีรพล กุลบุตร
- : รองศาสตราจารย์ พันตำรวจโท ดร.ภุชณพงศ์ พุตระกูล
- : พันตำรวจเอก ดร.ภุชณะ พัฒนเจริญ

ผู้ช่วยนักวิจัย

- : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจโท ดร.เสกสัน เครือคำ
- : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจโทหญิง ดร.ศิริพร นุชสำเนียง
- : พันตำรวจโทหญิง ธัญรัตน์ ไทวนวณิก
- : พันตำรวจตรี กิตติพันธ์ แทนตั้งเจริญชัย
- : พันตำรวจตรีหญิง ราตรี สุภาพันธ์
- : พันตำรวจตรี ดร.ชร พรประภฤต

พิมพ์ครั้งที่ 1

จัดทำโดย

- : กันยายน 2561 จำนวนพิมพ์ 400 เล่ม
- : สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยโรงเรียนนายร้อยตำรวจ
- 90 หมู่ 7 ตำบลสามพราน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม 73110
- โทรศัพท์: 0 3431 2020 โทรสาร: 0 3431 1105
- <http://www.rpca.ac.th>

พิมพ์ที่

- : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330
- โทรศัพท์ 0 2218 3549-50, 0 2218 3563 โทรสาร 0 2218 3551, 0 2215 3612

“ความเห็นในหนังสือ/เอกสารนี้ เป็นของผู้เขียน สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป”

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

ปิยะ อุทาโย.

การบริหารจัดการงานตำรวจและกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อการดูแลความปลอดภัยสาธารณะ ราชอาณาจักรไทย.-- นครปฐม : สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยโรงเรียนนายร้อยตำรวจ, 2561. 131 หน้า.

1. การบริหารงานตำรวจ. 2. ความปลอดภัยในที่สาธารณะ. I. ชื่อเรื่อง.

353.36

ISBN 978-616-8080-15-3

คำนำ

ในปัจจุบันการเชื่อมต่อกันระหว่างประเทศมีการเชื่อมต่อกันด้านข้อมูลข่าวสารจากเทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสารอันทันสมัย และการเชื่อมต่อของการคมนาคมขนส่งที่ทำให้การเดินทางติดต่อกันมีความสะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ประกอบกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ส่งผลต่อปัญหาความปลอดภัยสาธารณะโดยเฉพาะรูปแบบและความถี่การเกิดภัยจากอาชญากรรมที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีต ดังนั้นรูปแบบการดูแลความปลอดภัยในรูปแบบเดิมอาจไม่เพียงพอต่อบริบทสถานการณ์ในปัจจุบัน

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ตระหนักถึงความสำคัญขององค์ความรู้และการพัฒนาการดูแลความปลอดภัยสาธารณะเพื่อให้เท่าทันบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน ซึ่งมีความสอดคล้องต่อยุทธศาสตร์ของ สกว. ที่สนับสนุนงานวิจัยที่สร้างองค์ความรู้ใหม่และนวัตกรรมที่ก้าวหน้าหรือก้าวนำการเปลี่ยนแปลงของโลก และนำองค์ความรู้นี้ไปสู่การใช้ประโยชน์เพื่อสร้างทางเลือกในการพัฒนาประเทศต่อไป

หนังสือเรื่อง “การบริหารจัดการงานตำรวจและกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อการดูแลความปลอดภัยสาธารณะ” ของ 10 ประเทศ ภายใต้สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรืออาเซียนนี้เป็นผลผลิตภายใต้โครงการ “การศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการงานตำรวจและกฎหมายที่เกี่ยวข้องของประเทศสมาชิกอาเซียนเพื่อการดูแลความปลอดภัยสาธารณะ” และโครงการ “จัดการความรู้ด้านการบริหารจัดการงานตำรวจและกฎหมายที่เกี่ยวข้องของประเทศอาเซียน

เพื่อการดูแลความปลอดภัยสาธารณะ” ที่ทาง สกว. สนับสนุน เพื่อหาแนวทางการเพิ่มความปลอดภัยสาธารณะของประเทศไทย ณ ปัจจุบันและอนาคต โดยเฉพาะบทบาทและภารกิจของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่เป็นหน่วยงานดูแลความมั่นคงและบังคับใช้กฎหมายของประเทศ อาจจะต้องมีบริบทหรือหน้าที่ที่เปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมต่อไป ในการนี้ สกว. ขอขอบคุณ พลตำรวจโท ดร.ปิยะ อุทาโย และคณะนักวิจัยจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ในความทุ่มเทและร่วมกันศึกษาวิจัยและได้นำองค์ความรู้ดังกล่าวเรียบเรียงในรูปแบบของหนังสือเพื่อเผยแพร่สร้างความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานจัดการงานตำรวจและกฎหมายที่เกี่ยวข้องของแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียนเพื่อความปลอดภัยสาธารณะให้เกิดขึ้นในวงกว้าง

สกว. หวังเป็นอย่างยิ่งว่าองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากผลงานวิจัยนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและประเทศ ที่จะนำไปใช้ในการสร้างความเข้าใจ การสร้างความพร้อมต่อการรองรับความเปลี่ยนแปลงความปลอดภัยสาธารณะของประเทศในอนาคต และนำไปสู่มาตรการและแนวทางการปฏิบัติที่มีการยกระดับการดูแลความปลอดภัยสาธารณะของทุกภาคส่วน

ศาสตราจารย์ นายแพทย์สุทธิพันธ์ จิตพิมลมาศ
ผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

คำนำ

ฝ่ายสวัสดิภาพสาธารณะ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย มีภารกิจสร้างองค์ความรู้และส่งเสริมพัฒนาศักยภาพนักวิจัยและเครือข่ายให้มีความเชี่ยวชาญในการจัดการรับมือกับปัญหาความเสี่ยงใหม่ที่เกี่ยวข้องกับด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ และด้านความปลอดภัยสาธารณะ เพื่อก่อให้เกิดองค์ความรู้สนับสนุนการตัดสินใจของภาคนโยบาย และเพิ่มขีดความสามารถของสังคมในการจัดการปัญหาที่มีความซับซ้อนมากขึ้นทั้งในปัจจุบัน และป้องกันเชิงรุกเพื่อจัดการความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ด้วยกระบวนการทำงานระหว่างภาควิชาการ ภาคนโยบายและภาคส่วนต่างๆ ของประเทศอย่างใกล้ชิดเพื่อสนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่อง

ฝ่ายสวัสดิภาพสาธารณะ ได้เล็งเห็นบริบทของความปลอดภัยสาธารณะที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบันโดยเฉพาะการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ซึ่งเป็นแรงขับเคลื่อนทำให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมมีขอบเขตที่ขยายไปอย่างรวดเร็ว ทำให้ประเด็นการดูแลความปลอดภัยสาธารณะของกลุ่มประเทศอาเซียนเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและท้าทายในการทำงานของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาองค์ความรู้สนับสนุนการจัดการประเด็นดังกล่าวให้ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้สนับสนุนทุนวิจัยโครงการ **“การศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการงานตำรวจและกฎหมายที่เกี่ยวข้องของประเทศสมาชิกอาเซียนเพื่อการดูแลความปลอดภัยสาธารณะ”** โดยมีเป้าหมายเพื่อวิเคราะห์นโยบาย แนวทางการบริหารจัดการงานตำรวจสำหรับประเทศไทยเมื่อเข้าสู่

ประชาคมอาเซียน ทราบถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของการบริหารจัดการงานตำรวจ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องในหมู่สมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ รวมถึงพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตำรวจของประเทศไทย เพื่อเพิ่มศักยภาพการดูแลความปลอดภัยทางสาธารณะของประเทศไทยเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างมีประสิทธิภาพ

ผลงานวิจัยนี้ ทีมวิจัยได้รวบรวมข้อมูลเชิงลึกในประเด็นการดูแลความปลอดภัยสาธารณะของประเทศไทยในอาเซียน และวิเคราะห์ได้อย่างละเอียดและเป็นระบบ เขียนเรียบเรียงได้อย่างน่าสนใจ ซึ่งถือได้ว่าเป็นข้อมูลที่คุณค่าเหมาะสมแก่การถ่ายทอดองค์ความรู้ ในการนี้ฝ่ายสวัสดิภาพสาธารณะ ขอขอบคุณคณะผู้วิจัย และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่สนับสนุนการทำงานวิจัยขึ้นนี้ให้สามารถดำเนินงานได้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เกิดเป็นผลงานที่หนังสือเล่มนี้ ฝ่ายสวัสดิภาพสาธารณะ สกว. หวังว่าองค์ความรู้ที่เรียบเรียงไว้ในหนังสือ **“การบริหารจัดการงานตำรวจ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อการดูแลความปลอดภัยสาธารณะ”** ของ 10 ประเทศ ภายใต้สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียน เล่มนี้จะมีส่วนช่วยสร้างความเข้าใจต่อสาธารณชน ผู้ที่สนใจและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการงานตำรวจและกฎหมายที่เกี่ยวข้องของประเทศสมาชิกอาเซียน

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า ความรู้ที่เกิดจากงานวิจัยนี้จะมีส่วนนำไปสู่การสนับสนุนความร่วมมือและการทำงานร่วมกันระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการพัฒนาและขับเคลื่อนนโยบายพัฒนาด้านความปลอดภัยสาธารณะให้เกิดความก้าวหน้าและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในระดับปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลได้จริงในอนาคต

รองศาสตราจารย์ ดร.ชนาธิป ผาริโน
ผู้อำนวยการฝ่ายสวัสดิภาพสาธารณะ

คำนำ

การดูแลความปลอดภัยสาธารณะให้ปลอดภัยจากอาชญากรรมในยุคปัจจุบัน มีความสลับซับซ้อนกว่าในอดีต ตามความซับซ้อนของสภาพของสังคม การเติบโตทาง เศรษฐกิจและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การเดินทางคมนาคมและการติดต่อสื่อสาร เป็นไปอย่างสะดวกและรวดเร็ว ส่งผลต่อการเกิดอาชญากรรมและการปฏิบัติงานของ เจ้าหน้าที่ตำรวจในโลกปัจจุบัน

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในสมาชิกของสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรืออาเซียน (Association of Southeast Asian Nations-ASEAN) ซึ่งมีสมาชิก จำนวน 10 ประเทศ ประเทศสมาชิกอาเซียนแต่ละประเทศ มีทั้งความเหมือนและความแตกต่าง ในด้านสภาพแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ที่ส่งผลต่อสภาพอาชญากรรม และการบริหารจัดการงานตำรวจของแต่ละประเทศ นอกจากนี้ ภัยคุกคามด้านความปลอดภัย สาธารณะที่ไม่มีข้อจำกัดด้านพรมแดน ล้วนเป็นเหตุผลสำคัญที่จำเป็นต้องเรียนรู้ถึง สภาพแวดล้อมของมิตรประเทศในภูมิภาค สภาพอาชญากรรม รวมถึงการบริหารจัดการ งานตำรวจและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นบทเรียนในการปรับตัว การพัฒนาและ เตรียมพร้อมสำหรับการรับมือกับอาชญากรรมในอนาคต

การศึกษานี้ ทำให้เข้าใจถึงบริบทสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรม การบริหารจัดการงานตำรวจด้านต่างๆ และระบบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยการศึกษา ครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และองค์กรตำรวจของประเทศสมาชิกอาเซียนทุกประเทศ ที่ให้โอกาสคณะผู้วิจัยเข้าทำการศึกษาขององค์กร ลงพื้นที่เก็บข้อมูล และให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย เป็นอย่างดี คณะผู้วิจัยจึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการศึกษา นี้ จะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรตำรวจของไทย และเพื่อนประเทศสมาชิกอาเซียน ในการพัฒนา องค์กรและเสริมสร้างความร่วมมือกันในการต่อสู้กับอาชญากรรมต่อไป

พลตำรวจโท ดร.ปิยะ อุทาโย
หัวหน้าโครงการวิจัย

สารบัญ

	หน้า
1. สภาพสังคมและเศรษฐกิจ	1
1.1 ข้อมูลพื้นฐานของประเทศและสภาพสังคม	1
1.2 สภาพเศรษฐกิจ	6
1.3 สภาพปัญหาอาชญากรรมและความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ	7
1.3.1 อาชญากรรมทั่วไป	7
1.3.2 อาชญากรรมข้ามชาติและอาชญากรรมลักษณะพิเศษ	15
1.3.3 การค้ายาเสพติด สิ่งเสพติดให้โทษประเภทอื่นๆ	18
1.3.4 การก่อการร้าย	20
1.3.5 สภาพการจราจร และปัญหาบนท้องถนน	23
2. โครงสร้างการเมืองการปกครอง	24
2.1 รูปแบบการปกครอง	24
2.1.1 ฝ่ายบริหาร	25
2.1.2 ฝ่ายนิติบัญญัติ	25
2.1.3 ฝ่ายตุลาการ	26
2.1.4 องค์การอิสระ	26
2.2 สถาบันทางการเมืองและหน่วยงานราชการ	26
2.2.1 ระเบียบบริหารราชการส่วนกลาง	26
2.2.2 ระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาค	27
2.2.3 ระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น	27
3. รูปแบบโครงสร้างองค์กรและการบริหารงานตำรวจ	28
3.1 วิวัฒนาการขององค์กรตำรวจ	28
3.1.1 ตำรวจยุคก่อนจัดตั้งกองกำลังตำรวจ (ก่อน พ.ศ. 2403)	28

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.1.2 การจัดตั้งกองกำลังตำรวจสมัยใหม่	30
3.1.3 ตำรวจไทยยุคหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475	32
3.1.4 ตำรวจไทยยุคปัจจุบัน	33
3.2 รูปแบบการจัดองค์กรตำรวจ	39
3.3 การบริหารงานบุคคล	44
3.3.1 กำลังพลเจ้าหน้าที่ตำรวจ	44
3.3.2 การผลิตและพัฒนาทรัพยากรบุคคล	49
3.3.3 การเกษียณอายุราชการ	56
3.4 นโยบายการบริหารงานตำรวจและการปฏิบัติในพื้นที่	57
3.4.1 ยุทธศาสตร์ตำรวจ	57
3.4.2 การปฏิบัติงานของสถานีตำรวจ	57
3.4.2.1 งานอำนวยความสะดวก	58
3.4.2.2 งานป้องกันปราบปราม	58
3.4.2.3 งานสืบสวน	59
3.4.2.4 งานสอบสวน	59
3.4.2.5 งานจราจร	60
4. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายของตำรวจ	61
4.1 ระบบกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมโดยทั่วไป	61
4.1.1 ประมวลกฎหมายอาญา	61
4.1.2 กฎหมายที่มีโทษทางอาญาที่เกี่ยวข้องกับการรักษา ความปลอดภัยสาธารณะ	63
4.1.3 กฎหมายว่าด้วยการชุมนุมสาธารณะ	64
4.1.4 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	65

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.2 ระบบยุติธรรมในประเทศ	68
4.2.1 ศาลยุติธรรม	68
4.2.1.1 ศาลชั้นต้น	68
4.2.1.2 ศาลอุทธรณ์	69
4.2.1.3 ศาลฎีกา	69
4.2.2 ศาลปกครอง	69
4.2.3 ศาลทหาร	69
4.2.4 ศาลรัฐธรรมนูญ	69
4.2.5 องค์การอัยการ	69
4.3 การดำเนินคดีอาญา	70
4.3.1 การจับ	70
4.3.2 การควบคุม	70
4.3.3 การค้น	71
4.3.4 การสืบสวนสอบสวน	71
5. การสร้างหุ้นส่วนเพื่อความปลอดภัยสาธารณะ	72
5.1 การกำหนดนโยบายและกลไกการทำงานร่วมกับภาคส่วนต่างๆ ในลักษณะความเป็นหุ้นส่วนในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม	72
5.1.1 งานตำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์	72
5.1.2 การตำรวจชุมชน (Community Policing) กับกิจการ ตำรวจไทย	75
5.2 การปฏิบัติในการสร้างหุ้นส่วนเพื่อความปลอดภัยสาธารณะ	83

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
5.3 อาสาสมัครตำรวจ	86
5.3.1 อาสาสมัครตำรวจบ้าน	86
5.3.2 อาสาจราจร	88
6. งานตำรวจระหว่างประเทศ (International Policing)	90
6.1 ความสัมพันธ์ระหว่างนานาชาติและองค์การตำรวจสากล (INTERPOL)	90
6.2 ความสัมพันธ์ระดับภูมิภาคและองค์การตำรวจประเทศสมาชิก อาเซียน (ASEANAPOL)	93
6.3 ความสัมพันธ์ระดับทวีปาคี	96
6.4 ความร่วมมือเพื่อพัฒนาองค์กรและบุคลากร	100
รายการอ้างอิง	108

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1	แผนที่ราชอาณาจักรไทย 2
ภาพที่ 2	คนร้ายใช้อาวุธมีดชิงทรัพย์ในร้านสะดวกซื้อ (ซ้าย) และคนร้ายชิงทรัพย์ร้านค้าทอง (ขวา) 14
ภาพที่ 3	เจ้าหน้าที่ตำรวจท้องที่เยวและตำรวจนครบาลร่วมกันจับกุมตัว ผู้ต้องหาแก๊งคอลเซ็นเตอร์ชาวไต้หวัน จำนวน 3 ราย ที่ห้องพักชอยลาดพร้าว 130 กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 17 มกราคม ค.ศ. 2018 16
ภาพที่ 4	เจ้าหน้าที่ตำรวจ กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง จับกุมตัว ชายชาวยุเครน แก๊งสกินเมอร์บัตเตอร์เอทีเอ็ม พร้อมของกลาง บัตรเอทีเอ็ม 40 ใบ เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2016 17
ภาพที่ 5	เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจสอบที่เกิดเหตุระเบิด ในเมืองสุโขทัย โกลก 22 จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 9 เมษายน ค.ศ. 2018
ภาพที่ 6	สภาพการจราจรในพื้นที่กรุงเทพมหานคร 23
ภาพที่ 7	ระบบขนส่งมวลชน รถไฟฟ้าบีทีเอส (BTS) และรถไฟฟ้ามหานคร (MRT) ในกรุงเทพมหานคร 24
ภาพที่ 8	อาคารที่ทำการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติในปัจจุบัน 38
ภาพที่ 9	ตราประจำสำนักงานตำรวจแห่งชาติ 39
ภาพที่ 10	ภาพเครื่องหมายยศข้าราชการตำรวจชั้นยศต่างๆ 46
ภาพที่ 11	เครื่องหมายยศข้าราชการตำรวจชั้นประทวน (เรียงจากซ้ายไปขวา ดาบตำรวจ จ่าสิบตำรวจ สิบตำรวจเอก สิบตำรวจโท สิบตำรวจ) 47
ภาพที่ 12	นักเรียนนายร้อยตำรวจในเครื่องแบบชุดต่างๆ 52
ภาพที่ 13	นักเรียนนายร้อยตำรวจในการศึกษาภาควิชาการและการฝึก 52

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 14 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ	53
ภาพที่ 15 การฝึกอบรมของนักเรียนนายสิบตำรวจ ณ ศูนย์ฝึกอบรม ตำรวจกลาง ศาลายา จังหวัดนครปฐม	53
ภาพที่ 16 การฝึกอบรมหลักสูตรการบริหารงานตำรวจชั้นสูง (บตส.) ณ วิทยาลัยการตำรวจ	54
ภาพที่ 17 การเรียนการสอนในศูนย์ปฏิบัติการนิติวิทยาศาสตร์ ทางคอมพิวเตอร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ	56
ภาพที่ 18 เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจและจราจร รับฟังการชี้แจง ก่อนออกปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่	58
ภาพที่ 19 การปฏิบัติหน้าที่รับแจ้งความของพนักงานสอบสวน ในสถานีตำรวจ	60
ภาพที่ 20 กิจกรรมของชุดชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ สถานีตำรวจภูธร โนนแดง	75
ภาพที่ 21 การปฏิบัติงานของชุดตำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ ในรูปแบบต่างๆ	76
ภาพที่ 22 การประชุมคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหาร งานตำรวจ (กต.ตร.) สถานีตำรวจภูธรสอง จังหวัดแพร่ เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม ค.ศ. 2017	82
ภาพที่ 23 การสร้างความเป็นหุ้นส่วน เพื่อกำหนดมาตรการป้องกัน อาชญากรรมในที่พักอาศัยสูง	84
ภาพที่ 24 การกำหนดมาตรการเพื่อรักษาความปลอดภัยร้านสะดวกซื้อ และร้านค้าทอง	85

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 25 การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยบริเวณ สถานีรถไฟฟ้ามหานครสายสีแดง (BTS)	86
ภาพที่ 26 การฝึกอบรมอาสาสมัครตำรวจบ้าน สถานีตำรวจภูธรชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์ เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม ค.ศ.2016	87
ภาพที่ 27 การฝึกอบรมทบทวนอาสาจราจร เทศบาลเมืองเก่า จังหวัดขอนแก่น เมื่อปี ค.ศ.2015	89
ภาพที่ 28 การปฏิบัติงานของตำรวจสากลของไทย ในการประสานงาน ช่วยเหลือผู้เสียหายที่ถูกเจาะข้อมูลในจดหมายอิเล็กทรอนิกส์	91
ภาพที่ 29 เจ้าหน้าที่ตำรวจไทย จำนวน 10 นาย ที่ไปร่วมปฏิบัติการ รักษาสันติภาพในซูดานใต้ ระหว่าง 16 เมษายน ค.ศ.2017 ถึงวันที่ 15 เมษายน ค.ศ.2018	93
ภาพที่ 30 ห้องฝึกอบรมสถาบัน ILEA Bangkok	101
ภาพที่ 31 เจ้าหน้าที่ตำรวจเวียดนาม 4 นาย ที่เข้ารับการศึกษา หลักสูตร 4 ปี ที่โรงเรียนนายร้อยตำรวจ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม เริ่มศึกษาในปีการศึกษา ค.ศ.2016	103
ภาพที่ 32 การประชุมเพื่อก่อตั้งสมาคมสถาบันฝึกอบรมตำรวจในเอเชีย (The Association of Police Training Institutions in Asia-APTA) ณ มหาวิทยาลัยตำรวจแห่งชาติเกาหลี (The Korean National Police University-KNPU) เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ ค.ศ.2017	104

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 33 การประชุมสามัญประจำปี สมาคมสถาบันฝึกอบรมตำรวจ ในเอเชีย ครั้งที่ 3 17-20 กันยายน ค.ศ.2018 ณ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ	105
ภาพที่ 34 ข้าราชการตำรวจจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจ และกองบัญชาการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เข้าร่วมการสัมมนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านการศึกษา ฝึกอบรมตำรวจ ที่โรงเรียนตำรวจแห่งหน่วยงานตำรวจ เตรียมความพร้อม บาวาเรียที่ 2 (Police Academy of the Second Stand-by Police Academy in Eichstaett) เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม ค.ศ.2017 ถึงวันที่ 3 มิถุนายน ค.ศ.2017	106
ภาพที่ 35 นายฮูเบิร์ต มุลเลอร์ (Mr. Hubert Müller) ผู้อำนวยการ โรงเรียนตำรวจแห่งหน่วยงานตำรวจเตรียมพร้อมบาวาเรียที่ 2 แห่งเมืองไอซ์เซเต็ด รัฐบาวาเรีย สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (Police Academy of the II Bavarian Standby Police in Eichstatt, Bavaria, Federal Republic of Germany) พร้อมด้วยนายแอนเดส ดีเทล (Mr. Andes Dietl) อาจารย์ เดินทางมาเยี่ยมชมโรงเรียนนายร้อยตำรวจ และแลกเปลี่ยน ประสบการณ์กับนักเรียนนายร้อยตำรวจ เกี่ยวกับการฝึกอบรม ตำรวจ เมื่อวันที่ 21-24 มิถุนายน ค.ศ.2017	107

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1	สถิติคดีอาญารับแจ้งและจับกุมได้ จำแนกตามกลุ่มประเภทคดี ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559-2560	8
ตารางที่ 2	รายละเอียดสถิติคดี กลุ่ม 4 ความผิดที่รัฐเป็นผู้เสียหาย	10
ตารางที่ 3	รายละเอียดสถิติคดี กลุ่ม 1 ความผิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และเพศ	12
ตารางที่ 4	รายละเอียดสถิติคดี กลุ่ม 2 ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์	13
ตารางที่ 5	จำนวนสถานีตำรวจและระดับตำแหน่งของหัวหน้า สถานีตำรวจ จำแนกตามหน่วยพื้นที่	44
ตารางที่ 6	จำนวนตำแหน่งและคนครองตำแหน่งของสำนักงานตำรวจ แห่งชาติ	48

สารบัญเพนภูมิ

หน้า

แผนภูมิที่ 1	สัดส่วนของประเภทคดีอาญาที่รับแจ้งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2560	9
แผนภูมิที่ 2	สัดส่วนประเภทคดีในคดีกลุ่ม 4 ความผิดที่รัฐเป็นผู้เสียหาย	11
แผนภูมิที่ 3	กลุ่มประชากรที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด (ข้อมูลเฉลี่ย 5 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2556-2560)	20
แผนภูมิที่ 4	โครงสร้างสำนักงานตำรวจแห่งชาติ	42
แผนภูมิที่ 5	โครงสร้างงานของสถานีตำรวจ	61
แผนภูมิที่ 6	กระบวนการปฏิบัติงานในการบังคับใช้กฎหมายของ เจ้าหน้าที่ตำรวจในกระบวนการยุติธรรม	72
แผนภูมิที่ 7	แนวคิดในการกำหนดองค์ประกอบและบทบาทภารกิจของ กต.ตร.	78

การบริหารจัดการงานตำรวจและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อการดูแลสุขภาพพลอดภัยสาธารณะ: ราชอาณาจักรไทย

1. สภาพสังคมและเศรษฐกิจ

1.1 ข้อมูลพื้นฐานของประเทศและสภาพสังคม

ราชอาณาจักรไทย หรือไทย ตั้งอยู่บนคาบสมุทรอินโดจีนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีพรมแดนทิศเหนือติดเมียนมา ทิศตะวันออกเฉียงเหนือติดลาว ทิศตะวันออกติดกัมพูชา ทิศใต้ติดมาเลเซียและอ่าวไทย ทิศตะวันตกติดทะเลอันดามันและเมียนมา ไทยมีพื้นที่ 510,890 ตารางกิโลเมตร ประชากร 68,863,510 คน¹

ลักษณะภูมิประเทศ ภาคเหนือของไทยมีภูเขาทอดผ่านเป็นจำนวนมาก ตั้งแต่ชายแดนเมียนมาผ่านคอคอดและคาบสมุทรมลายู ที่ราบตอนกลางเป็นพื้นที่ลุ่มซึ่งระบายน้ำโดยแม่น้ำเจ้าพระยาและแม่น้ำสายย่อย ทั้งนี้แม่น้ำเจ้าพระยาก็เป็นระบบแม่น้ำที่สำคัญของประเทศ โดยไหลผ่านไปสู่สามเหลี่ยมปากแม่น้ำซึ่งอยู่ที่หัวอ่าวกรุงเทพฯ แม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านพื้นที่กว่าหนึ่งในสามของประเทศ ในพื้นที่ทางตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศเป็นที่ราบสูง พื้นที่มีเนินลาดและทะเลสาบตื้นเขิน มีแม่น้ำมูลไหลไปรวมกันเป็นแม่น้ำโขง ซึ่งไหลลงสู่ทะเลจีนใต้ แม่น้ำเจ้าพระยาและแม่น้ำโขงถือได้ว่าเป็นโครงกระดูก เศรษฐกิจของประเทศไทย โดยเป็นพื้นที่ปลูกข้าวและเป็นทางน้ำสำหรับขนส่งสินค้าและผู้คน ในทางกลับกันลักษณะทางธรรมชาติของคาบสมุทรในทางภาคใต้ คือ ชายฝั่งทะเลที่ยาว เกาะนอกฝั่ง และบึงป่าชายเลน²

ภาพที่ 1 แผนที่ราชอาณาจักรไทย

ที่มา: จาก https://www.welt-atlas.de/map_of_thailand_6-433. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2018

คนไทย ประกอบด้วย คนเชื้อสายไทย ร้อยละ 75 ไทยเชื้อสายจีน ร้อยละ 14 ไทยเชื้อสายมลายู ร้อยละ 3 ประเทศไทยประสบปัญหาอัตราการเกิดต่ำกว่ามาตรฐาน ในปี พ.ศ. 2551 อัตราการเกิดของประชากร ร้อยละ 1.5 และมีแนวโน้มที่จะลดลงเหลือเพียงร้อยละ 1.45 ในปี พ.ศ. 2558 มีสาเหตุมาจากอัตราการคุมกำเนิดที่เพิ่มสูงขึ้น ประกอบกับอัตราการตายที่ลดลง ทำให้ประเทศไทยจะมีประชากรสูงวัยมากขึ้นในอนาคต ประเทศไทยถือได้ว่ามีความหลากหลายทางเชื้อชาติ

โดยมีทั้งชาวไทย ชาวไทยเชื้อสายลาว ชาวไทยเชื้อสายมอญ ชาวไทยเชื้อสายเขมร รวมไปถึงกลุ่มชาวไทยเชื้อสายจีน ชาวไทยเชื้อสายมลายู ชาวชวา (แขกแพ) ชาวจาม (แขกจาม) ชาวเวียดนาม ชาวเมียนมา และชาวไทยภูเขาเผ่าต่างๆ เช่น ชาวกะเหรี่ยง ลีซอ ชาวม้ง ส่วย เป็นต้น³ นอกจากนี้ประเทศไทยยังมีแรงงานต่างด้าวจำนวนมากเข้ามาทำงานในประเทศ ได้แก่ ชาวเมียนมา กัมพูชา ลาว เวียดนาม ฟิลิปปินส์ รวมทั้งคนชาติอื่นๆ ที่เข้ามาทำงานในภาคเอกชน องค์กรต่างๆ จำนวนมาก

ในด้านศาสนา ประมาณร้อยละ 95 ของประชากรไทยนับถือศาสนาพุทธ นิกายเถรวาท ซึ่งถือว่าเป็นศาสนาประจำชาติ แม้ว่ายังจะไม่มีการบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยก็ตาม ศาสนาอิสลามประมาณร้อยละ 4 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวไทยทางภาคใต้ตอนล่าง ศาสนาคริสต์และศาสนาอื่นประมาณร้อยละ 1

ภาษาไทยเป็นภาษาราชการและเป็นภาษาหลักที่ใช้ติดต่อสื่อสาร นอกเหนือจากภาษาไทยกลางแล้ว ภาษาไทยสำเนียงอื่นยังมีการใช้ในแต่ละภูมิภาค เช่น ภาษาไทยถิ่นเหนือในภาคเหนือ ภาษาไทยถิ่นใต้ในภาคใต้ และภาษาไทยถิ่นอีสานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นอกเหนือจากภาษาไทยแล้วยังมีการใช้ภาษาของชนกลุ่มน้อย เช่น ภาษาจีนโดยเฉพาะสำเนียงแต้จิ๋ว ภาษาลาวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งบางครั้งนิยามว่า ภาษาลาวสำเนียงไทย ภาษามลายูปัตตานีทางภาคใต้

ในด้านวัฒนธรรม ไทยรับเอาวัฒนธรรมอินเดีย จีน ขอม และดินแดนบางส่วนของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เข้ามาอย่างมาก พุทธศาสนานิกายเถรวาทเป็นศาสนาที่มีผู้นับถือมากที่สุดในประเทศไทย รวมเอาความเชื่อท้องถิ่นที่มาจากศาสนาฮินดู การนับถือผี และการบูชาบรรพบุรุษด้วย ชาวไทยมักจะมีความเป็นเจ้าบ้านและความกรุณาอย่างดี ซึ่งผู้อาวุโสต้องปกครองดูแลครอบครัวของตนตามธรรมเนียม⁴

พื้นที่ที่เป็นประเทศไทยในปัจจุบัน โดยเฉพาะชุมชนบนที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา มีวิวัฒนาการมาหลายศตวรรษก่อนหน้า มีความคล้ายคลึงกับสังคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อื่นๆ ภูมิภาคนี้เป็นป่าเขตร้อนชื้น ผู้คนตั้งรกรากเป็นกลุ่มๆ ตามเมืองใหญ่ที่มีเจ้าผู้ครอบครอง สิ่งที่ผูกพันคนเข้าด้วยกันคือความสัมพันธ์แบบนายกับบ่าว ช่วงกลางพุทธศตวรรษที่ 17 ถึงกลางพุทธศตวรรษที่ 21 (ประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 12 ถึง 16) มีสงครามเกิดขึ้นบ่อย ระบอบกษัตริย์ที่มีอำนาจยิ่งใหญ่จึงก่อตัวขึ้น⁵ อาณาจักรสุโขทัย สถาปนาขึ้นประมาณพุทธศตวรรษที่ 18 พ่อขุนบางกลางหาวและพ่อขุนผาเมือง ได้ร่วมกันสถาปนาเอกราชให้สุโขทัย และมีความเจริญรุ่งเรืองตามลำดับจนถึงสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช นอกจากนี้ในช่วงระยะเวลาดังกล่าว มีกลุ่มเมืองที่ก่อตัวขึ้นในเมืองท่าทางด้านล่างของแม่น้ำเจ้าพระยาและรอบๆ ชายทะเลด้านบนของอ่าวไทยซึ่งสถาปนาขึ้นภายใต้อิทธิพลของเขมร คือ เพชรบุรี สุพรรณบุรี ลพบุรี และอยุธยา หลังจากที่ตระกูลผู้นำของเมืองเหล่านี้แย่งกันเป็นใหญ่ ผู้นำที่อยุธยาขึ้นมาเหนือตระกูลผู้นำของเมืองอื่นๆ จีนเรียกย่านนี้ว่า “เสียน” (Xian) ซึ่งโปรตุเกสเรียกเพี้ยนไปเป็นสยาม⁶ หลังจากนั้น อาณาจักรสุโขทัย ก็กลายเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรอยุธยา ในเวลาต่อมา และจากพุทธศตวรรษที่ 22 ทั้งภูมิภาคเริ่มสงบร่มเย็น การค้ากับต่างชาติขยายตัวขึ้น “อยุธยา” กลายเป็นเมืองท่าใหญ่ของเอเชียแห่งหนึ่ง โดยมีเครือข่ายที่กว้างขวางนับจากเปอร์เซียไปจรดเมืองจีน

อาณาจักรอยุธยามีความเจริญรุ่งเรืองเป็นอย่างมาก สามารถครอบครองดินแดนทางด้านเหนือของคาบสมุทรซึ่งเป็นเส้นทางการค้าที่ติดต่อกับจีน และดินแดนทางด้านใต้บริเวณด้ามขวานทอง มีการค้าขายกับชาวต่างชาติ มีความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและวัฒนธรรม ช่วงเวลาร้อยปีสุดท้ายของแผ่นดินอยุธยา การขยายตัวของเศรษฐกิจพาณิชย์ส่งผลให้ชนชั้นสูงมีอำนาจทางเศรษฐกิจ และกระทบต่อพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์และอำนาจทางทหาร ชนชั้นสูงแสวงหาวิธีปกป้องความมั่งคั่ง คนธรรมดาต่อต้านการที่ต้องทำงานและสละชีวิตในการทำสงคราม

พุทธศาสนาได้รับความนิยมสูงขึ้นน่าจะสะท้อนความต้องการมีชีวิตของตนเอง ความกระตือรือร้นต่อระบบศักดินาเดิมส่งผลให้อยุธยาเปราะบางและแตกลง เมื่อถูกเมียนมาโจมตีเมื่อ พ.ศ. 2310⁷ หลังจากการเสียกรุงศรีอยุธยา กลุ่มก๊วนใหม่ๆ หลายกลุ่มก่อตัวขึ้น จนกระทั่งพระเจ้าตากสินได้เป็นผู้นำในการรวบรวมผู้คน แล้วตั้งเมืองหลวงใหม่ที่ธนบุรี ซึ่งเป็นบริเวณที่ล้อมรอบด้วยบึงแต่เหมาะสำหรับการป้องกันตัวจากศัตรู และอยู่ตรงกันข้ามกับชุมชนจีนที่ทำการค้ามานานที่บางกอก เมื่อสิ้นสมัยของพระเจ้าตากสิน จึงได้มีการสถาปนาราชวงศ์จักรีแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ โดยมีพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก เป็นปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรี

หลังการสถาปนาราชธานีแห่งใหม่ สังคมทหารที่ก่อตัวขึ้นใหม่ เริ่มแรกเป็นไปเพื่อปกป้องตนเอง แต่ผลที่ตามมา คือ กรุงเทพฯ แผ่ขยายอิทธิพลเหนือดินแดนอื่นๆ เป็นอาณาบริเวณกว้างไกลกว่าที่เคยเป็นมาทางด้านทิศเหนือและทิศตะวันออก แผ่อิทธิพลไปถึงเชียงใหม่ เวียงจันทน์ กัมพูชา ทางด้านทิศใต้ พระเจ้าตากสินและพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ส่งกองทัพลงไป เจ้าเมืองใต้ให้การต้อนรับอย่างดี สยามจึงสถาปนาอิทธิพลเหนือเมืองต่างๆ ไปถึง “เคดาห์” (ไทรบุรี) และ “ตรังกานู”⁸

ในช่วงต้นกรุงรัตนโกสินทร์ สยามมีการติดต่อค้าขายกับชาวต่างชาติ ทั้งชาวจีนและชาวตะวันตก เศรษฐกิจการค้ามีการขยายตัวอย่างมากในบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ลงไปทางแหลมมลายู ระบบสังคมเริ่มปรับเปลี่ยน ตระกูลเจ้าลัวใหญ่เพิ่มขึ้นมาเป็นชนชั้นนำของสังคม และชนชั้นสูงเดิมที่สมาชิกหลายคนเข้าทำกิจการค้าขาย วิธีคิดและการมองโลกจึงเปลี่ยนแปลงไปด้วย⁹ ในด้านของชาวตะวันตกเมื่อเข้ามาก็นำความทันสมัยแบบตะวันตกเข้ามาด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 มีการรับความรู้วิทยาการสมัยใหม่เข้ามาในประเทศ อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ภายนอกประเทศกับความเปลี่ยนแปลงภายใน ทำให้สยามจำเป็นต้องมีการปฏิรูปประเทศเพื่อรับความเปลี่ยนแปลงและปกป้องตนเองจากอาณานิคมตะวันตก การปฏิรูปประเทศ

หลายประการจึงเกิดขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ได้แก่ การปรับปรุงโครงสร้างการบริหารราชการแผ่นดิน ระบบงานยุติธรรม การศึกษา การเศรษฐกิจ การทหาร สาธารณูปโภค เป็นต้น

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 เศรษฐกิจโลกตกต่ำเป็นเวลานาน ส่งผลกระทบต่อประชาชนเป็นอย่างมากและทำให้เกิดความไม่พอใจต่อผู้มีอำนาจปกครอง ในปี พ.ศ. 2475 คณะบุคคลที่เรียกตัวเองว่า “คณะราษฎร” ได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบกษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 โดยมุ่งหมายให้สยามได้ปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข อย่างไรก็ตามเส้นทางสู่ประชาธิปไตยของไทย ก็มีอุปสรรคต่างๆ นานา การปกครองของรัฐบาลในแต่ละช่วงเวลาเกิดการรัฐประหารยึดอำนาจหลายครั้ง

1.2 สภาพเศรษฐกิจ

ไทยมีผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) 407,026.13 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยมีผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อประชากร (GDP Per capita) 5,910.6 ดอลลาร์สหรัฐ ในปี ค.ศ. 2016 มีอัตราการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP Growth) ร้อยละ 3.2¹⁰

พื้นฐานทางเศรษฐกิจของประเทศไทย มีขนาดเศรษฐกิจที่ใหญ่เมื่อเปรียบเทียบกับบรรดาประเทศสมาชิกอาเซียน และประชากรมีรายได้ปานกลางระดับสูง อย่างไรก็ตาม ในปี ค.ศ. 2016 ข้อมูลจากธนาคารโลก ระบุว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของไทย เติบโตเพียงร้อยละ 3.2 ซึ่งเป็นอัตราการเติบโตที่ต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นในอาเซียน

ฐานเศรษฐกิจของไทย ได้เปลี่ยนจากฐานด้านการเกษตร มาเป็นฐานการผลิตอุตสาหกรรมที่เข้มข้นตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2530 เป็นต้นมา และเริ่มเข้าสู่ฐานด้าน

การบริการสมัยใหม่มากขึ้นตามลำดับ จากฐานเศรษฐกิจที่ขยายเพิ่มขึ้นและรายได้ต่อหัวประชากรที่เพิ่มขึ้น ไทยได้เปลี่ยนสถานะจากประเทศด้อยพัฒนาเป็นประเทศที่ถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มประเทศที่มีรายได้ปานกลางระดับบนมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 ฐานการผลิตและการบริการมีความหลากหลาย การส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมที่เพิ่มขึ้นมาก สามารถแข่งขันและมีส่วนแบ่งในตลาดโลกสูงขึ้นและสร้างรายได้เงินตราต่างประเทศในระดับสูง เช่น กลุ่มยานยนต์ อิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้า อุตสาหกรรมอาหาร สินค้าเกษตร การท่องเที่ยว และบริการด้านสุขภาพ¹¹

เศรษฐกิจไทย เป็นระบบเศรษฐกิจแบบผสมผสาน โดยแยกเป็น¹²

1) เศรษฐกิจภาคอุตสาหกรรมใหม่ มีการพึ่งพาการส่งออกเป็นหลัก สินค้าส่งออกที่สำคัญ คอมพิวเตอร์และชิ้นส่วน (9.3%) รถยนต์และชิ้นส่วน (7.9%) เครื่องใช้ไฟฟ้า (7.0%) ผลิตภัณฑ์โลหะพื้นฐาน (4.9%) ผลิตภัณฑ์พลาสติก (4.5%) ผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม (4.4%)

2) เศรษฐกิจภาคเกษตรกรรม ถือเป็นหลักสำคัญมาก สำหรับเศรษฐกิจของไทย ผลผลิตที่ช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย เช่น มะพร้าว ข้าวโพด ยางพารา ถั่วเหลือง อ้อย มันสำปะหลัง และยังรวมไปถึงการทำปศุสัตว์ ทำนากุ้ง การทำประมง ฯลฯ นอกจากนี้ประเทศไทยเป็นประเทศผู้ส่งออกข้าวรายใหญ่ของโลก และเป็นผู้ส่งออกกุ้งรายใหญ่

3) เศรษฐกิจภาคการท่องเที่ยวและบริการ การท่องเที่ยวทำรายได้ให้กับประเทศเป็นสัดส่วนสูงกว่าประเทศอื่นใดในทวีปเอเชีย ไทยมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายเป็นที่สนใจของชาวต่างชาติ ในเอเชียและภูมิภาคอื่นทั่วโลก

1.3 สภาพปัญหาอาชญากรรมและความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ

1.3.1 อาชญากรรมทั่วไป

คดีอาญาที่เจ้าหน้าที่ตำรวจได้รับแจ้งในรอบปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 มีจำนวน 494,827 คดี จับกุมผู้ต้องหาได้ 459,425 คดี คิดเป็นร้อยละ 92.85

เมื่อเปรียบเทียบกับปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 มีที่คดีรับแจ้งลดลง จำนวน 7,520 คดี ลดลงคิดเป็นร้อยละ 1.54 ตามตารางดังนี้

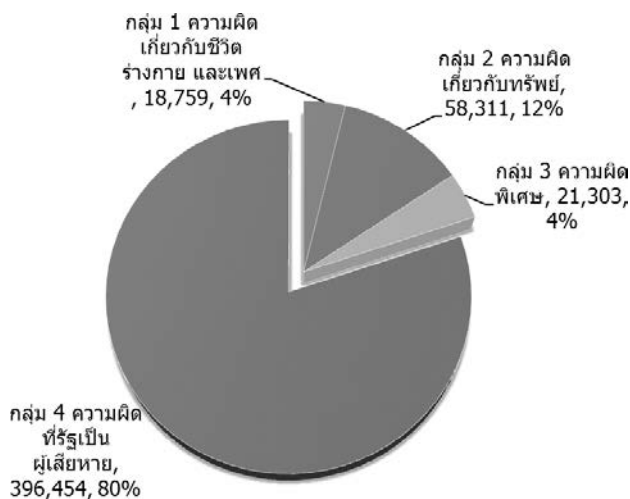
ตารางที่ 1 สถิติคดีอาญารับแจ้งและจับกุมได้ จำแนกตามกลุ่มประเภทคดี ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559-2560

กลุ่มประเภทคดี	ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559			ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560		
	รับแจ้ง (คดี)	จับกุม (คดี)	ร้อยละ	รับแจ้ง (คดี)	จับกุม (คดี)	ร้อยละ
กลุ่ม 1 ความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกาย และเพศ	22,230	16,726	75.24	18,759	14,832	79.07
กลุ่ม 2 ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์	64,915	36,134	55.66	58,311	36,032	61.79
กลุ่ม 3 ความผิดพิเศษ	20,970	11,052	52.70	21,303	12,107	56.83
กลุ่ม 4 ความผิดที่รัฐเป็นผู้เสียหาย	379,192	379,192	100	396,454	396,454	100
รวมทั้งสิ้น	487,307	443,104	90.93	494,827	459,425	92.85

ที่มา: กองแผนงานอาชญากรรม สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

คดีที่รับแจ้งส่วนใหญ่เป็นความผิดที่รัฐเป็นผู้เสียหาย มีจำนวนมากถึง 396,454 คดี คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 80 ของคดีที่รับแจ้งทั้งหมด รองลงมาคือคดีเกี่ยวกับทรัพย์ จำนวน 58,311 คดี คิดเป็นร้อยละ 12 และคดีเกี่ยวกับชีวิตร่างกายและเพศ จำนวน 18,759 คดี คิดเป็นร้อยละ 4 ส่วนคดีความผิดพิเศษมีจำนวน 21,303 คดี ในสัดส่วนใกล้เคียงกัน ร้อยละ 4

แผนภูมิที่ 1 สัดส่วนของประเภทคดีอาญาที่รับแจ้งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2560

ที่มา: จัดทำจากข้อมูลของกองแผนงานอาชญากรรม สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

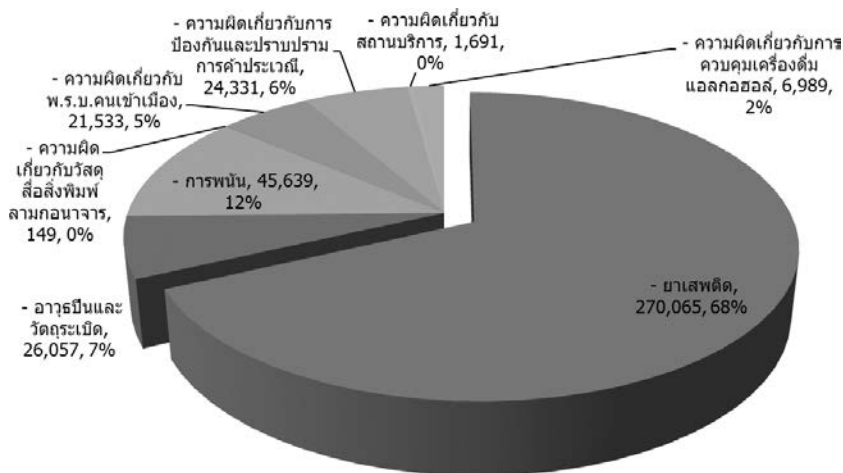
กลุ่มคดีความผิดที่รัฐเป็นผู้เสียหาย ซึ่งเป็นกลุ่มคดีที่มีสัดส่วนมากที่สุด ประเภทคดีที่มีจำนวนมากที่สุด ก็คือ คดียาเสพติด โดยมีการรับแจ้งและจับกุมในปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 จำนวน 270,065 คดี คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 68 ของกลุ่มคดีประเภทรัฐเป็นผู้เสียหาย สัดส่วนรองลงมา คือ การพนัน จำนวน 45,639 คดี คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 12 และคดีอาวุธปืนและวัตถุระเบิด จำนวน 26,057 คดี คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 7 รายละเอียดตามตารางดังนี้

ตารางที่ 2 รายละเอียดสถิติคดี กลุ่ม 4 ความผิดที่รัฐเป็นผู้เสียหาย

กลุ่มประเภทคดี	ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559			ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560		
	รับแจ้ง (คดี)	จับกุม (คดี)	ร้อยละ	รับแจ้ง (คดี)	จับกุม (คดี)	ร้อยละ
กลุ่ม 4 ความผิดที่รัฐเป็นผู้เสียหาย						
- ยาเสพติด	215,921	215,921	100	270,065	270,065	100
- อาวุธปืนและวัตถุระเบิด	27,076	27,076	100	26,057	26,057	100
- การพนัน	62,524	62,524	100	45,639	45,639	100
- ความผิดเกี่ยวกับวัสดุ สื่อสิ่งพิมพ์ลามกอนาจาร	143	143	100	149	149	100
- ความผิดเกี่ยวกับ พ.ร.บ. คนเข้าเมือง	26,511	26,511	100	21,533	21,533	100
- ความผิดเกี่ยวกับการป้องกัน และปราบปรามการค้า ประเวณี	37,346	37,346	100	24,331	24,331	100
- ความผิดเกี่ยวกับ สถานบริการ	1,393	1,393	100	1,691	1,691	100
- ความผิดเกี่ยวกับการควบคุม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์	8,278	8,278	100	6,989	6,989	100
รวม	379,192	379,192	100	396,454	396,454	100

ที่มา: กองแผนงานอาชญากรรม สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

แผนภูมิที่ 2 สัดส่วนประเภทคดีในคดีกลุ่ม 4 ความผิดที่รัฐเป็นผู้เสียหาย

ที่มา: จัดทำจากข้อมูลของกองแผนงานอาชญากรรม สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

คดีที่ส่งผลต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนโดยตรง คือ กลุ่มที่ 1 คดีเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และเพศ และกลุ่มที่ 2 คดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน สำหรับคดีกลุ่มชีวิต ร่างกาย และเพศ ประเภทคดีที่เกิดขึ้นมากที่สุดในกลุ่มนี้ คือ คดีทำร้ายร่างกาย ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ได้รับแจ้ง 10,444 คดี สัดส่วนรองลงมา คือ คดีข่มขืน ได้รับแจ้ง 2,347 คดี คดีพยายามฆ่า ได้รับแจ้ง 2,079 คดี และคดีฆ่าผู้อื่น ได้รับแจ้ง 1,860 คดี รายละเอียดตามตารางดังนี้

ตารางที่ 3 รายละเอียดสถิติคดี กลุ่ม 1 ความผิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกายและเพศ

กลุ่มประเภทคดี	ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559			ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560		
	รับแจ้ง (คดี)	จับกุม (คดี)	ร้อยละ	รับแจ้ง (คดี)	จับกุม (คดี)	ร้อยละ
กลุ่ม 1 ความผิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และเพศ						
- ฆ่าผู้อื่น (คดีอุกฉกรรจ์)	2,231	1,601	71.76	1,860	1,380	74.19
- ทำร้ายผู้อื่นถึงแก่ความตาย	517	428	82.79	466	398	85.41
- พยายามฆ่า	1,675	1,184	70.69	2,079	1,539	74.03
- ทำร้ายร่างกาย	13,874	10,571	76.19	10,444	8,480	81.19
- ช่มชู้กันกระทำความชำเรา	2,446	1,825	74.61	2,347	1,829	77.93
- อื่นๆ	1,487	1,117	75.12	1,563	1,206	77.16
รวม	22,230	16,726	75.24	18,759	14,832	79.07

ที่มา: กองแผนงานอาชญากรรม สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

กลุ่มคดีเกี่ยวกับทรัพย์ ความผิดที่เกิดขึ้นมากที่สุด คือ คดีลักทรัพย์ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ได้รับแจ้ง 29,495 คดี คดีลักทรัพย์ที่เกิดขึ้น ส่วนใหญ่ เป็นคดีลักทรัพย์ในเคหสถาน การลักรถยนต์ รถจักรยานยนต์ เป็นต้น คดีที่มี สัดส่วนรองลงมา คือ ฉ้อโกง ได้รับแจ้ง 8,628 คดี และยักยอกทรัพย์ ได้รับแจ้ง 8,315 คดี

ตารางที่ 4 รายละเอียดสถิติคดี กลุ่ม 2 ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

กลุ่มประเภทคดี	ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559			ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560		
	รับแจ้ง (คดี)	จับกุม (คดี)	ร้อยละ	รับแจ้ง (คดี)	จับกุม (คดี)	ร้อยละ
กลุ่ม 2 ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์						
- ปล้นทรัพย์ (คดีอุกฉกรรจ์)	238	183	76.89	145	107	73.79
- ชิงทรัพย์	854	640	74.94	649	513	79.04
- ชิงทรัพย์	1,542	1,048	67.96	1,192	902	75.67
- ลักทรัพย์	31,962	17,443	54.57	29,495	18,507	62.75
- กรรโชกทรัพย์	197	143	72.59	173	112	64.74
- ฉ้อโกง	9,046	4,226	46.72	8,628	4,182	48.47
- ยักยอกทรัพย์	6,265	3,178	50.73	8,315	4,745	57.07
- ทำให้เสียทรัพย์	3,556	2,526	71.03	2,825	2,117	74.94
- รับของโจร	224	185	82.59	254	218	85.83
- ลักพาเรียกค่าไถ่	4	4	100.00	5	5	100.00
- วางเพลิง	301	199	66.11	293	226	77.13
- อื่นๆ	10,726	6,359	59.29	6,337	4,398	69.40
รวม	64,915	36,134	55.66	58,311	36,032	61.79

ที่มา: กองแผนงานอาชญากรรม สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ลักษณะของเหตุอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในที่สาธารณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรุงเทพมหานคร เมืองหลวงหรือในเมืองใหญ่อื่นๆ เป็นการกระทำผิดที่ผู้กระทำความผิดไม่เผชิญหน้ากับเหยื่อและการกระทำความผิด ที่อาศัยช่องโอกาสในการกระทำความผิด ได้แก่ การชิงทรัพย์โดยผู้กระทำความผิดขั้บขี่รถจักรยานยนต์มากระชากกระเป๋า กระชากสร้อยคอทองคำ การล้วงกระเป๋า กรีดกระเป๋า ลักเล็กขโมยน้อย ใช้กลอุบายเพื่อลักทรัพย์ในร้านค้าทองและอัญมณี หลกลวงนักท่องเที่ยว เป็นต้น¹³ รวมทั้งการเข้าไปลักทรัพย์ในเคหสถาน ลักทรัพย์ในร้านค้า ห้างสรรพสินค้า

สำหรับกลุ่มความผิดพิเศษ เป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาลในการป้องกันปราบปรามความผิดตามนโยบาย ได้แก่ การป้องกันปราบปรามการตัดไม้ทำลายป่าและทรัพยากรธรรมชาติ การคุ้มครองเด็กและเยาวชน ความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าและการละเมิดลิขสิทธิ์ ความผิดศุลกากร และการเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด

ลักษณะอาชญากรรมพื้นฐานโดยทั่วไปในประเทศไทย มีลักษณะคล้ายคลึงกับประเทศ ในภูมิภาคอาเซียน คือ ส่วนใหญ่เป็นคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน การลักทรัพย์ ฆาตกรรม การทำร้ายร่างกาย แต่มีลักษณะเฉพาะของการกระทำผิด เช่น การประทุษร้ายที่เกิดขึ้น นอกเหนือจากการลักทรัพย์ในเคสสถานที่เป็นปัญหาเช่นเดียวกันในทุกประเทศแล้ว ยังมีการวิ่งราวทรัพย์สิน ซึ่งทรัพย์สินในพื้นที่สาธารณะ ได้แก่ ร้านสะดวกซื้อ สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง ร้านค้าทอง ธนาคาร เป็นต้น และผู้กระทำผิดเป็นเด็กและเยาวชน มักใช้รถจักรยานยนต์เป็นพาหนะในการกระทำผิด

ภาพที่ 2 คนร้ายใช้อาวุธมีดชิงทรัพย์สินในร้านสะดวกซื้อ (ซ้าย) และคนร้ายชิงทรัพย์สินร้านค้าทอง (ขวา)

ที่มา: จาก <http://talk.ict.in.th/40364> และ <http://news.mthai.com/hot-news/general-news/60318.html>. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2018

1.3.2 อาชญากรรมข้ามชาติและอาชญากรรมลักษณะพิเศษ

วิวัฒนาการของโลกยุคปัจจุบันมีการใช้เทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสาร สามารถเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็วไร้ขีดจำกัดทางด้านพรมแดน ทำให้ธุรกิจการค้าขายตัวอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง เช่นเดียวกับอาชญากรรมที่อาศัยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสาร พัฒนารูปแบบการกระทำผิดเปลี่ยนแปลงรูปแบบจากการกระทำส่วนบุคคล เป็นการก่ออาชญากรรมแบบองค์กร อาชญากรรมข้ามชาติหรือที่เรียกว่า “อาชญากรรมองค์กรข้ามชาติ” (Transnational Organized Crime) มีการจัดโครงสร้างองค์กรที่เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย มีตัวบุคคลที่มีอำนาจอิทธิพลในวงการอาชญากรรมเป็นหัวหน้าและมีการสั่งการ การประกอบธุรกิจนอกกฎหมายและการดำเนินอาชญากรรมกระจายอยู่ในภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก¹⁴

สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้ระบุถึงองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่พบในประเทศไทย ได้แก่ อาชญากรรมข้ามชาติเกี่ยวกับการฟอกเงิน แก๊งคอลเซ็นเตอร์ (Call Center) แก๊งค้ายาเสพติด แก๊งโจรกรรมรถ แก๊งโจรกรรมทรัพย์สินและนอ้กเง แก๊งปลอมเอกสารและธนบัตร แก๊งค้าสัตว์ป่า แก๊งค้าอาวุธ แก๊งค้ำมนุษย์¹⁵ องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติในไทยมีความรุนแรงและสลับซับซ้อนมากขึ้น โดยเฉพาะในเมืองท่องเที่ยวและเมืองใหญ่มีแก๊งองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติซึ่งเป็นชาวต่างชาติมากระทำผิด เช่น เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี เมืองภูเก็ต เป็นต้น การกระทำผิดรวมถึงการค้ายาเสพติด การค้ำมนุษย์ การค้าประเวณี การปลอมแปลงเอกสาร¹⁶

ปัจจัยที่ทำให้องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น รวมทั้งกรณีที่มีชาวต่างชาติเข้ามากระทำผิดในประเทศไทยหรือหลบหนีคดีมาจากประเทศอื่นๆ เนื่องจากไทยเป็นศูนย์กลางการคมนาคมไปยังประเทศต่างๆ ในเอเชียและสถานที่ตั้งเหมาะสมกับการลำเลียงและลักลอบขนส่งสิ่งของผิดกฎหมาย มีภูมิประเทศที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านและชายแดน มีอุปสรรค

ทางธรรมชาติ เช่น เทือกเขา ทะเล แม่น้ำ เป็นต้น ทำให้ยากต่อการควบคุมช่องทางเข้าออกประเทศ การบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เด็ดขาด นอกจากนั้นนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว ทำให้ชาวต่างชาติสามารถเดินทางเข้าออกได้โดยง่าย และการพัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสารอย่างรวดเร็ว สามารถติดต่อสื่อสารได้อย่างไร้พรมแดน¹⁷

ภาพที่ 3 เจ้าหน้าที่ตำรวจท่องเที่ยวและตำรวจนครบาลร่วมกันจับกุมตัวผู้ต้องหา แก๊งคอลเซ็นเตอร์ชาวไต้หวัน จำนวน 3 ราย ที่ห้องพักชอยลาดพร้าว 130 กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 17 มกราคม ค.ศ. 2018

ที่มา: Rabbit Finance Magazine, ตำรวจจับ สมาชิกแก๊งคอลเซ็นเตอร์ ไต้หวัน 3 ราย (ภาพถ่ายจากคมชัดลึก), จาก <https://rabbitfinance.com/blog/>. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2018

ไทย มีเครือข่ายโทรศัพท์และอินเทอร์เน็ตที่ครอบคลุม ประชาชนสามารถเข้าถึงเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้อย่างกว้างขวาง ประกอบกับความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ การติดต่อค้าขาย การทำธุรกรรมทางการเงิน จึงเกิดปัญหาอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์เพิ่มขึ้นตามมา ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 มีการรับแจ้งคดีเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ จำนวน 502 คดี และคดีเกี่ยวกับบัตรเครดิต 144 คดี

มีการจับกุมผู้กระทำความผิดที่ใช้อุปกรณ์คัดลอกข้อมูลจากบัตรเบิกเงินสด ลักลอบติดตั้งกับเครื่องเบิกเงินสด (ATM) ของธนาคารต่างๆ จำนวนหลายคดี คดีที่ใช้จดหมายอิเล็กทรอนิกส์หลอกลวงหญิงจนเหยื่อหลงเชื่อและโอนเงินให้ แก๊งคอลเซ็นเตอร์ (Call Centre) โทรศัพท์มาหลอกลวงให้เหยื่อโอนเงินทางบัตรเบิกเงินสด (ATM) นอกจากนี้ยังพบแก๊งปลอมหนังสือเดินทาง (Passport) ที่เข้ามากระทำความผิดในประเทศ

คดีฉ้อโกงบัตรเครดิต (Credit Card Fraud) รวมทั้งคดีที่เป็นการขโมยข้อมูลที่ระบุตัวตน (Identity Theft) เกิดขึ้นเป็นปกติในประเทศไทย มีคดีตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่าองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งมีฐานอยู่ในมาเลเซีย ยูเครน รัสเซีย และสถานที่อื่นๆ ได้เข้ามาแอบติดตั้งอุปกรณ์สกิมมิง (Skimming Devices) เพื่อแอบขโมยข้อมูลจากผู้ถือบัตรจากเครื่องเบิกเงินสด (Automatic Teller Machine-ATM) เมื่อได้ข้อมูลแล้วก็จะนำไปใช้ถอนเงินจากบัญชีของเหยื่อ¹⁸

ภาพที่ 4 เจ้าหน้าที่ตำรวจ กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง จับกุมตัวชายชาวยูเครน แก๊งสกิมเมอร์บัตรเอทีเอ็ม พร้อมของกลางบัตรเอทีเอ็ม 40 ใบ เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2016

ที่มา: ไทยรัฐออนไลน์, รวบแก๊งสกิมเมอร์ชาวยูเครน ใช้บัตรปลอม ดึงเงินจากเอทีเอ็ม เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2559, จาก www.thairath.co.th/content/576606. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 2017

ไทย มีความเสี่ยงสูงจากปัญหาอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ โดยเฉพาะการคุกคามที่ส่งผลกระทบทางเศรษฐกิจ ไทยเริ่มตกเป็นเป้าหมายในการโจมตีทางไซเบอร์บ่อยครั้งขึ้น โดยรายงานภัยคุกคามความมั่นคง ค.ศ. 2013 (Security Threat Report 2013) ของ Sophos ในปี พ.ศ. 2555 พบว่าประเทศไทยติดอันดับสามของประเทศที่มีความเสี่ยงสูงสุดด้านไซเบอร์และติดอันดับที่ 48 จาก 60 ประเทศ ซึ่งเป็นรองมาเลเซีย (อันดับ 9) สิงคโปร์ (อันดับ 13) และอินโดนีเซีย (อันดับ 46) โดยคอมพิวเตอร์ประมาณ 1 ใน 5 เครื่องในประเทศไทยประสบกับการถูกโจมตีของโปรแกรมที่ไม่พึงประสงค์ (Threat Exposure Rate: TER) ทำให้การบริหารจัดการภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคประชาชนของไทยที่จะก้าวไปสู่การบริหารจัดการในรูปแบบดิจิทัลมีความเสี่ยงสูงในด้านความมั่นคงของระบบและอาชญากรรมที่มาพร้อมกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัล¹⁹ ในปี ค.ศ. 2017 เดอะอีโคโนมิสต์ อินเทลลิเจนซ์ยูนิต (The Economist Intelligence Unit) ได้จัดอันดับความปลอดภัยของเมืองใหญ่ในประเทศต่างๆ ทั่วโลก จำนวน 60 เมือง โดยกรุงเทพมหานครถูกจัดอยู่ในอันดับที่ 49 (60.05 คะแนน) จาก 60 เมือง และมีการจำแนกความปลอดภัยด้านต่างๆ 4 ด้าน หนึ่งในสี่ด้าน คือ ความปลอดภัยด้านดิจิทัล (Digital Security) กรุงเทพมหานครถูกจัดอยู่ในอันดับที่ 52 (44.44 คะแนน)²⁰ การจัดอันดับดังกล่าวเป็นสิ่งบ่งชี้ประการหนึ่งว่าไทยเป็นประเทศที่เสี่ยงต่อปัญหาอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์อย่างมาก

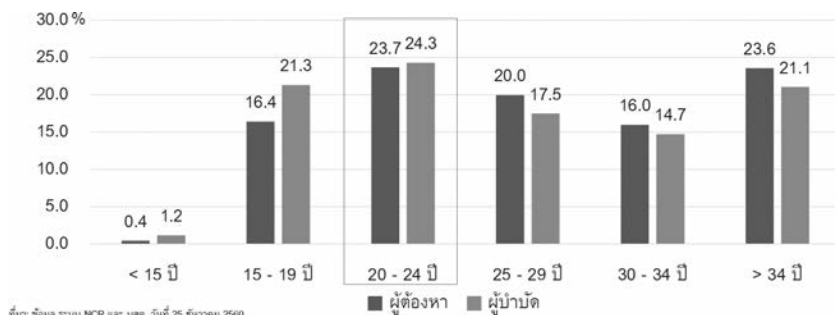
1.3.3 การค้ายาเสพติด สิ่งเสพติดให้โทษประเภทอื่นๆ

ไทย เป็นพื้นที่ที่เป็นแหล่งแพร่ระบาดและเป็นเส้นทางลักลอบส่งต่อ ยาเสพติดไปยังประเทศอื่น ประเภทของยาเสพติดที่มีการแพร่ระบาดมาก คือ ยาบ้า พืชกระท่อม ไอซ์ กัญชา เฮโรอีน เอกตาซี เคตามีน และอื่นๆ สถานการณ์ ยาเสพติดในประเทศไทย มีการลักลอบนำยาเสพติดเข้าประเทศจากบริเวณชายแดน ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างต่อเนื่อง ยาเสพติดในสัดส่วนร้อยละ 90

ที่แพร่ระบาดในประเทศมีที่มาจากแหล่งผลิตนอกประเทศในเขตรัฐฉาน ซึ่งเป็นเขตอิทธิพลของกลุ่มชาติพันธุ์ติดอาวุธกลุ่มว่า (UWSA) กลุ่มโกก้าง (MNDA) เป็นแหล่งผลิตยาบ้า ไอซ์ เฮโรอีน และปรากฏข่าวว่า มีแหล่งผลิตคโคตามีน โดยใช้สารตั้งต้นหรือเคมีภัณฑ์ที่ลักลอบนำเข้าจากจีน รวมทั้งพื้นที่อิทธิพลของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยใหญ่และว่า มีการค้าและการแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และปริมณฑลเป็นพื้นที่พักเก็บยาเสพติดที่ถูกลักลอบนำเข้าจากนอกประเทศ เพื่อรอการกระจายและรอการส่งออกไปประเทศที่สามหรือส่งจำหน่ายตามพื้นที่ต่างๆ โดยยาบ้าเป็นตัวยาสเสพติดหลักที่เป็นปัญหานอกจากนี้ มีแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของไอซ์ เคตามีน และเฮโรอีน ในพื้นที่หมู่บ้านหรือชุมชนไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 เป็นพื้นที่แพร่ระบาดของยาเสพติด ส่วนใหญ่ของผู้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดเป็นผู้ที่มีอาชีพและรายได้ การจำหน่ายยาเสพติดมีรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไปโดยมีการใช้สื่อออนไลน์และบริการรับ/ส่งพัสดุภัณฑ์เป็นช่องทางในการซื้อขายยาเสพติด²¹

กลุ่มประชากรที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดทั้งผู้กระทำผิดที่ตกเป็นผู้ต้องหาและผู้เสพที่เข้ารับการรักษา ร้อยละ 40 เป็นเด็กและเยาวชน (อายุไม่เกิน 24 ปี) โดยกลุ่มอายุ 20-24 ปี เป็นกลุ่มประชากรที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดมากที่สุด แสดงให้เห็นถึงสภาพปัญหาเสพติดที่ส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน ในสังคมไทยปรากฏตามแผนภูมิดังนี้

แผนภูมิที่ 3 กลุ่มประชากรที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด (ข้อมูลเฉลี่ย 5 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2556-2560)

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.), สถานการณ์ปัญหา ยาเสพติด ในประเทศไทย, จาก <http://www.ppb.moi.go.th/midev03/upload/ONCB%20%204th%20of%2001FEB%20Final.pdf>. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2561

1.3.4 การก่อการร้าย

ปัญหาการก่อการร้ายในประเทศไทย มีปัญหาเกี่ยวกับการก่อความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ยะลา ปัตตานี นราธิวาส และ 3 อำเภอในจังหวัดสงขลา ได้แก่ อำเภोजะนะ อำเภอกะพยา และอำเภอสะบ้าย้อย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 เหตุการณ์ความรุนแรงได้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ความขัดแย้งในพื้นที่ดังกล่าวมีความเกี่ยวเนื่องกับเรื่องเชื้อชาติและศาสนา พื้นที่ดังกล่าวประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม มีเชื้อชาติมลายู และพูดภาษายาวี เป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมาอย่างยาวนาน²² ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ดังกล่าว นอกจากมีการลอบวางระเบิดในสถานที่สาธารณะแล้ว ยังมีการวางเพลิงโรงเรียนและอาคารสถานที่ที่เป็นของรัฐบาล การระเบิดในบริเวณใกล้เคียงกับสถานที่ราชการ การลอบฆ่าเจ้าหน้าที่ตำรวจ และเจ้าหน้าที่รัฐอื่นๆ ซึ่งรวมถึงพลเรือนที่สงสัยว่าร่วมมือกับทางราชการ การขโมยอาวุธและวัตถุระเบิด การโจมตียังมีเป้าหมายในพื้นที่การค้า

ที่อาจมีประชาชนและนักท่องเที่ยว²³ ยังไม่มีหลักฐานชัดเจนว่า กลุ่มก่อการร้ายในประเทศไทย โดยเฉพาะใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความสัมพันธ์อย่างไรกับกลุ่มก่อการร้ายสากล และเมื่อขบวนการก่อการร้ายรัฐอิสลามแห่งอิรักและอัลชาม (Islamic State of Iraq and al-Sham-ISIS) หรือชื่อที่ขบวนการนี้เรียกตัวเองว่ารัฐอิสลาม (Islamic State-IS) เริ่มมีอิทธิพลในการปฏิบัติการก่อการร้ายในพื้นที่ต่างๆ รวมทั้งมีความเชื่อมโยงกับขบวนการก่อการร้ายในประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ มีการตรวจพบว่าพลเมืองจากประเทศดังกล่าวเดินทางไปร่วมกับขบวนการดังกล่าวหรือร่วมปฏิบัติการในระดับบุคคล (Lone Wolf) ดังนั้น จึงมีความกังวลว่าขบวนการไอเอส จะเข้ามาสร้างอิทธิพลหรือมีเครือข่ายในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย อย่างไรก็ตาม ข้อมูลจากหน่วยงานความมั่นคงของไทย นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งองค์กรระหว่างประเทศต่างระบุสอดคล้องกันว่ายังไม่พบความเชื่อมโยงกันระหว่างแนวร่วมกลุ่มไอเอสกับขบวนการก่อความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และ 3 อำเภอในเขตพื้นที่จังหวัดสงขลา เนื่องจากอุดมการณ์และแนวทางการต่อสู้แตกต่างกัน และขบวนการในภาคใต้ไม่ได้เห็นด้วยกับการโจมตีโดยไม่เลือกเป้าหมายทำให้เสียการสนับสนุนจากประชาชนในพื้นที่²⁴ แต่ยังคงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการเฝ้าระวังอย่างใกล้ชิด ถึงแม้ว่าขบวนการก่อความไม่สงบในพื้นที่ภาคใต้จะไม่มี ความเชื่อมโยงโดยตรง แต่สิ่งที่น่ากังวลเป็นความเคลื่อนไหวในระดับบุคคล (Lone Wolf) หมายถึงผู้ก่อเหตุที่ตัดสินใจลงมือเพียงลำพังตามความเชื่อและอุดมการณ์ทางการเมืองในระดับปัจเจก อาจเป็นวัยรุ่นที่มีแนวคิดคล้อยตามกลุ่มไอเอส และอาจจะลงมือทำอะไรบางอย่าง ซึ่งไม่สามารถคาดเดาได้ทำให้ป้องกันได้ลำบาก²⁵

สำหรับในพื้นที่อื่นของประเทศ เคยมีเหตุการณ์ก่อการร้ายเกิดขึ้นอยู่บ้าง เช่น ในกรณีเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555 ได้เกิดเหตุระเบิดขึ้นในบ้านเช่าในซอยปริติพรมยงค์ 31 ซอยสุขุมวิท 71 ทองที่ สถานีตำรวจนครบาลคลองตัน ซึ่งต่อมามีการจับกุมผู้ต้องหาชาวอิหร่านได้

ภาพที่ 5 เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจสอบที่เกิดเหตุระเบิด ในเมืองสุโขทัย โก-ลก จังหวัด
นราธิวาส เมื่อวันที่ 9 เมษายน ค.ศ.2018

ที่มา: ขาวจริง, คนร้ายวางระเบิด 4 จุดนราธิวาส-ปัตตานี เจ็บรวม 14 ราย, จาก <https://www.benarnews.org/thai/news/TH-deepsouth-bombings-04092018151817.html>.
สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2018

เหตุการณ์ก่อการร้ายที่มีความรุนแรงมากที่สุดในรอบหลายปีที่ผ่านมา คือ เหตุระเบิดเมื่อวันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2558 เวลาประมาณ 18.55 น. ที่บริเวณ ศาลพระพรหม สี่แยกราชประสงค์ เป็นเหตุให้มีผู้ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตหลายราย และต่อมาในเวลาไม่นานได้เกิดระเบิดซ้ำอีกครั้ง โดยคนร้ายได้โยนระเบิดลงมาจาก สะพานสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช แต่ระเบิดตกลงในน้ำ โดยไม่มีผู้ได้รับบาดเจ็บ²⁶ และการเกิดเหตุระเบิดจำนวนหลายจุดในจังหวัดภาคใต้ ได้แก่ ตรัง สุราษฎร์ธานี พังงา ภูเก็ต ประจวบคีรีขันธ์ ในระหว่างวันที่ 11-12 สิงหาคม พ.ศ. 2559²⁷ เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นเหตุการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อความหวาดกลัวของประชาชน และกระทบต่อการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศเป็นอย่างมาก

1.3.5 สภาพการจราจร และปัญหาบนท้องถนน

สภาพการจราจรในกรุงเทพมหานคร และเมืองใหญ่ มีปัญหาการจราจรติดขัด จากสภาพถนนที่มีจำกัดและปริมาณรถที่เพิ่มมากขึ้น มีรถหลายประเภท ได้แก่ รถยนต์ รถจักรยานยนต์ รถบรรทุก รถประจำทาง และรถสามล้อ โดยประชาชนนิยมใช้รถจักรยานยนต์จำนวนมาก และมีปัญหาพฤติกรรม ในการขับซี้ การฝ่าฝืนกฎจราจร เช่น เติมน้ำมันช่องทาง ขั้บรถบนทางเท้า เป็นต้น²⁸ ระบบขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานคร นอกจากรถประจำทางแล้ว ยังมีรถไฟฟ้าขนส่งมวลชน ได้แก่ รถไฟฟ้าบีทีเอส (Bangkok Mass Transit System-BTS) รถไฟฟ้ามหานคร (Metropolitan Rapid Transit-MRT) และรถไฟฟ้าเชื่อมท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ (Airport Rail Link) เป็นระบบขนส่งมวลชนที่บรรเทาการใช้รถใช้ถนน อย่างไรก็ตามในพื้นที่กรุงเทพมหานครก็ยังมีปัญหาการจราจรติดขัดตลอดเวลา

ภาพที่ 6 สภาพการจราจรในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

ที่มา: คมชัดลึก, แก้ววิฑูตจรรยา กทม.-เมืองใหญ่ ต้องเป็นวาระแห่งชาติ, จาก <http://www.komchadluek.net/news/politic/240348>. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2018

ภาพที่ 7 ระบบขนส่งมวลชน รถไฟฟ้าบีทีเอส (BTS) และรถไฟฟ้ามหานคร (MRT) ในกรุงเทพมหานคร

ที่มา: จาก <https://www.edtguide.com/lifestyle/457252/bts-10to15> และ https://www.matichon.co.th/economy/news_528839. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2018

สำหรับการจราจรที่เชื่อมต่อระหว่างเมืองต่างๆ ทางหลวงส่วนใหญ่เป็นถนน 4 ช่องทาง ในพื้นที่ชนบทเป็นถนนสองเลน การใช้รถใช้ถนนในประเทศไทยยังมีปัญหาการเคารพกฎจราจร มีการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หรือสารเสพติดแล้วขับซัด การใช้ความเร็วเกินกฎหมายกำหนด ส่งผลให้เกิดอุบัติเหตุจราจรจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเทศกาลที่มีอัตราการเกิดอุบัติเหตุจราจรมากกว่าช่วงเวลาปกติ อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นทำให้ผู้ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตจำนวนมาก²⁹ อุบัติเหตุจากการคมนาคมขนส่งทางบก เป็นสาเหตุการเสียชีวิตของประชากรไทยสูงเป็นอันดับ 5 ของการเสียชีวิตของคนไทย โดยมีอัตราส่วน 22.3 คน ต่อประชากร 100,000 คน ในปี พ.ศ. 2558³⁰

2. โครงสร้างการเมืองการปกครอง

2.1 รูปแบบการปกครอง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 2 บัญญัติให้ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น

ประมุข โครงสร้างการปกครอง ประกอบด้วย ฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และ ฝ่ายตุลาการ มีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 ฝ่ายบริหาร ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีอื่นอีกไม่เกิน 35 คน ประกอบเป็นคณะรัฐมนตรี มีหน้าที่บริหารราชการแผ่นดินตามหลักความรับผิดชอบร่วมกัน นายกรัฐมนตรีต้องแต่งตั้งจากบุคคลซึ่งสภาผู้แทนราษฎรให้ความเห็นชอบจากบุคคลซึ่งเป็นผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งก่อนปิดการรับสมัครเลือกตั้ง โดยพรรคการเมืองนั้นมีมติว่า จะเสนอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาให้ความเห็นชอบแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีไม่เกิน 3 รายชื่อ เฉพาะจากบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองที่มีสมาชิกได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร³¹ นายกรัฐมนตรีจะดำรงตำแหน่งรวมกันแล้วเกิน 8 ปีมิได้ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นการดำรงตำแหน่งติดต่อกันหรือไม่ แต่มิให้นับรวมระยะเวลาในระหว่างที่อยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปหลังพ้นจากตำแหน่ง³²

2.1.2 ฝ่ายนิติบัญญัติ มีรัฐสภา ประกอบด้วย สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา

2.1.2.1 สภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วย สมาชิกจำนวน 500 คน เป็นสมาชิก ซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน 350 คน และสมาชิกซึ่งมาจากบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองจำนวน 150 คน³³

2.1.2.2 วุฒิสภา ประกอบด้วย สมาชิกจำนวน 200 คน ซึ่งมาจากการเลือกกันเองของบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ ลักษณะ หรือประโยชน์ร่วมกัน หรือทำงานหรือเคยทำงานด้านต่างๆ ที่หลากหลายของสังคม โดยในการแบ่งกลุ่มต้องแบ่งในลักษณะที่ทำให้ประชาชนซึ่งมีสิทธิสมัครรับเลือกทุกคนสามารถอยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้³⁴

2.1.3 ฝ่ายตุลาการ ประกอบด้วย ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลทหาร และศาลรัฐธรรมนูญ แต่ละศาลมีความเป็นอิสระในการพิจารณาคดี

2.1.4 องค์การอิสระ เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นให้มีความอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย การปฏิบัติหน้าที่และการใช้อำนาจขององค์กรอิสระต้องเป็นไปโดยสุจริต เที่ยงธรรม กล้าหาญ และปราศจากอคติทั้งปวงในการใช้ดุลพินิจ องค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2561 ได้แก่ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ องค์การอัยการ

2.2 สถาบันทางการเมืองและหน่วยงานราชการ

การบริหารราชการแผ่นดินและการแบ่งพื้นที่การปกครอง ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 มาตรา 4 กำหนดให้จัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

2.2.1 ระเบียบบริหารราชการส่วนกลาง ได้แก่

- 1) สำนักนายกรัฐมนตรี
- 2) กระทรวง หรือทบวงซึ่งมีฐานะเทียบเท่ากระทรวง ได้แก่
 - ก. กระทรวงกลาโหม
 - ข. กระทรวงการคลัง
 - ค. กระทรวงการต่างประเทศ
 - ง. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
 - จ. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
 - ฉ. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
 - ช. กระทรวงคมนาคม
 - ซ. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ฉ. กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

ญ. กระทรวงพลังงาน

ฎ. กระทรวงพาณิชย์

ฏ. กระทรวงมหาดไทย

ฐ. กระทรวงยุติธรรม

ฑ. กระทรวงแรงงาน

ฒ. กระทรวงวัฒนธรรม

ณ. กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ด. กระทรวงศึกษาธิการ

ต. กระทรวงสาธารณสุข

ถ. กระทรวงอุตสาหกรรม

3) ทบวง ซึ่งสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีหรือกระทรวง

4) กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม ซึ่งสังกัดหรือไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงหรือทบวง

2.2.2 ระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาค ได้แก่

1) จังหวัด ปัจจุบันประเทศไทยแบ่งพื้นที่การปกครองในส่วนภูมิภาค มีจำนวน 76 จังหวัด (ไม่รวมกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นการปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ)

2) อำเภอ โดยแต่ละอำเภอแบ่งออกเป็นตำบล และหมู่บ้าน

2.2.3 ระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ได้แก่

1) องค์การบริหารส่วนจังหวัด

2) เทศบาล

3) สุขาภิบาล

4) ราชการส่วนท้องถิ่นอื่นตามที่มิกฎหมายกำหนด โดยมิใช่การปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษที่มีกฎหมายโดยเฉพาะ คือ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา

หน่วยงานด้านความมั่นคงและหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายนอกเหนือจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งมีหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายอาญาโดยตรงแล้ว ยังมีหน่วยงานอื่นที่มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมาย มีอำนาจในการสืบสวน สอบสวน และจับกุมผู้กระทำความผิดทางอาญาอีก ได้แก่ กรมสอบสวนคดีพิเศษ กรมสรรพสามิต กรมศุลกากร กรมป่าไม้ กระทรวงมหาดไทย สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เป็นต้น ในแต่ละหน่วยงานมีกฎหมายที่ให้อำนาจหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวน ปราบปรามผู้กระทำความผิดเฉพาะเรื่องที่ถูกกฎหมายกำหนด

นอกจากนี้สำนักงานตำรวจแห่งชาติยังต้องปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานความมั่นคงต่างๆ ได้แก่ กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ เป็นต้น โดยมีการประชุมร่วมกับผู้นำเหล่าทัพและประสานการปฏิบัติงานในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง และมีองค์กรด้านความมั่นคงอื่นๆ ได้แก่ กองอำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อยภายใน (กอ.รมน.) สภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) และสำนักงานข่าวกรองแห่งชาติ (สขช.) เป็นต้น

3. รูปแบบโครงสร้างองค์กรและการบริหารงานตำรวจ

3.1 วิวัฒนาการขององค์กรตำรวจ

3.1.1 ตำรวจยุคก่อนจัดตั้งกองกำลังตำรวจ (ก่อน พ.ศ. 2403)

การรักษาความสงบเรียบร้อยในหน้าที่ของตำรวจแบบปัจจุบัน ในยุคสมัยโบราณยังไม่มีเจ้าหน้าที่ตำรวจรับผิดชอบหน้าที่ดังกล่าวโดยเฉพาะ การตัดสินคดีความในยุคสุโขทัยสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ให้ความยุติธรรมโดยเริ่มต้นเมื่อประชาชนได้รับความเดือดร้อนจะไปสิ้นกระดังที่ประตู่วัง แล้วพ่อขุนรามคำแหงจะมาสืบสวนและตัดสินคดีความ การที่พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจด้วยพระองค์เองนี้เป็นหลักปฏิบัติที่ใช้อยู่ที่ทั่วไปในแหลมอินโดจีนในขณะนั้น³⁵ การปราบปรามติดตามโจรผู้ร้าย

ถือเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของสังคมว่าเมื่อมีการกระทำผิดกฎหมายเกิดขึ้น ผู้ที่อยู่ภายในรัศมี 3 เส้น 15 วา นับจากจุดเกิดเหตุจะต้องช่วยเหลือเจ้าทรัพย์ โดยรับผิดชอบตามจับกุมคนร้ายในทันที หากไม่ได้ตัวคนร้ายหรือไม่ได้ทรัพย์คืนจะต้อง ร่วมกันชดใช้ทรัพย์นั้นด้วย ในสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราชไม่มีหลักฐานยืนยันว่า มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้รักษากฎหมายโดยเฉพาะหรือไม่ แต่ในสมัยพระเจ้าลิไทย พบว่ามีเจ้าหน้าที่รักษากฎหมาย เรียกว่า สุภาวดี และมีระเบียบปฏิบัติสำหรับ เจ้าพนักงานผู้เกี่ยวข้องกับคดีไว้ในกฎหมาย³⁶

สมัยกรุงศรีอยุธยาในแผ่นดินสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ตราระเบียบการปกครองบ้านเมืองเป็นจตุสดมภ์ แบ่งออกเป็น 4 เหล่า ได้แก่ เวียง วัง คลัง นา รวมทั้งได้มีการกล่าวถึงกิจการตำรวจในแผ่นดินนี้ด้วย กิจการตำรวจ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ตำรวจนครบาลและตำรวจภูธร สังกัดเวียง มีเจ้าพระยา จักรีศรีอัครราชสมุหนายกอัครมหาเสนาบดีเป็นผู้บังคับบัญชา ส่วนตำรวจหลวง สังกัดวัง มีเจ้าพระยาธรรมาธิบดีศรีรัตนมณฑลเป็นผู้บังคับบัญชา และทรง โปรดเกล้าฯ ให้ตราศักดินาของตำรวจไว้เป็นบรรทัดฐานในบทพระอัยการระบุตำแหน่ง นายพลเรือนเช่นเดียวกับข้าราชการฝ่ายอื่น ได้แก่ ตำรวจภูธร หลวงวาสุเทพ เจ้ากรมมหาดไทยตำรวจภูธร ศักดินา 1,000 ขุนพิศณุแสนปลัดขวา ศักดินา 600 หลวงเพชรฉลูเทพเจ้า กรมมหาดไทยตำรวจภูบาล ศักดินา 1,000 ขุนมหาพิชัย ปลัดขวา ศักดินา 600 ขุนแสงสงะท้านปลัดซ้าย ศักดินา 600 หลวงอินทราบดี ศรีราชรองเมือง เจ้ากรมกองตระเวนขวา ศักดินา 1,000 ขุนเทพสุ เจ้ากรมกอง ตระเวนซ้าย ศักดินา 1,000 เป็นต้น นอกจากนี้มีเอกสารหลายชิ้นที่แสดงว่าบุคคล ที่จะเป็นตำรวจได้นั้นต้องคัดเลือกจากผู้ที่มิชาติกำเนิดสืบเชื้อสายมาจากตระกูล ที่ได้ทำคุณความดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และต้องเป็นบุคคลที่ทรงวาง พระราชหฤทัย การบังคับบัญชาตำรวจ ก็ต้องขึ้นตรงต่อพระมหากษัตริย์โดยเฉพาะ แต่พระองค์เดียว กิจการตำรวจในยุคนี้จะจัดตั้งเพื่อให้ทำหน้าที่ในวงจำกัดและมิได้ ขยายไปยังส่วนการปกครองทั่วประเทศ³⁷ การรักษาความสงบเรียบร้อยยังถือเป็น

ความรับผิดชอบร่วมกันของสังคมเป็นหลักเช่นเดียวกับสมัยสุโขทัย โดยมีระบบไพร่เป็นรากฐาน มีเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาช่วยเหลือ การรักษาความสงบเรียบร้อยจึงขึ้นอยู่กับโครงสร้างทางสังคม 5 ประการ คือ ระบบไพร่ นครบาล กฎหมาย วิธีปฏิบัติในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ และการถวายฎีกา³⁸

3.1.2 การจัดตั้งกองกำลังตำรวจสมัยใหม่

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 มีกระแสความเจริญแบบตะวันตกเข้ามาในประเทศไทย มีชาวต่างชาติได้เดินทางเข้ามาค้าขายและตั้งบ้านเรือนอยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร การขยายตัวทางเศรษฐกิจก่อให้เกิดปัญหาความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย ปัญหาโจรผู้ร้ายที่เพิ่มมากขึ้น ประกอบกับชาติตะวันตกได้แผ่อิทธิพลเข้ามาในประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2398 มีการทำสนธิสัญญาเบาว์ริงระหว่างไทยกับอังกฤษ ส่วนหนึ่งของสนธิสัญญา คือ การยอมให้อังกฤษมีสิทธิสภาพนอกอาณาเขตเหนือพลเมืองอังกฤษรวมทั้งคนในบังคับ ชาติตะวันตกต่างๆ ไม่ยอมรับกระบวนการยุติธรรมของไทย เหตุผลดังกล่าวจึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้สยามจำเป็นต้องมีการปรับปรุงการบังคับใช้กฎหมายภายใน และจัดตั้งกองกำลังตำรวจขึ้นมาทำหน้าที่ตรวจตราป้องกันเหตุอาชญากรรมและบังคับใช้กฎหมายโดยเฉพาะ

ในปี พ.ศ. 2403 รัชกาลที่ 4 ทรงจ้างชาวต่างชาติ คือ กัปตัน แซมวอล โจเซฟ เบิร์ด เอ็มส์ (Captain Samuel Joseph Bird Aim) มาเป็นผู้พิจารณาวางแผนการจัดตั้งกองตำรวจสำหรับรักษาความสงบเรียบร้อยภายในเขตนครหลวงตามแบบอย่างยุโรปขึ้นเป็นครั้งแรก เรียกว่า “กองโปลิสคอนสเตเบิล” เป็นหน่วยรักษาความสงบเรียบร้อย สังกัดกรมพระนครบาล ในระยะเริ่มแรกกองโปลิสประกอบด้วยบุคลากรเชื้อสายมลายูและอินเดีย ซึ่งเคยเป็นตำรวจหรือทหารในบังคับของอังกฤษมาก่อน สถานที่ทำการแห่งแรกตั้งอยู่ในเขตลัมพีนวงค์ในปัจจุบัน พื้นที่รับผิดชอบ คือ การรักษาความสงบเรียบร้อยบริเวณลำเพ็ญ³⁹ ต่อมาในสมัย

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้เสด็จประพาสสิงคโปร์ เมื่อ ร.ศ.109 (พ.ศ. 2433) และทอดพระเนตรกิจการตำรวจของสิงคโปร์ เมื่อเสด็จพระราชดำเนินกลับมา ได้มีพระราชดำริแก่ พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระนครสวรรค์วรพินิตว่า ทรงดำรงพระยศเป็นพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นนครสวรรค์วรพินิต ซึ่งทรงว่าราชการกรมพระนครบาล ว่ามีพระราชประสงค์จะให้ปรับปรุงกิจการตำรวจให้เหมือนกับสิงคโปร์ พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระนครสวรรค์วรพินิต จึงได้ทรงจัดระเบียบกรมกองตระเวนขึ้นใหม่ โดยจัดตั้งเป็นกรมกองตระเวน มีรูปแบบการจัดองค์กรแบบตำรวจอังกฤษ มีโรงพักทั่วพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวน 64 โรงพัก กรมกองตระเวนแบ่งส่วนราชการออกเป็น 2 หน่วย ได้แก่ กองโตสวนโทะหลวง ทำหน้าที่ด้านการสืบสวนสอบสวน แสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคดีความที่เกิดขึ้น และกองรักษาทำหน้าที่ตรวจตราป้องกันเหตุอาชญากรรมในพื้นที่ต่างๆ ในลักษณะของงานสายตรวจในปัจจุบัน กรมกองตระเวน มีเจ้าหน้าที่ตำรวจจำนวน 3,390 นาย⁴⁰

การปรับปรุงการตำรวจนอกจากได้ขยายงานตำรวจนครบาลแล้วยังได้จัดตั้งตำรวจภูธรขึ้นในรูปทหารโปลิศ เมื่อ พ.ศ. 2420 ได้เปลี่ยนกองทหารโปลิศเป็นกรมกองตระเวนหัวเมือง จนถึง พ.ศ. 2440 ได้ตั้งกรมตำรวจภูธรขึ้นแทนกรมกองตระเวนหัวเมือง โดยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ปรับปรุงกิจการตำรวจภูธร กิจการตำรวจในเขตพระนคร อาศัยรูปแบบของตำรวจอังกฤษซึ่งเน้นการจัดเจ้าหน้าที่ออกตรวจตราป้องกันเหตุ กำหนดตำแหน่งตามลำดับชั้น แต่สำหรับกิจการตำรวจในส่วนภูมิภาค อาศัยรูปแบบของฝรั่งเศส ซึ่งจัดเป็นกองกำลังกึ่งทหารมีความสามารถในการใช้อาวุธได้ เรียกว่าองดามส์ (Gendarmerie) ซึ่งนอกเหนือจากหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยภายในแล้ว ตำรวจยังทำหน้าที่เป็นกองกำลังรักษาความมั่นคงและเฝ้าระวังการรุกรานจากชาติตะวันตกในพื้นที่ชายแดนอีกด้วย⁴¹

ต่อมาเมื่อทหารได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติเกณฑ์ทหาร ตำรวจภูธรก็ได้ขออนุมัติใช้กฎหมายฉบับนี้เมื่อ พ.ศ. 2448 เกณฑ์คนเข้าเป็นตำรวจด้วยเช่นเดียวกัน เมื่อได้จัดตั้งกรมตำรวจขึ้นแล้วก็ได้พยายามขยายการตำรวจไปยังหน่วยการปกครองส่วนภูมิภาคตามลำดับ เพื่อให้มีกำลังตำรวจสำหรับป้องกันปราบปรามโจรผู้ร้าย อำนวยความร่มเย็นเป็นสุขให้แก่ประชาชน

กิจการตำรวจในยุคนั้นขึ้นอยู่กับกระทรวง 2 กระทรวง คือ กรมพลตระเวน (ตำรวจนครบาล) ขึ้นอยู่กับกระทรวงนครบาล กรมตำรวจภูธรขึ้นอยู่กับกระทรวงมหาดไทย ต่อมาเมื่อวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2458 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รวมเป็นกรมเดียวกัน มี “อธิบดีกรมตำรวจและกรมพลตระเวน” เป็นผู้บังคับบัญชาอยู่ในกระทรวงนครบาล⁴² จึงถือว่าวันที่ 13 ตุลาคมของทุกปี เป็นวันตำรวจ ต่อมาในวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2458 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ นายพลโท หม่อมเจ้าคำรบ ซึ่งเป็นอธิบดีกรมตำรวจดำรงตำแหน่ง “อธิบดีกรมตำรวจและ กรมพลตระเวน” และให้ “มหาอำมาตย์โท อิริกเสนต์ เย. ลอลัน อธิบดี กรมพลตระเวน และ มหาอำมาตย์ตรี อี ดับลยู ตรอตเตอร์ รองอธิบดี เป็นที่ปรึกษา ราชการในกรมตำรวจและกรมพลตระเวนตั้งแต่นั้นไป”⁴³

3.1.3 ตำรวจไทยยุคหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475

ในปี พ.ศ. 2475 คณะบุคคลที่เรียกตนเองว่า “คณะราษฎร” ได้ยึดอำนาจการปกครองและเปลี่ยนแปลงการปกครองให้เป็นระบอบกษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ เพื่อทำให้ไทยปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ภายหลังการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง การเปลี่ยนผ่านยังมีการต่อสู้ทางการเมืองที่ยังไม่ลงตัว ชนชั้นนำทางการเมืองใหม่ต้องการบทบาทจากชนชั้นนำเดิม เกิดการต่อสู้ทางการเมืองระหว่างฝ่ายสนับสนุนอำนาจพระมหากษัตริย์กับฝ่ายคณะราษฎร และการต่อสู้ระหว่างกลุ่มภายในคณะราษฎรเอง สถานการณ์

ทางการเมืองส่งผลกระทบต่อสถาบันตำรวจ คณะราษฎรเข้าควบคุมกำลังตำรวจ โดยเปลี่ยนแปลงผู้ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจ และอาศัยองค์กรตำรวจรักษาฐานอำนาจทางการเมือง ด้านโครงสร้างองค์กรมีลักษณะรวมศูนย์และจัดโครงสร้างให้สอดคล้องกับหน่วยงานทหาร รวมทั้งการโอนข้าราชการทหารเข้ามารับราชการตำรวจในตำแหน่งต่างๆ จำนวนมาก ระบบการศึกษาอบรมยังมีลักษณะแบบทหาร รวมทั้งการยุบโรงเรียนนายตำรวจในช่วงปี พ.ศ. 2476-2488 แล้วให้โรงเรียนนายร้อยทหารบก เป็นผู้ผลิตนายตำรวจในช่วงเวลาดังกล่าว⁴⁴ หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง บริบททางการเมืองที่ยังมีความขัดแย้ง ประกอบกับสถานการณ์สงครามโลกครั้งที่ 2 ส่งผลให้นายตำรวจมีบทบาทในด้านความมั่นคงของชาติ มีการขยายหน่วยงาน กำลังพลเจ้าหน้าที่ตำรวจ และการต่อสู้กับลัทธิคอมมิวนิสต์

อย่างไรก็ตาม กรมตำรวจก็พยายามปรับปรุงองค์กรตำรวจให้มีความเป็นวิชาชีพตำรวจมากขึ้น ทั้งในการปรับปรุงด้านวิทยาการตำรวจ การฝึกอบรม การบริหารจัดการภายใน และงานด้านการบริหารงานบุคคล ในปี พ.ศ. 2521 มีการออกพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 จัดตั้งองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของกรมตำรวจเป็นครั้งแรก คือ คณะกรรมการข้าราชการตำรวจ (ก.ตร.) เพื่อพัฒนาระบบการบริหารงานบุคคล สร้างตำรวจให้มีความเป็นวิชาชีพเฉพาะ ในปี พ.ศ. 2530 กรมตำรวจได้จัดทำแผน กรมตำรวจแม่บท ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2530-2534) ยุทธศาสตร์การบริหารงานภายใน โดยกำหนดแผนงานที่ชัดเจนและเป็นระบบ กรอบงบประมาณที่จะใช้ปฏิบัติงานตามแผน เพื่อให้การบริหารงานมีเป้าหมายและแนวทางปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน มีการพัฒนางานสอบสวนอำนวยความสะดวก รวมทั้งการนำแนวคิดเรื่องตำรวจชุมชนสัมพันธ์มาดำเนินงานเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างตำรวจกับประชาชน⁴⁵

3.1.4 ตำรวจไทยยุคปัจจุบัน

กรมตำรวจ เป็นหน่วยงานระดับกรมในสังกัดกระทรวงมหาดไทย ต่อมาในปี พ.ศ. 2541 มีการออกพระราชกฤษฎีกาโอนกรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย

ไปจัดตั้งเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2541 เป็นการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างระดับบนขององค์กรครั้งสำคัญ โดยการโอนกรมตำรวจซึ่งเป็นส่วนราชการระดับกรมสังกัดกระทรวงมหาดไทย ไปจัดตั้งเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นส่วนราชการและมีฐานะเป็นกรมไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง หรือทบวง และให้อยู่ในบังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรี ทำให้องค์กรตำรวจไม่อยู่ภายใต้กระทรวงมหาดไทย อีกต่อไป เหตุผลที่ต้องการโอนก็เนื่องจากการกรมตำรวจ มีลักษณะงาน ระบบการบริหารที่แตกต่างจากกรมอื่นในกระทรวงมหาดไทย มีปัญหาด้านงบประมาณที่ต้องใช้จำนวนมาก และต้องเกลี้ยใบ้ใช้กับหน่วยอื่นๆ ภายในกระทรวง การบริหารกำลังพล ซึ่งมีเป็นจำนวนมากและแตกต่างไปจากข้าราชการพลเรือนอื่นในกระทรวงมหาดไทย รวมทั้งข้อขัดข้องในการประสานหน่วยงานด้านความมั่นคง วัตถุประสงค์ในการโอนกรมตำรวจไปจัดตั้งเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นไปเพื่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและมีวัตถุประสงค์ ดังนี้⁴⁶

- 1) ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและตรวจสอบการบริหารกิจการตำรวจในระดับต่างๆ
- 2) กระจายอำนาจการบริหารงานไปยังหน่วยงานพื้นที่อย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาดเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานและการบริการแก่ประชาชน
- 3) ตัดโอนภารกิจที่ไม่เกี่ยวข้องกับการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมและความยุติธรรมแก่ประชาชนไปให้ส่วนราชการอื่นที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบโดยตรง เช่น ตำรวจป่าไม้ ตำรวจรถไฟ เป็นต้น

ในช่วงเวลาที่มีการบริหารงานภาครัฐ ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) การบริหารงานตำรวจได้รับอิทธิพลจากแนวคิดดังกล่าวเช่นกัน โดยเห็นได้จากแนวทางการพัฒนาองค์กร การปรับปรุงกฎหมายและการบริหารจัดการภายใน มีการออกพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 ซึ่งมีสาระสำคัญ ได้แก่⁴⁷

- การปรับปรุงระบบการจัดโครงสร้างองค์กรให้มีความชัดเจน โดยแบ่งส่วนราชการออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ ได้แก่ สำนักงานผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ และกองบัญชาการ โดยการแบ่งส่วนราชการระดับต่างๆ เป็นกองบัญชาการ กองบังคับการ หรือส่วนราชการอย่างอื่นให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกาหรือกฎกระทรวง แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ เพื่อให้การปรับปรุงโครงสร้างภายในเป็นไปอย่างคล่องตัว และการกระจายอำนาจการบริหารงานให้แก่หน่วยงานระดับรอง

- ปรับปรุงระบบการบริหารงานบุคคล หลักการสำคัญของการจัดทำพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2547 คือ รวบรวมและปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตำรวจ มีสาระสำคัญของการปรับปรุง เช่น คณะกรรมการข้าราชการตำรวจ (ก.ตร.) การกระจายอำนาจการบริหารงานบุคคล เรื่องการแต่งตั้งโยกย้าย การพิจารณาบำเหน็จความชอบ

- การพัฒนางานสืบสวนสอบสวน กำหนดให้มีตำแหน่งพนักงานสอบสวน แยกออกจากตำแหน่งทั่วไป กำหนดเส้นทางการเจริญเติบโต การจัดตั้งกองทุนเพื่อการสืบสวนและสอบสวนคดีอาญา

- การส่งเสริมให้ท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วมในกิจการตำรวจ ในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม รักษาความสงบเรียบร้อย ออกระเบียบ คณะกรรมการนโยบายตำรวจแห่งชาติ (ก.ต.ช.) เพื่อดำเนินการและจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ (กต.ตร.) ของหน่วยงานในพื้นที่แต่ละระดับ

แม้ว่าจะมีการพัฒนาการบริหารจัดการงานตำรวจไปหลายส่วน แต่ก็ยังมีปัญหาในทางปฏิบัติหลายประการ เช่น การแทรกแซงจากฝ่ายการเมือง ปัญหาการบริหารงานบุคคล ปัญหาด้านงบประมาณ ทรัพยากรทางการบริหาร เป็นต้น จึงมีหลายฝ่ายต้องการให้มีการปฏิรูปตำรวจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเกิดสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง การปฏิรูปตำรวจถูกยกเป็นนโยบายสำคัญ ภายหลังการรัฐประหาร ปี พ.ศ. 2549 นายกรัฐมนตรีมีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี

ราชอาณาจักรไทย

ที่ 230/2549 ลงวันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ.2549 แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาระบบงานตำรวจ มี พลตำรวจเอก วชิรฐ เดชกุญชร เป็นประธานกรรมการ ผลการศึกษาของคณะกรรมการมีข้อเสนอให้มีการปฏิรูปตำรวจ 10 ประเด็น ได้แก่⁴⁸

- 1) เรื่องการกระจายอำนาจการบริหารงานขององค์กรตำรวจ
- 2) การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำกับดูแลการบริหารงานตำรวจ
- 3) การสร้างกลไกที่มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบการปฏิบัติงานของตำรวจ
- 4) การถ่ายโอนภารกิจที่ไม่ใช่งานหลักของตำรวจ
- 5) การปรับปรุงพัฒนาระบบงานสอบสวนให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น
- 6) การปรับปรุงการปฏิบัติงานของสถานีตำรวจซึ่งเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับประชาชน
- 7) การพัฒนากระบวนการในการสรรหา การผลิตและการพัฒนาบุคลากรตำรวจ
- 8) การปรับปรุงเงินเดือน ค่าตอบแทนและสวัสดิการของข้าราชการตำรวจให้มีฐานะเท่าเทียมหรือใกล้เคียงกับพนักงานอัยการหรือศาล
- 9) การส่งเสริมความก้าวหน้าของตำรวจชั้นประทวน
- 10) การจัดตั้งหน่วยงานในการปรับปรุงพัฒนากระบวนการยุติธรรม

อย่างไรก็ตาม ข้อเสนอการปฏิรูปดังกล่าวก็ยังไม่ได้มีการดำเนินการให้เกิดผลในทางปฏิบัติ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล

ข้อเสนอให้มีการปฏิรูปองค์กรตำรวจเกิดขึ้นอีกภายหลังการรัฐประหารเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ.2557 มีข้อเสนอการปฏิรูปองค์กรตำรวจจากหลายฝ่าย

ได้แก่ สภาปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.) สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ต่อมา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้บัญญัติเกี่ยวกับการปฏิรูปตำรวจ ไว้ในมาตรา 258 ง. (4) กำหนดให้มีการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม เพื่อดำเนินการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับตำรวจในเรื่องหน้าที่ อำนาจ และภารกิจของตำรวจให้เหมาะสม และแก้ไข ปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการตำรวจให้เกิดประสิทธิภาพ มีหลักประกันว่าข้าราชการตำรวจจะได้รับค่าตอบแทน และสิทธิประโยชน์ต่างๆ ที่เหมาะสมแก่ภารกิจและการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ ได้รับความเป็นธรรม ในการแต่งตั้งและโยกย้าย และการพิจารณาบำเหน็จความชอบตามระบบคุณธรรม ที่ชัดเจน ซึ่งในการพิจารณาแต่งตั้งและโยกย้ายต้องคำนึงถึงอาวุโสและความรู้ ความสามารถประกอบกัน เพื่อให้ข้าราชการตำรวจสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่าง อิสระ ไม่ตกอยู่ใต้อาณัติของบุคคลใด มีประสิทธิภาพ ภาคภูมิใจในการปฏิบัติหน้าที่ ของตนและมีขวัญกำลังใจในการทำงาน

ต่อมาได้มีประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี ลงวันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2560 แต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม (ตำรวจ) ประกอบด้วย กรรมการ จำนวน 36 คน มี พลเอก บุญสร้าง เนียมประดิษฐ์ เป็นประธานกรรมการ และเพื่อให้การดำเนินงานของคณะกรรมการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีการ แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ จำนวน 6 คณะ ดังนี้

- 1) คณะอนุกรรมการด้านการบริหารงานบุคคล มี พลเอก บุญสร้าง เนียมประดิษฐ์ เป็นประธานอนุกรรมการ
- 2) คณะอนุกรรมการด้านอำนาจหน้าที่และภารกิจของตำรวจ มี นายมนุญญ์ วัฒนโกเมร เป็นประธานอนุกรรมการ
- 3) คณะอนุกรรมการด้านการบังคับใช้กฎหมายและระบบ การสอบสวนคดีอาญา มี นายธานีศ เกศพิทักษ์ เป็นประธานอนุกรรมการ
- 4) คณะอนุกรรมการด้านวิชาการ มี ศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย ยาวะประภาส เป็นประธานอนุกรรมการ

5) คณะอนุกรรมการด้านการรับฟังความคิดเห็น มี พลอากาศเอก
อิทธิพร ศรีวงค์ เป็นประธานอนุกรรมการ

6) คณะอนุกรรมการด้านสื่อสารกับสังคม มี นายมานิจ สุขสมจิตร
เป็นประธานอนุกรรมการ

ภาพที่ 8 อาคารที่ทำการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติในปัจจุบัน

คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม (ตำรวจ)
ได้ดำเนินการตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด และส่งผลการพิจารณาร่างกฎหมาย
ที่เกี่ยวข้อง และข้อเสนออื่นๆ ให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา ต่อมาได้มีการแต่งตั้ง
คณะกรรมการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ เพื่อแก้ไขกฎหมาย
ที่เกี่ยวข้อง โดยมี นายมีชัย ฤชุพันธุ์ เป็นประธาน⁴⁹ เพื่อพิจารณาดำเนินการแก้ไข
กฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อไป

การปฏิรูปตำรวจไทย เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่มีการพิจารณาตลอดในแต่ละยุคสมัย อย่างไรก็ตามการบริหารจัดการภายในองค์กรของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้มีการพัฒนาปรับปรุงการบริหารจัดการไปตามบริบทของสังคมและสภาพปัญหาอาชญากรรมที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา

3.2 รูปแบบการจัดองค์กรตำรวจ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (Royal Thai Police–RTP) เป็นส่วนราชการอยู่ในบังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรี การจัดโครงสร้างองค์กรภายในของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตามมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 กำหนดให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติแบ่งส่วนราชการออกเป็น 2 ส่วน คือ “สำนักงานผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ” มีหน้าที่เป็นฝ่ายอำนวยการและสนับสนุน การบริหารงานด้านต่างๆ และ “กองบัญชาการ” ซึ่งเป็นหน่วยงานฝ่ายปฏิบัติการและสนับสนุนการปฏิบัติ

ภาพที่ 9 ตราประจำสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

โครงสร้างองค์กรของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ แบ่งหน่วยงานออกเป็น 5 กลุ่ม ในแต่ละกลุ่มประกอบด้วยหน่วยงาน ดังนี้

1) ส่วนบังคับบัญชา เป็นหน่วยงานในส่วนของสำนักงานผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ มีหน่วยงานเทียบเท่ากองบัญชาการ (หัวหน้าหน่วยงานยศพลตำรวจโท) จำนวน 8 หน่วย ได้แก่ สำนักงานส่งกำลังบำรุง สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ สำนักงานงบประมาณและการเงิน สำนักงานกำลังพล สำนักงานกฎหมายและคดี สำนักงานจราจร ตำรวจ สำนักงานตรวจสอบภายใน สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ หน่วยงานเทียบเท่ากองบังคับการ (หัวหน้าหน่วยงานยศพลตำรวจตรี) จำนวน 7 หน่วย ได้แก่ สำนักงานเลขานุการตำรวจแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการนโยบายตำรวจแห่งชาติ กองวินัย กองสารนิเทศ กองบินตำรวจ กองการต่างประเทศ และสถาบันฝึกอบรมระหว่างประเทศว่าด้วยการดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย (International Law Enforcement Academy-ILEA) รวมทั้งสิ้น 15 หน่วยงาน

2) ส่วนป้องกันปราบปรามอาชญากรรม จำนวน 10 หน่วย ได้แก่ กองบัญชาการตำรวจนครบาล ตำรวจภูธรภาค 1-9 (หัวหน้าหน่วยงานยศพลตำรวจโท)

3) ส่วนป้องกันปราบปรามอาชญากรรมเฉพาะทาง จำนวน 8 หน่วย ได้แก่ กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง กองบัญชาการตำรวจสันติบาล สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน สำนักงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และกองบัญชาการตำรวจท่องเที่ยว (หัวหน้าหน่วยงานยศพลตำรวจโท)

4) ส่วนการศึกษา จำนวน 2 หน่วย ได้แก่ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ และกองบัญชาการศึกษา (หัวหน้าหน่วยงานยศพลตำรวจโท)

5) ส่วนบริการ ได้แก่ โรงพยาบาลตำรวจ (หัวหน้าหน่วยงานยศพลตำรวจโท)

นอกจากนี้ ยังมีคณะกรรมการที่ทำหน้าที่ในระดับนโยบาย 2 คณะ ดังนี้

1) คณะกรรมการนโยบายตำรวจแห่งชาติ เรียกโดยย่อว่า “ก.ต.ช.” มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายการบริหารราชการตำรวจและกำกับดูแลสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ให้ปฏิบัติตามนโยบาย ระเบียบแบบแผน มติคณะรัฐมนตรี และกฎหมาย⁵⁰ และมีอำนาจที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การให้ความเห็นชอบการแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

2) คณะกรรมการข้าราชการตำรวจ เรียกโดยย่อว่า “ก.ตร.” มีอำนาจหน้าที่ที่สำคัญ เช่น กำหนดนโยบายและมาตรฐานการบริหารงานบุคคลของข้าราชการตำรวจ และจัดระบบราชการตำรวจ รวมทั้งการอบรมและพัฒนาข้าราชการตำรวจ ออกกฎ ก.ตร. ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด ประกาศ หรือมีมติเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ กำกับดูแลตรวจสอบ และแนะนำเพื่อให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติบริหารงานบุคคลให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกระเบียบ ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติรายงานเกี่ยวกับการสอบการบรรจุ การแต่งตั้ง การเลื่อนขั้นเงินเดือน การดำเนินการทางวินัย การออกจากราชการและการปฏิบัติการอื่นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล ตามพระราชบัญญัตินี้ รายงานคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาปรับปรุงเงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง เงินเพิ่ม ค่าครองชีพสวัสดิการ หรือประโยชน์ เกื้อกูลอื่นสำหรับข้าราชการตำรวจให้เหมาะสมเป็นต้น⁵¹

การจัดหน่วยงานที่รับผิดชอบในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม และการรักษาความสงบเรียบร้อยในพื้นที่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ แบ่งระดับ หน่วยงานที่รับผิดชอบพื้นที่ เป็น 3 ระดับ ดังนี้

- 1) กองบัญชาการตำรวจนครบาล/ตำรวจภูธรภาค 1-9
- 2) กองบังคับการตำรวจนครบาล 1-9/ตำรวจภูธรจังหวัด จำนวน 76 จังหวัด
- 3) สถานีตำรวจนครบาล/สถานีตำรวจภูธร จำนวน 1,482 สถานี

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีอำนาจและหน้าที่ตามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 ดังนี้

- 1) รักษาความปลอดภัยสำหรับองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ พระบรมวงศานุวงศ์ ผู้แทนพระองค์ และพระราชอาคันตุกะ
- 2) ดูแลควบคุมและกำกับการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ ซึ่งปฏิบัติการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
- 3) ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญา
- 4) รักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยของประชาชนและความมั่นคงของราชอาณาจักร
- 5) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของข้าราชการตำรวจหรือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ
- 6) ช่วยเหลือการพัฒนาประเทศตามที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย
- 7) ปฏิบัติการอื่นใดเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ตาม 1), 2), 3), 4) หรือ 5) เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ รับผิดชอบพื้นที่ทั่วประเทศ 513,120 ตาราง กิโลเมตร ในพื้นที่ของ 76 จังหวัดและกรุงเทพมหานคร มีสถานีตำรวจ จำนวน

ราชอาณาจักรไทย

1,482 สถานี อยู่ในความรับผิดชอบของ กองบัญชาการตำรวจนครบาล ตำรวจภูธรภาค 1-9 ในแต่ละหน่วยงานจะมีสถานีตำรวจอยู่ในสังกัด จำแนกตามระดับตำแหน่งของหัวหน้าสถานีตำรวจ ตามตารางดังนี้

ตารางที่ 5 จำนวนสถานีตำรวจและระดับตำแหน่งของหัวหน้าสถานีตำรวจ จำแนกตามหน่วยพื้นที่

หน่วย/ระดับตำแหน่งหัวหน้าสถานี	ผู้กำกับการ	สารวัตรใหญ่	สารวัตร	รวม
กองบัญชาการตำรวจนครบาล	88	-	-	88
ตำรวจภูธรภาค 1	113	4	17	134
ตำรวจภูธรภาค 2	107	3	7	117
ตำรวจภูธรภาค 3	193	18	25	236
ตำรวจภูธรภาค 4	203	24	25	252
ตำรวจภูธรภาค 5	135	9	15	159
ตำรวจภูธรภาค 6	124	8	15	147
ตำรวจภูธรภาค 7	96	6	2	104
ตำรวจภูธรภาค 8	106	9	6	121
ตำรวจภูธรภาค 9	102	6	16	124
รวม	1,267	87	128	1,482

ที่มา: สำนักงานกำลังพล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ธันวาคม 2559)

3.3 การบริหารงานบุคคล

3.3.1 กำลังพลเจ้าหน้าที่ตำรวจ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีกำลังพลจำนวน 214,459 นาย⁵² แบ่งเป็นข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร 52,254 นาย คิดเป็นร้อยละ 24 และข้าราชการ

ตำรวจชั้นประทวน จำนวน 162,205 นาย คิดเป็นร้อยละ 76 จำแนกตามเพศ เป็นเพศชาย 198,670 นาย คิดเป็นร้อยละ 93 เพศหญิง 15,789 นาย คิดเป็นร้อยละ 7

ชั้นยศข้าราชการตำรวจ ใช้ยศคล้ายกับยศทหาร แบ่งออกเป็นดังนี้

1) ยศข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ประกอบด้วย

พลตำรวจเอก (Police General)

พลตำรวจโท (Police Lieutenant General)

พลตำรวจตรี (Police Major General)

พันตำรวจเอก (Police Colonel)

พันตำรวจโท (Police Lieutenant Colonel)

พันตำรวจตรี (Police Major)

ร้อยตำรวจเอก (Police Captain)

ร้อยตำรวจโท (Police Lieutenant)

ร้อยตำรวจตรี (Police Sub Lieutenant)

2) ยศข้าราชการตำรวจชั้นประทวน

ดาบตำรวจ (Police Senior Sergeant Major)

จ่าสิบตำรวจ (Police Sergeant Major)

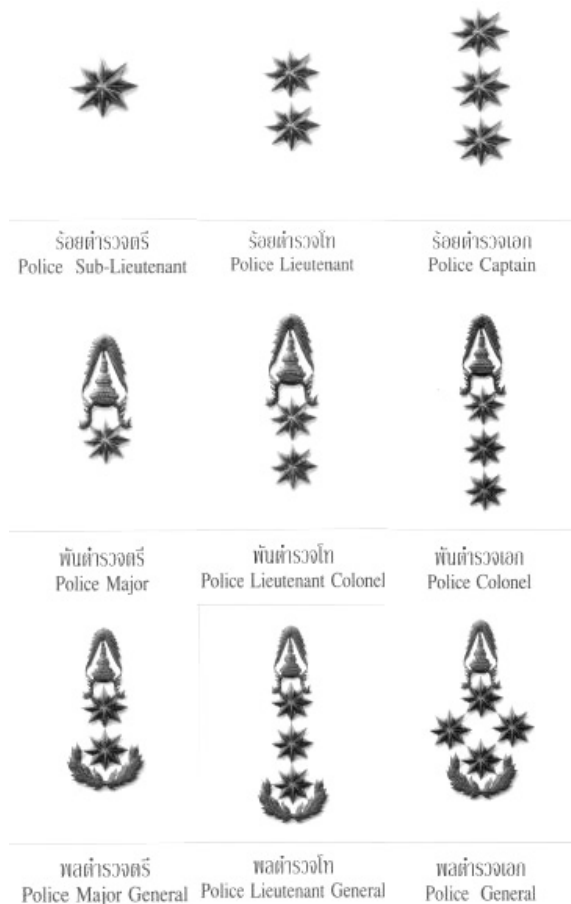
สิบตำรวจเอก (Police Sergeant)

สิบตำรวจโท (Police Corporal)

สิบตำรวจตรี (Police Lance Corporal)

เครื่องหมายยศข้าราชการตำรวจชั้นยศต่างๆ เป็นดังนี้

ภาพที่ 10 ภาพเครื่องหมายยศข้าราชการตำรวจชั้นยศต่างๆ

ที่มา: จาก <http://www.rakenglish.com/%E0%B8%A2%E0%B8%A8%E0%B8%95%E0%B9%8D%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%A7%E0%B8%88%E0%B8%A0%E0%B8%B2%E0%B8%A9%E0%B8%B2%E0%B8%AD%E0%B8%B1%E0%B8%87%E0%B8%81%E0%B8%A4%E0%B8%A9/>. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2561

ภาพที่ 11 เครื่องหมายยศข้าราชการตำรวจชั้นประทวน (เรียงจากซ้ายไปขวา
ดาบตำรวจ จ่าสิบตำรวจ สิบตำรวจเอก สิบตำรวจโท สิบตำรวจ)

ที่มา: จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%A2%E0%B8%A8%E0%B8%97%E0%B8%AB%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B9%81%E0%B8%A5%E0%B8%B0%E0%B8%95%E0%B8%B3%E0%B8%A3%E0%B8%A7%E0%B8%88%E0%B9%84%E0%B8%97%E0%B8%A2>. สืบค้นข้อมูล เมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2561

ตำแหน่งของข้าราชการตำรวจ แบ่งเป็นตำแหน่งดังนี้⁵³

- 1) ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ
- 2) จเรตำรวจแห่งชาติ และรองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ
- 3) ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ
- 4) ผู้บัญชาการ
- 5) รองผู้บัญชาการ
- 6) ผู้บังคับการ
- 7) รองผู้บังคับการ
- 8) ผู้กำกับการ
- 9) รองผู้กำกับการ
- 10) สารวัตร

11) รองสารวัตร

12) ผู้บังคับหมู่

13) รองผู้บังคับหมู่

การกำหนดตำแหน่งให้แก่ส่วนราชการต่าง ๆ ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยจะให้ส่วนราชการใดมีตำแหน่งข้าราชการตำรวจตำแหน่งใด จำนวนเท่าใด และคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งอย่างใด คณะกรรมการข้าราชการตำรวจ (ก.ตร.) จะเป็นผู้กำหนด โดยให้คำนึงถึงลักษณะหน้าที่และความรับผิดชอบ ปริมาณ และคุณภาพของงาน รวมทั้งความมีประสิทธิภาพและการประหยัด⁵⁴ ในปี พ.ศ. 2561 มีการวิเคราะห์และกำหนดตำแหน่งข้าราชการตำรวจตามคุณภาพและปริมาณงานที่จำเป็นต้องมีข้าราชการตำรวจไว้จำนวน 296,299 ตำแหน่ง แต่มีคนครองหรือการบรรจุข้าราชการตำรวจได้จำนวน 214,707 นาย มีตำแหน่งว่าง 81,592 ตำแหน่ง คิดเป็นร้อยละ 27.5 เนื่องจากข้อจำกัดของอัตราเงินเดือนที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้รับอย่างจำกัด ทำให้ไม่สามารถบรรจุบุคคลเข้าในตำแหน่งที่ว่างอยู่ได้ รายละเอียดของตำแหน่งและคนครอง ปรากฏตามตารางดังนี้

ตารางที่ 6 จำนวนตำแหน่งและคนครองตำแหน่งของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ชั้นข้าราชการตำรวจ	ตำแหน่ง (ตำแหน่ง)	คนครอง (นาย)	ว่าง (ตำแหน่ง)	ร้อยละของ ตำแหน่งว่าง
สัญญาบัตร	66,796	57,331	9,465	14.2
ประทวน	229,503	157,376	72,127	31.4
รวม	296,299	214,707	81,592	27.5

ที่มา: กองอัตรากำลัง สำนักงานกำลังพล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ข้อมูลเมื่อเดือนกุมภาพันธ์

การแต่งตั้งให้ข้าราชการตำรวจดำรงตำแหน่งใด เป็นไปตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2547 มาตรา 51-57 ประกอบกับ กฎ ก.ตร. ว่าด้วยการแต่งตั้งข้าราชการตำรวจ พ.ศ.2561 มีสาระสำคัญ ได้แก่ การกำหนดวาระการแต่งตั้งในแต่ละปี แบ่งออกเป็น 2 วาระ คือ การแต่งตั้งวาระประจำปี ซึ่งเริ่มดำเนินการประมาณเดือนสิงหาคมของทุกปี และวาระเดือนเมษายน ซึ่งดำเนินการในเดือนเมษายนของทุกปี การกำหนดคุณสมบัติผู้ที่มีสิทธิ์จะได้รับการพิจารณาเลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น หลักเกณฑ์การพิจารณาแต่งตั้งสับเปลี่ยนหมุนเวียนในระดับตำแหน่งเท่าเดิม ระเบียบปฏิบัติในการดำเนินการคัดเลือกหรือแต่งตั้ง การประสานงานเพื่อทำการตกลงในการพิจารณาแต่งตั้งระหว่างผู้บังคับบัญชาหน่วยต่างๆ เป็นต้น

3.3.2 การผลิตและพัฒนาทรัพยากรบุคคล

กระบวนการสรรหาและคัดเลือกบุคคลภายนอกเพื่อบรรจุและแต่งตั้งเป็นข้าราชการตำรวจ เป็นไปตามกฎ ก.ตร. ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกหรือการสอบแข่งขันบุคคลเพื่อบรรจุเข้ารับราชการเป็นข้าราชการตำรวจ พ.ศ.2547 วิธีการสรรหาและคัดเลือกบุคคลเพื่อเข้ารับราชการตำรวจมี 2 วิธี คือ

1) วิธีการคัดเลือก ให้ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้บังคับบัญชาที่ได้รับมอบอำนาจจากผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เป็นผู้ดำเนินการคัดเลือก โดยพิจารณาถึงความรู้ความสามารถ ความประพฤติ และหรือบุคลิกภาพให้เหมาะสมกับตำแหน่งที่จะบรรจุและแต่งตั้ง ทั้งนี้ อาจดำเนินการโดยวิธีสัมภาษณ์ วิธีสอบข้อเขียน วิธีสอบปฏิบัติ หรือวิธีอื่นใดวิธีหนึ่งหรือหลายวิธีก็ได้ตามความเหมาะสม

2) วิธีการสอบแข่งขัน กำหนดให้ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้บังคับบัญชาที่ได้รับมอบอำนาจจากผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เป็นผู้ดำเนินการสอบแข่งขัน ให้ผู้ดำเนินการสอบแข่งขัน ตั้งข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรเป็นคณะกรรมการดำเนินการสอบแข่งขันไม่น้อยกว่าสามคน โดยให้ตั้งกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานกรรมการ ให้คณะกรรมการดำเนินการสอบแข่งขันกำหนดวันเวลาสถานที่สอบและระเบียบเกี่ยวกับการสอบได้เท่าที่จำเป็น และไม่ขัดต่อหลักสูตร

และวิธีดำเนินการเกี่ยวกับการสอบแข่งขันนี้แล้วให้ประธานกรรมการประกาศก่อนวันสอบไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน หลักสูตรการสอบแข่งขัน ประกอบด้วย 1) ภาควิชาความรู้ความสามารถทั่วไป 2) ภาควิชาความรู้ความสามารถที่ใช้เฉพาะตำแหน่ง และ 3) ภาควิชาความเหมาะสมกับตำแหน่ง

ในทางปฏิบัติของการสรรหาและคัดเลือกบุคคลเพื่อบรรจุและแต่งตั้งเป็นข้าราชการตำรวจ ชั้นประทวนและชั้นสัญญาบัตรแต่ละประเภทจะดำเนินการดังนี้

1) ข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร มีการสรรหาและคัดเลือกบุคคลเพื่อบรรจุและแต่งตั้งเป็นข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร 3 ลักษณะ คือ

(1) บุคคลภายนอกที่มีวุฒิมัธยมศึกษาปีที่ 4 สอบคัดเลือก เพื่อเข้าศึกษาในโรงเรียนเตรียมทหาร หลักสูตร 2 ปี หรือบุคคลภายนอกเพศหญิงที่มีคุณสมบัติสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6) หรือข้าราชการตำรวจชั้นประทวนที่ผ่านการสอบคัดเลือก เข้าศึกษาต่อในโรงเรียนนายร้อยตำรวจ หลักสูตร 4 ปี เมื่อจบการศึกษาจึงบรรจุให้เข้ารับราชการเป็นข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ได้รับการแต่งตั้งยศให้เป็นว่าที่ร้อยตำรวจตรี ดำรงตำแหน่งรองสารวัตร

(2) บุคคลภายนอกผู้มีวุฒิปริญญาตรีสาขาต่างๆ สอบแข่งขันหรือคัดเลือก เพื่อบรรจุเป็นข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร แล้วเข้ารับการอบรมหลักสูตรการฝึกอบรมพื้นฐานสำหรับข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ระยะเวลาประมาณ 4-7 เดือน

(3) ข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ผู้มีคุณสมบัติปริญญาตรีหรือไม่มีคุณสมบัติปริญญาตรี สอบคัดเลือกเพื่อเข้ารับการอบรมหลักสูตรการฝึกอบรมพื้นฐานสำหรับข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ระยะเวลาประมาณ 4-7 เดือน เมื่อสำเร็จการฝึกอบรมจะได้รับการเลื่อนชั้นเป็นข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร

2) ข้าราชการตำรวจชั้นประทวน สรรหาและคัดเลือกจากบุคคล

2 ลักษณะ คือ

(1) บุคคลภายนอกผู้มีคุณวุฒิมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ เพื่อคัดเลือกเข้าเป็นนักเรียนนายสิบตำรวจ เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ (นสต.) ระยะเวลา 18 เดือน เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วบรรจุเป็นข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ยศสิบตำรวจตรี ดำรงตำแหน่งผู้บังคับหมู่ในสายงานปฏิบัติการป้องกันปราบปราม

(2) บุคคลภายนอกผู้มีคุณวุฒิมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ สอบแข่งขันหรือคัดเลือกเป็นข้าราชการตำรวจชั้นประทวน แล้วเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตร การฝึกอบรมข้าราชการตำรวจและบุคคลที่บรรจุหรือโอนมาเป็นข้าราชการตำรวจชั้นประทวน (กอป.) ข้าราชการตำรวจกลุ่มนี้จะได้รับการแต่งตั้งดำรงตำแหน่งที่ทำหน้าที่ด้านอำนวยการ สนับสนุนและเทคนิค

หน่วยงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ให้การศึกษาและฝึกอบรม สำหรับบุคคลที่เข้าสู่วิชาชีพตำรวจ รวมทั้งการฝึกอบรมพัฒนาข้าราชการตำรวจ ระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ ได้แก่

1) โรงเรียนนายร้อยตำรวจ เป็นสถาบันการศึกษาที่ผลิต ข้าราชการตำรวจ ชั้นสัญญาบัตร โดยจัดการเรียนการสอนหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการตำรวจเป็นหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรี 4 ปี ให้การศึกษาแก่นักเรียนนายร้อยตำรวจทั้งเพศหญิงและชาย และเริ่มจัดการศึกษา หลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิตตั้งแต่ปีการศึกษา 2561 นอกจากนี้ยังทำการฝึกอบรม หลักสูตรการฝึกอบรมพื้นฐานสำหรับข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรให้แก่ ผู้ที่มี วุฒิปริญญาตรี รวมทั้งข้าราชการตำรวจชั้นประทวนที่ผ่านการคัดเลือก เพื่อบรรจุ แต่งตั้งเป็นข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร และการฝึกอบรมสำหรับเจ้าหน้าที่ ผู้บังคับใช้กฎหมายในหลักสูตรระยะสั้นให้แก่ส่วนราชการอื่นๆ เช่น กรมสอบสวน คดีพิเศษ คณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นต้น

ภาพที่ 12 นักเรียนนายร้อยตำรวจในเครื่องแบบชุดต่างๆ

ภาพที่ 13 นักเรียนนายร้อยตำรวจในการศึกษาภาควิชาการและการฝึก

2) ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจกลาง กองบัญชาการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ รับผิดชอบ การผลิตข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ในหลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ (นสต.) ระยะเวลา 18 เดือน ให้แก่หน่วยงานส่วนกลาง ในหลักสูตรมีการเรียนภาควิชาการ การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม การฝึกปฏิบัติ และการฝึกงานในสถานีตำรวจ

ภาพที่ 14 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ

ภาพที่ 15 การฝึกอบรมของนักเรียนนายสิบตำรวจ ณ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจกลาง ศาลายา จังหวัดนครปฐม

3) ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 1-9 รับผิดชอบการผลิต และฝึกอบรมข้าราชการตำรวจชั้นประทวน หลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ ระยะเวลา 18 เดือน สำหรับตำรวจภูธรภาค 1-9

4) กองบังคับการฝึกพิเศษ กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน รับผิดชอบการผลิตข้าราชการตำรวจชั้นประทวน หลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ

สำหรับกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน และหลักสูตรพิเศษต่างๆ สำหรับข้าราชการตำรวจ ได้แก่ หลักสูตรต่อต้านปราบปรามการก่อความไม่สงบ (ตปส.) หลักสูตรกระโดดร่ม หลักสูตรต่อต้านการก่อการร้าย (นเรศวร 261) เป็นต้น

5) วิทยาลัยการตำรวจ กองบัญชาการการศึกษา ทำหน้าที่พัฒนาข้าราชการตำรวจระหว่างการศึกษาปฏิบัติหน้าที่ ตามหลักสูตรหลักของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้แก่

- หลักสูตรสืบสวนคดีอาญา
- หลักสูตรสารวัตร (สว.)
- หลักสูตรฝ่ายอำนวยการตำรวจ (ผอ.ตร.)
- หลักสูตรผู้กำกับการ (ผกก.)
- หลักสูตรการบริหารงานตำรวจชั้นสูง (บตส.)

ภาพที่ 16 การฝึกอบรมหลักสูตรการบริหารงานตำรวจชั้นสูง (บตส.) ณ วิทยาลัยการตำรวจ

6) สถาบันส่งเสริมงานสอบสวน สำนักงานกฎหมายและคดี
รับผิดชอบหลักสูตรการฝึกอบรมด้านวิชาชีพการสอบสวนคดีอาญา

7) การพัฒนาบุคลากรระดับปฏิบัติการในสถานตำรวจและ
หน่วยปฏิบัติ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จะจัดงบประมาณให้แก่หน่วยงานต่างๆ
สำหรับโครงการฝึกอบรมพัฒนาข้าราชการตำรวจในสังกัด ตามเหตุผลความจำเป็น
ของหน่วยต่างๆ ในแต่ละปี

เนื่องจากสถานการณ์ด้านอาชญากรรมและปัญหาลังคมต่างๆ
เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา บุคลากรที่จะต้องปฏิบัติงานในองค์กรตำรวจจำเป็นต้อง
มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาของการปฏิบัติหน้าที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
ข้าราชการตำรวจชั้นประทวน เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด
จำเป็นต้องจัดระบบการฝึกอบรมและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการเพิ่มอำนาจ
(Empowerment) ให้แก่เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการเพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหา
ในพื้นที่ซึ่งมีความแตกต่างกันได้อย่างคล่องตัว รวมทั้งการพัฒนาให้ข้าราชการตำรวจ
มีสมรรถนะที่เหมาะสมกับปัญหาด้านอาชญากรรมที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา
ในส่วนของผู้บริหารระดับสูงโดยเฉพาะอย่างยิ่งตำแหน่งระดับผู้บังคับการขึ้นไป
จำเป็นต้องมีภาวะผู้นำและได้รับการพัฒนาศักยภาพการบริหารให้สามารถนำองค์กร
ก้าวไปข้างหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ⁵⁵ สำนักงานตำรวจแห่งชาติมุ่งเน้นให้มี
การฝึกอบรมและพัฒนาโดยหน่วยงานต่างๆ ตามสภาพปัญหาและเหตุผลความจำเป็น
ของแต่ละหน่วย โดยมีการจัดงบประมาณสำหรับการฝึกอบรม อย่างไรก็ตาม
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ก็ยังมีข้อจำกัดด้านงบประมาณที่ทำให้การฝึกอบรมและ
พัฒนาข้าราชการตำรวจยังมีข้อจำกัดเช่นเดียวกัน

ภาพที่ 17 การเรียนการสอนในศูนย์ปฏิบัติการนิติวิทยาศาสตร์ทางคอมพิวเตอร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

3.3.3 การเกษียณอายุราชการ

ข้าราชการตำรวจเกษียณอายุราชการเช่นเดียวกับข้าราชการพลเรือนทั่วไป คือ อายุ 60 ปี โดยหากเป็นข้าราชการตำรวจที่รับราชการอยู่ก่อนพระราชบัญญัติกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. 2539 มีผลใช้บังคับ จะได้รับการบำเหน็จบำนาญตามพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. 2494 แต่สำหรับข้าราชการตำรวจที่เข้ารับราชการหลังจาก พระราชบัญญัติกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. 2539 มีผลบังคับใช้ จะมีสถานะเป็นสมาชิกกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) ซึ่งสมาชิกที่เป็นข้าราชการตำรวจจะต้องส่งเงินสะสมเข้ากองทุนตามอัตราที่กำหนด (ร้อยละ 3 ของเงินเดือน) และให้ส่วนราชการส่งเงินสมทบเข้ากองทุนให้สมาชิกในจำนวนที่เท่ากับอัตราเงินสะสม และเมื่อเกษียณอายุราชการหรือสมาชิกภาพของสมาชิกสิ้นสุดลง จะมีสิทธิได้รับบำเหน็จบำนาญเงินสะสม เงินสมทบ รวมทั้งเงินประเดิม เงินชดเชย และผลประโยชน์ตอบแทนจากเงินดังกล่าวตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

3.4 นโยบายการบริหารงานตำรวจและการปฏิบัติในพื้นที่

3.4.1 ยุทธศาสตร์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้กำหนด ยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2564 โดยกำหนดวิสัยทัศน์คือ “เป็นตำรวจมืออาชีพ เพื่อความผาสุกของประชาชน” การเป็นตำรวจมืออาชีพ คือ เป็นข้าราชการตำรวจที่มีความรู้ ความสามารถ รู้ลึก รู้รอบ รู้จริง ในงานที่ทำ ต้องเป็นคนดีมีคุณธรรม ซื่อสัตย์ ซื่อตรง อดทน เสียสละ ต้องขยัน และมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และตระหนักเสมอว่า เป้าหมายการทำงานของตำรวจ คือ ความผาสุกของประชาชน⁵⁶

เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ดังกล่าว จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์แต่ละด้านไว้ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 : ยกระดับขีดความสามารถในการปฏิบัติภารกิจหลักเพื่อตอบสนองนโยบายรัฐบาล

ยุทธศาสตร์ที่ 2 : การพัฒนางานตำรวจให้โปร่งใส มีมาตรฐาน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 : การมีส่วนร่วมของประชาชนและเครือข่ายการปฏิบัติงานของตำรวจ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 : การสร้างความเข้มแข็งในการบริหาร

ในการปฏิบัติงานประจำปี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ก็ได้จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี และกำหนดนโยบายเน้นหนักในแต่ละปีงบประมาณ เพื่อเป็นแนวทางการบริหารงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

3.4.2 การปฏิบัติงานของสถานีตำรวจ

หน่วยงานที่รับผิดชอบปฏิบัติงานป้องกันปราบปรามและให้บริการประชาชน ในระดับพื้นที่ คือ สถานีตำรวจ จำนวน 1,482 สถานีตำรวจ ในแต่ละสถานีตำรวจ แบ่งออกเป็น 5 งาน ได้แก่ งานอำนวยการ งานป้องกันปราบปราม งานสืบสวน งานสอบสวน และงานจราจร ในแต่ละงานมีหน้าที่ดังต่อไปนี้⁵⁷

3.4.2.1 งานอำนวยการ เป็นเครื่องมือของหัวหน้าสถานีตำรวจ

ในการอำนวยการบริหาร รับผิดชอบเกี่ยวกับการวางแผน สั่งการ ควบคุม กำกับ ดูแล ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลงาน ที่เกี่ยวกับนโยบาย ยุทธศาสตร์และ แผนงานสถานีตำรวจ งานการบริหารบุคลากร การศึกษาการฝึกอบรม งานวิชาการ สวัสดิการ การพัฒนา การบริหารจัดการ งบประมาณ การเงิน การพัสดุ การพลการ และสรรพาวุธ การส่งกำลังบำรุง รวมทั้งลักษณะงานที่เกี่ยวข้องหรือเป็นส่วนประกอบ เพื่อส่งเสริมหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานในสถานีตำรวจ

3.4.2.2 งานป้องกันปราบปราม เป็นหัวใจสำคัญของภารกิจ

ตำรวจ เป็นงานที่เน้นการปฏิบัติในการป้องกันเหตุอาชญากรรม โดยการจัดเจ้าหน้าที่ สายตรวจออกตรวจตราป้องกันเหตุ การให้ความรู้แก่ประชาชนเพื่อป้องกันตนเอง จากอาชญากร การแสวงหาความร่วมมือกับภาคประชาชน ภาคเอกชนเพื่อป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรม โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจและหัวหน้างานป้องกันปราบปราม ในสถานีตำรวจ มีหน้าที่เกี่ยวกับการวางแผน อำนวยการ สั่งการ ควบคุม กำกับ ดูแล ตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผล ตลอดจนปฏิบัติงานในด้านการป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรม รวมทั้งงานคณะกรรมการตรวจสอบและติดตาม การบริหารงานตำรวจ (กต.ตร.) งานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ

ภาพที่ 18 เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจและจราจร รับฟังการชี้แจงก่อนออกปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่

ที่มา: ไทยรัฐออนไลน์, จาก <https://www.thairath.co.th/content/601962>. สืบค้นข้อมูล เมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2561

3.4.2.3 งานสืบสวน เป็นงานที่ต้องดำเนินการควบคู่ไปกับงานป้องกันปราบปราม โดยนอกจากกระทำในเชิงรับ คือ เมื่อมีคดีอาญาเกิดขึ้นก็ออกไปทำการสืบสวนรวบรวมข้อมูลจนกระทั่งติดตามจับกุมผู้กระทำผิดมาลงโทษ การสืบสวนยังต้องกระทำในเชิงรุกควบคู่ไปด้วย โดยการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องบุคคลและพื้นที่ รวมทั้งสืบสวนหาข่าวจากแหล่งข่าวทั้งทั่วไปและแหล่งข่าวที่จัดตั้งขึ้นเพื่อหาทางระงับยับยั้งป้องกันเหตุมิให้เกิดขึ้น นอกจากนี้งานสืบสวนยังต้องมีการประสานสัมพันธ์อันดี และให้การสนับสนุนงานสอบสวน งานป้องกันปราบปราม ในการร่วมกันอำนวยความสะดวก ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้มีประสิทธิภาพ การปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจที่ทำหน้าที่สืบสวน ได้แก่ รวบรวมสถิติ ข้อมูลข่าวสารอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์กับการสืบสวน นำวิทยาการต่างๆ มาใช้ในการสืบสวน ศึกษาวิเคราะห์วางแผนการสืบสวน ดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคดีที่เกิดขึ้น ติดตามจับกุมผู้ต้องหาตามหมายจับ เป็นต้น

3.4.2.4 งานสอบสวน เป็นงานอำนวยความสะดวกในคดีอาญาให้กับประชาชน ทั้งฝ่ายผู้เสียหายและฝ่ายผู้ต้องหา ข้าราชการตำรวจที่ทำหน้าที่สอบสวน เป็นพนักงานสอบสวนตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ปฏิบัติหน้าที่ติดต่อกับประชาชนโดยตรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อระบบการอำนวยความสะดวกในคดีอาญาของประเทศไทย เป็นระบบผสมผสานกันระหว่างระบบกล่าวหา (Accusatorial System) ซึ่งต้นแบบ คือ ประเทศอังกฤษ กับระบบไต่สวน (Inquisitorial System) ซึ่งมีหลักการว่า รัฐเท่านั้นที่จะมีสิทธิดำเนินคดีอาญาได้ (Public Prosecution) โดยใช้กันอยู่แพร่หลายในประเทศทวีปยุโรป ดังนั้น การพิจารณาคดีอาญา ศาลไทยจึงโน้มเอียงไปทางอังกฤษ คือ เป็นการนำเอาพยานหลักฐานมาต่อสู้กันระหว่างโจทก์กับจำเลย โดยศาลวางตนเป็นกลางและคอยควบคุมการนำเสนอพยานหลักฐานของทั้ง 2 ฝ่าย ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ดังนั้น พนักงานสอบสวนก็ควรจะต้องวางตนเป็นกลางในการแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกกล่าวหา นอกจากนี้ยังจะต้องอำนวยความสะดวกแก่คู่กรณีรวมทั้งพยานด้วย

ภาพที่ 19 การปฏิบัติหน้าที่รับแจ้งความของพนักงานสอบสวนในสถานีตำรวจ

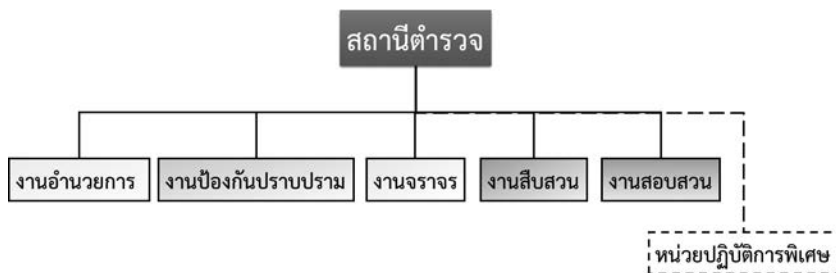

ที่มา: Online News Chiangmai, จาก <http://onlinenewscm.com/?p=10575>. สืบค้น
ข้อมูลเมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2560

3.4.2.5 งานจราจร ปัญหาการจราจร เป็นปัญหาหนึ่งที่สำคัญของประเทศ ซึ่งรวมทั้งปัญหาอุบัติเหตุการจราจรอันเป็นสาเหตุของผู้เสียชีวิตจำนวนมาก ปัญหาการจราจรเกิดขึ้นในเขตกรุงเทพมหานคร จังหวัดปริมณฑล รวมทั้งเมืองใหญ่ เช่น เชียงใหม่ นครสวรรค์ ภูเก็ต เป็นต้น หน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ทำหน้าที่ในงานจราจร ได้แก่ การวางแผนและจัดการจราจร การป้องกันอุบัติเหตุจราจร การอำนวยความสะดวกด้านการจราจรในทางสาธารณะ งานเทศกาล หรือการจัดงานต่างๆ การให้ข่าวสารข้อมูล ความรู้เกี่ยวกับการจราจรแก่ประชาชน การบังคับใช้กฎหมายจราจร จัดการเบื้องต้นเมื่อเกิดอุบัติเหตุจราจร และประสานงานกับพนักงานสอบสวนและผู้ที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนในการป้องกันปราบปราม ให้ความช่วยเหลือเจ้าหน้าที่สายตรวจหรือเจ้าหน้าที่อื่นในการระงับปราบปรามหรือจับกุม ผู้กระทำความผิด การกวดสกัดจับคนร้าย⁵⁸

โครงสร้างงานในสถานีตำรวจปรากฏตามแผนภูมิดังนี้

แผนภูมิที่ 5 โครงสร้างงานของสถานีตำรวจ

หมายเหตุ

หน่วยปฏิบัติการพิเศษ จะกำหนดให้ตามสถานการณ์และความจำเป็น

ปัจจุบันยังไม่มีกำหนดตำแหน่งในหน่วยปฏิบัติการพิเศษของสถานีตำรวจ

ที่มา: จัดทำจากคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 537/2555 ลงวันที่ 27 กันยายน 2555

4. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายของตำรวจ

4.1 ระบบกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมโดยทั่วไป

ระบบกฎหมายของไทยได้รับการปฏิรูปครั้งใหญ่ เมื่อมีการปฏิรูปประเทศให้ทันสมัยในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 และพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 โดยมีการปรับปรุงระบบกฎหมายให้ทันสมัยตามแบบตะวันตก ในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้มีการปฏิรูประบบการบริหารราชการแผ่นดิน ตั้งกระทรวงยุติธรรม โรงเรียนกฎหมายและจัดให้มีการร่างประมวลกฎหมายขึ้นตามระบบกฎหมายของประเทศทางภาคพื้นยุโรป เป็นระบบกฎหมายแบบลายลักษณ์อักษร (Civil Law) เช่น กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ประมวลกฎหมายอาญา เป็นต้น แต่ในขณะเดียวกันในประเทศไทยก็ยังมีผลผสมผสานใช้กฎหมายระบบจารีตประเพณี (Common Law) ควบคู่ไปด้วย⁵⁹

4.1.1 ประมวลกฎหมายอาญา ประเทศไทยมีกฎหมายลักษณะอาญา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2451 ต่อมาได้มีการปรับปรุงและจัดทำเป็นประมวลกฎหมายอาญา ประกาศใช้ตามพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ประกาศลงราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2499 และให้มีผลใช้บังคับในวันถัดไป แต่ได้กำหนดให้ประมวลกฎหมายอาญาทำพระราชบัญญัติดังกล่าว มีผลบังคับใช้ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2500 เพื่อให้แทนกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ซึ่งประกาศใช้มาตั้งแต่ พ.ศ. 2451 ประมวลกฎหมายอาญา แบ่งออกเป็น 3 ภาค ได้แก่

ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป ประกอบด้วย บทบัญญัติทั่วไปซึ่งบัญญัติถึงหลักการของกฎหมายอาญา อันได้แก่ บทนิยาม การใช้กฎหมายอาญา โทษ ความรับผิดชอบในทางอาญา เจตนาในกฎหมายอาญา ความสำคัญผิด ความไม่รู้กฎหมาย การกระทำความผิดโดยประมาท การป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย การกระทำความผิดด้วยความจำเป็น การพยายามกระทำความผิด ตัวการ ผู้ใช้และสนับสนุน วิกจริต บันดาลโทษ การกระทำความผิดหลายบท หรือหลายกระทง การกระทำความผิดอีก อายุความ และบทบัญญัติที่ใช้เกี่ยวกับความผิดลหุโทษ ซึ่งบทบัญญัติทั่วไปเหล่านี้จะได้นำไปใช้กับความผิดอาญาที่เกิดขึ้น ทั้งในประมวลกฎหมายอาญา และความผิดที่มีโทษทางอาญาตามพระราชบัญญัติอื่นๆ ด้วย

ภาค 2 ความผิด ได้บัญญัติถึงลักษณะความผิดเฉพาะเรื่องเฉพาะราว ตามลักษณะการกระทำ ความเสียหายที่เกิดขึ้นอันมีผลกระทบต่อส่วนรวมหรือต่อบุคคลและกำหนดโทษ สำหรับความผิดนั้นๆ เช่น ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคง การปกครอง ก่อภัยอันตราย ความผิดเกี่ยวกับเอกสาร ชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียงและทรัพย์สิน เป็นต้น

ภาค 3 ลหุโทษ ได้แก่ บทบัญญัติความผิดเล็กน้อยที่ระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนและหรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท⁶⁰

4.1.2 กฎหมายที่มีโทษทางอาญาที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความปลอดภัยสาธารณะ

กฎหมายที่มีโทษทางอาญาอื่นๆ นอกเหนือจากประมวลกฎหมายอาญา ยังมีกฎหมายที่ระบุถึงความผิดในลักษณะต่างๆ ซึ่งรัฐจำเป็นต้องมีบทบัญญัติให้การกระทำความผิดเป็นความผิด เพื่อใช้สำหรับการรักษาความปลอดภัยสาธารณะ การรักษาความมั่นคงของรัฐ และมีบทบัญญัติความผิดให้ทันต่อเหตุการณ์ความเปลี่ยนแปลงของบ้านเมือง กฎหมายดังกล่าวออกมาเป็นพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญา ได้แก่

- พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522
- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519
- พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490
- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539
- พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2556
- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551
- พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537
- พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557
- พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดบางประการต่อการเดินอากาศ พ.ศ. 2558
- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556

- พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561

- พระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560

- พระราชบัญญัติธุรกิจรักษาความปลอดภัย พ.ศ. 2558

- พระราชบัญญัติงาช้าง พ.ศ. 2558

ฯลฯ

4.1.3 กฎหมายว่าด้วยการชุมนุมสาธารณะ

ประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights-ICCPR) เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2539 และมีผลบังคับใช้วันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2540 ซึ่งมีสาระของสิทธิในส่วนที่เป็นสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง มีการคุ้มครองเสรีภาพความคิด เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออก และสิทธิที่จะรวมตัวกันชุมนุมอย่างสันติ การรวมกันเป็นสมาคม สิทธิดังกล่าวได้รับการคุ้มครองอย่างเท่าเทียมกัน การจำกัดการใช้สิทธินี้จะกระทำมิได้นอกจากจะกำหนดโดยกฎหมายและเพียงเท่าที่จำเป็นสำหรับสังคมประชาธิปไตย เพื่อประโยชน์แห่งความมั่นคงแห่งชาติ หรือความปลอดภัยสาธารณะ ความสงบเรียบร้อย การสาธารณสุขหรือศีลธรรมของประชาชน

ไทยได้ให้ความสำคัญกับสิทธิดังกล่าว โดยรัฐธรรมนูญฉบับที่ผ่านมา รวมทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มีบทบัญญัติให้ความคุ้มครองสิทธิในการชุมนุมสาธารณะไว้ในมาตรา 44 ให้การรับรองเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธของบุคคล การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยสาธารณะ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น

ในช่วงทศวรรษ 2550 ประเทศไทยประสบปัญหาจากการชุมนุมสาธารณะที่เกิดหลายครั้ง เป็นการชุมนุมขนาดใหญ่ที่มีประชาชนมาร่วมชุมนุมจำนวนมาก และหลายครั้งเหตุการณ์ได้ลุกลามบานปลาย เกิดเหตุรุนแรงขึ้นจนมีประชาชนรวมทั้งเจ้าหน้าที่รัฐ ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิต เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่มีกฎหมายเป็นเครื่องมือในการควบคุมสถานการณ์การชุมนุมโดยเฉพาะ มีแต่กฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งไม่สามารถใช้บังคับกับการชุมนุมสาธารณะได้โดยตรง จึงมีแนวความคิดให้มีกฎหมายว่าด้วยการชุมนุมสาธารณะ เพื่อเป็นการจัดระเบียบการชุมนุมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลโดยทั่วไปในสังคม จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2558 สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้ออกพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 เป็นกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์การใช้สิทธิชุมนุมสาธารณะให้ชัดเจน และสอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองที่ประเทศไทยเป็นภาคี ทั้งนี้ เพื่อให้การชุมนุมสาธารณะเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ไม่กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของชาติ ความปลอดภัยสาธารณะ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีตลอดจนสุขอนามัยของประชาชน หรือความสะดวกของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะ และไม่กระทบกระเทือนสิทธิและเสรีภาพและศักดิ์ศรี ความจำเป็นมนุษย์ของผู้อื่น โดยที่พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 ได้กำหนดขอบเขตของการชุมนุมสาธารณะ สถานที่ห้ามการชุมนุม การแจ้งและวิธีการแจ้งการชุมนุม หน้าที่ของผู้จัดการชุมนุมและผู้ชุมนุม การดูแลการชุมนุม และบทกำหนดโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืน

4.1.4 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นบทบัญญัติกฎหมายวิธีสบัญญัติที่กล่าวถึงวิธีการดำเนินกระบวนการขึ้นตอนต่างๆ ในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่อผู้กระทำความผิดตามกฎหมายที่มีโทษทางอาญา โดยเริ่มตั้งแต่การสืบสวน การสอบสวน การฟ้องร้อง การพิจารณาและการพิพากษาคดี รวมทั้งการลงโทษผู้กระทำความผิดตามที่กฎหมายอาญาหรือพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญาได้บัญญัติไว้

บทบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญาที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน เป็นบทบัญญัติที่เรียกว่า “ระบบกล่าวหา” ซึ่งเป็นระบบวิธีพิจารณาที่ว่าด้วยการพิสูจน์ความจริงหรือการค้นหาคำความจริง โดยผู้กล่าวหา ต้องเป็นผู้หาพยานหลักฐาน มาสืบแสดงต่อศาลให้เห็นว่า จำเลยเป็นผู้กระทำผิดโดยปราศจากข้อสงสัย เนื่องจากโดยหลักการแล้วกฎหมายได้ตั้งข้อสันนิษฐานไว้ว่าบุคคลทุกคนเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่าเป็นผู้กระทำความผิดจริงจึงจะพิพากษาลงโทษได้ หากมีข้อสงสัยว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริงหรือไม่ ศาลต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่จำเลย โดยผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยกฎหมายก็เปิดโอกาสให้สิทธิในการต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่⁶¹

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กำหนดไว้โดยพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477 ประกอบด้วย

ภาค 1 ข้อความเบื้องต้น เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับหลักทั่วไป อำนาจพนักงานสอบสวนและศาล การฟ้องคดีอาญาและคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาหมายเรียกและหมายอาญา จับ ชั่ง จำคุก ปลดปล่อยชั่วคราว

ภาค 2 สอบสวน เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับหลักทั่วไป การสอบสวน สามีญ การชันสูตรพลิกศพ

ภาค 3 วิธีพิจารณาในศาลชั้นต้น เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการฟ้องคดีอาญาและไต่สวน มูลฟ้อง การพิจารณา คำพิพากษาและคำสั่ง

ภาค 4 อุทธรณ์และฎีกา

ภาค 5 พยานหลักฐาน

ภาค 6 การบังคับตามคำพิพากษาและค่าธรรมเนียม

ภาค 7 อภัยโทษ เปลี่ยนโทษหนักเป็นเบาและลดโทษ

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย มีหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ตำรวจ อัยการ ศาล ราชทัณฑ์ ทนายความ คุมประพฤติดังกล่าวโดยเมื่อมีการใช้รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญได้

เปลี่ยนแปลงอำนาจของเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมหลายประการ ได้แก่ มาตรา 237 กำหนดให้ในคดีอาญา การจับและคุมขังบุคคลใด จะกระทำได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือผู้นั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า หรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นให้จับได้โดยไม่มีหมายตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยผู้ถูกจับจะต้องได้รับการแจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดแห่งการจับโดยมิชักช้า และจะต้องได้รับโอกาสแจ้งให้ญาติ หรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับไว้วางใจทราบในโอกาสแรก และผู้ถูกจับซึ่งยังถูกควบคุมอยู่ต้องถูกนำตัวไปศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน เพื่อศาลพิจารณาว่ามีเหตุที่จะขังผู้ถูกจับไว้ตามกฎหมายหรือไม่ เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

หลักการตรวจค้น มาตรา 238 บัญญัติว่าในคดีอาญา การค้นในที่ใด ฐานจะกระทำได้ เว้นแต่จะมีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุให้ค้นได้โดยไม่ต้องมีคำสั่งหรือหมายของศาล ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

ผลของการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว ทำให้อำนาจการจับกุม และการตรวจค้นของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ซึ่งเดิมเจ้าพนักงานตำรวจสามารถออกหมายจับหรือหมายค้นได้เอง โดยเป็นอำนาจของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ เปลี่ยนแปลงอำนาจการออกหมายจับหมายค้นจะต้องออกโดยศาล ซึ่งต่อมาได้มีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547 เพื่อแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญและเป็นการรับรองและคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกจับผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาตามรัฐธรรมนูญดังกล่าว⁶²

4.2 ระบบยุติธรรมในประเทศ

โครงสร้างของระบบศาลและกระบวนการยุติธรรมของไทย มีดังนี้

4.2.1 ศาลยุติธรรม ตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 ระบบศาลยุติธรรมแบ่งออกเป็น 3 ชั้น คือ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา⁶³

4.2.1.1 ศาลชั้นต้น แบ่งออกเป็น

1) ศาลชั้นต้นทั่วไป มี 2 ประเภท คือ (1) ศาลชั้นต้นทั่วไปสำหรับกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญา ซึ่งมีแผนกคดีค้ามนุษย์และแผนกคดียาเสพติด ศาลอาญากฎหมายใต้ ศาลอาญารธนบุรี ศาลจังหวัดนนทบุรี ศาลจังหวัดดลิ่งชัน ศาลจังหวัดพระโขนง ศาลแขวงพระนครเหนือ ศาลแขวงพระนครใต้ ศาลแขวงธนบุรี ศาลแขวงดุสิต และศาลแขวงปทุมวัน และ (2) ศาลชั้นต้นทั่วไปสำหรับจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ศาลจังหวัด และศาลแขวงในส่วนภูมิภาค มีจำนวน 9 ภาค

2) ศาลพิเศษ และศาลชำนาญพิเศษ

ศาลพิเศษ ได้แก่ ศาลเยาวชนและครอบครัว

ศาลชำนาญพิเศษ ปัจจุบันมีอยู่ 5 ศาล คือ ศาลภาษีอากรกลาง ศาลล้มละลายกลาง ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง และศาลแรงงาน ปัจจุบันศาลแรงงานมีศาลแรงงานกลางและศาลแรงงานภาค 1-9 ศาลอาญาคดีทุจริตประพฤติดมขอบ

ศาลพิเศษ และศาลชำนาญพิเศษเป็นศาลชั้นต้นที่ใช้วิธีพิจารณาพิเศษตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลและวิธีพิจารณาคดีของศาลนั้นๆ ซึ่งแตกต่างจากศาลชั้นต้นทั่วไป โดยผู้พิพากษาศาลพิเศษและศาลชำนาญพิเศษจะเป็นผู้พิพากษาที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้นๆ โดยเฉพาะ

4.2.1.2 ศาลอุทธรณ์ มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการอุทธรณ์ รวมทั้งมีอำนาจพิจารณาคำสั่งอื่นๆ เช่น มีคำสั่งเกี่ยวกับการขอประกันตัวในคดีอาญา และการขอทุเลาการบังคับในคดีแพ่ง เป็นต้น การพิจารณาของศาลอุทธรณ์มีลักษณะเป็นการตรวจสอบหรือทบทวนคำพิพากษาของศาลชั้นต้น มิใช่เป็นการพิจารณาคดีใหม่

4.2.1.3 ศาลฎีกา เป็นศาลสูงสุด มีประธานศาลฎีกาซึ่งเป็นประมุขของตุลาการศาลยุติธรรม เป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด ศาลฎีกามีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์แล้วแต่กรณีตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการอุทธรณ์ฎีกา

4.2.2 ศาลปกครอง มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีปกครองอันเนื่องมาจากการใช้อำนาจทางปกครองตามกฎหมายหรือเนื่องมาจากการดำเนินกิจการทางปกครอง

4.2.3 ศาลทหาร มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่ผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลซึ่งอยู่ในอำนาจศาลทหารและคดีอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

4.2.4 ศาลรัฐธรรมนูญ มีหน้าที่และอำนาจพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายหรือร่างกฎหมาย พิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระ และมีหน้าที่และอำนาจอื่นตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

4.2.5 องค์การอัยการ รัฐธรรมนูญบัญญัติให้มีหน้าที่และอำนาจตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมาย พนักงานอัยการมีอิสระในการพิจารณาลังคดีและการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปโดยรวดเร็ว เทียบธรรม และปราศจากอคติทั้งปวงและไม่ให้ถือว่าเป็นคำสั่งทางปกครอง

4.3 การดำเนินคดีอาญา

4.3.1 การจับ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ จะจับผู้ใดโดยไม่มีหมายจับหรือคำสั่งของศาลนั้นไม่ได้ เว้นแต่

- 1) เมื่อบุคคลนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้าตามที่มิชอบด้วยลักษณะความผิดไว้
 - 2) เมื่อพบบุคคลโดยมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าผู้นั้นน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นโดยมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันสามารถอาจใช้ในการกระทำความผิด
 - 3) เมื่อมีเหตุที่จะออกหมายจับบุคคลนั้นตามที่กฎหมายกำหนด แต่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับบุคคลนั้นได้
 - 4) เป็นการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนีหรือจะหลบหนี
- ในระหว่างถูกปล่อยชั่วคราว

4.3.2 การควบคุม กฎหมายกำหนดไว้ว่าห้ามมิให้ควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่าจำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดี ในกรณีความผิดลหุโทษ จะควบคุมผู้ถูกจับไว้ได้เท่าเวลาที่จะถามคำให้การ และที่จะรู้ตัวว่าเป็นใครและที่อยู่ของเขาอยู่ที่ไหนเท่านั้น

กรณีมีเหตุจำเป็นเพื่อการสอบสวนหรือฟ้องคดี ให้นำตัวผู้ถูกจับไปศาลภายใน 48 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน เพื่อยื่นคำร้องต่อศาลขอหมายจับผู้ต้องหานั้นไว้ ในกรณีความผิดอาญาที่ได้กระทำความผิดโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 500 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งขังได้ครั้งเดียว มีกำหนดไม่เกิน 7 วัน ความผิดโทษจำคุกเกินกว่า 6 เดือนแต่ไม่ถึง 10 ปี หรือปรับเกินกว่า 500 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งขังได้หลายครั้งติดๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกิน 12 วัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกิน 48 วัน ในกรณีความผิดทางอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ศาลมีอำนาจสั่งขัง

หลายครั้งติดๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกิน 12 วัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกิน 84 วัน⁶⁴

4.3.3 การค้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92 บัญญัติว่าห้ามมิให้ค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้นหรือคำสั่งของศาล เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้น และในกรณีเมื่อมีเสียงร้องให้ช่วยมาจากข้างในที่รโหฐาน หรือมีเสียงหรือพฤติกรรมอื่นใดอันแสดงได้ว่ามีเหตุร้ายเกิดขึ้นในที่รโหฐานนั้น หรือเมื่อปรากฏความผิดซึ่งหน้ากำลังกระทำการในที่รโหฐาน

4.3.4 การสืบสวนสอบสวน เมื่อมีการกระทำผิดเกิดขึ้น ผู้เสียหายสามารถร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือพนักงานสอบสวน เพื่อให้ทำการสืบสวนสอบสวนหาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ เมื่อพนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์ จะดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลาย เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ

เมื่อพนักงานสอบสวนได้รวบรวมพยานหลักฐานเสร็จสิ้นแล้ว หากยังไม่ได้ตัวผู้ต้องหามาดำเนินคดี จะยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ออกหมายจับ และเมื่อจับกุมตัวได้แล้วก็จะส่งตัวไปยังพนักงานอัยการเพื่อดำเนินการฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลต่อไป

สำหรับเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายอื่นๆ ในสถานีตำรวจ มีบทบาทในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในสังคม โดยฝ่ายป้องกันปราบปรามจะเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ออกตรวจตราป้องกันเหตุ และหากพบการกระทำผิดซึ่งหน้าก็จะดำเนินการจับกุมตัวผู้กระทำความผิดส่งพนักงานสอบสวน ฝ่ายสืบสวนจะสนับสนุนในการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน และการติดตามตัวผู้ต้องหา เมื่อมีการออกหมายจับ รวมทั้งฝ่ายจราจร ซึ่งนอกเหนือจากการบังคับใช้กฎหมายจราจรแล้วยังสามารถจับกุมผู้กระทำความผิดอาญาในกรณีความผิดซึ่งหน้าในขณะปฏิบัติหน้าที่ด้านการจราจรได้เช่นกัน โดยกระบวนการปฏิบัติงานในการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการยุติธรรม เป็นไปตามแผนภูมิดังนี้

ที่ปฏิบัติงานเต็มเวลา บทบาทและหน้าที่การรักษาความสงบเรียบร้อยและการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม จึงกลายเป็นบทบาทของเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยเฉพาะ

อย่างไรก็ตาม การดำเนินการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจแต่เพียงฝ่ายเดียว ไม่อาจแก้ไขปัญหาอาชญากรรมและทำให้เกิดความปลอดภัยในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากอาชญากรรมเกิดขึ้นด้วยปัจจัยทางสังคมหลายด้าน ช่องโหว่ที่ก่อให้เกิดอาชญากรรมสามารถป้องกันได้ โดยความร่วมมือกันระหว่างตำรวจกับประชาชนและทุกภาคส่วนในสังคม

การพัฒนางานตำรวจในด้านการจัดองค์กร การพัฒนาข้าราชการตำรวจ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งด้านวิทยาการตำรวจ ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องสำหรับงานด้านการมีส่วนร่วมกับประชาชนและชุมชน การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชนที่เป็นรูปแบบอย่างชัดเจน เริ่มต้นขึ้นเมื่อมีการนำงานมวลชนสัมพันธ์เข้ามาใช้กับงานตำรวจในช่วงการต่อสู้กับลัทธิคอมมิวนิสต์ โดยหน่วยงานตำรวจตระเวนชายแดน งานมวลชนสัมพันธ์เป็นส่วนหนึ่งของการต่อสู้กับลัทธิคอมมิวนิสต์ในอดีต เป็นวิธีการหนึ่งในการแย่งชิงมวลชนให้มาสนับสนุนการปฏิบัติงานของฝ่ายรัฐ ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2520-2523 ถือเป็นระยะต้นที่ตำรวจตระเวนชายแดนได้เริ่มจัดงานมวลชนให้เป็นระบบและมีขั้นตอนในการปฏิบัติที่ชัดเจน⁶⁵ งานมวลชนของตำรวจตระเวนชายแดน ในขณะนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อความมั่นคงของชาติ มีการปฏิบัติการทางจิตวิทยา การฝึกอบรมปลูกฝังอุดมการณ์ การพัฒนาและช่วยเหลือประชาชนในรูปแบบต่างๆ ให้การศึกษา การรักษาพยาบาลในท้องถิ่นที่ห่างไกล

งานมวลชนสัมพันธ์ เป็นการดำเนินการของกลุ่มมวลชนอย่างครบวงจร ตั้งแต่การฝึกอบรม จัดตั้ง ควบคุม นำความเคลื่อนไหว เพื่อสนับสนุนการรักษาความมั่นคงของชาติ การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งมีความแตกต่างกับ “งานชุมชนสัมพันธ์”

งานตำรวจชุมชนสัมพันธ์ มีลักษณะทำให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลในสังคมหรือชุมชนต่างๆ เกิดการรวมตัวกัน มีความสัมพันธ์ผูกพันเกี่ยวข้องต่อกัน ร่วมมือประสานการปฏิบัติเพื่อช่วยเหลือและสนับสนุนการปฏิบัติงานของตำรวจให้ตำรวจมีปฏิสัมพันธ์อันดีกับชุมชน เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน มีความเข้าใจในปัญหาซึ่งกันและกัน ตลอดจนร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะปัญหาอาชญากรรม

ในประมาณปี พ.ศ.2530 กรมตำรวจ จึงได้นำแนวคิดงานตำรวจชุมชนสัมพันธ์ (Police Community Relation) มาผนวกกับงานมวลชนสัมพันธ์ โดยนโยบายงานตำรวจชุมชนสัมพันธ์ในประเทศไทยกำหนดขึ้นตั้งแต่ต้นนโยบายระดับชาติ คือ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) แผนเสริมสร้างความสงบสุขในสังคม เน้นการป้องกันนำการปราบปราม การมีส่วนร่วมของประชาชน มุ่งเน้นการป้องกันอาชญากรรมเป็นหลักและเสริมด้วยมาตรการปราบปรามควบคู่กันไป เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตำรวจกับประชาชน และกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือแก้ไขปัญหาอาชญากรรม และแผนมหาดไทยแม่บท ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2530-2534) ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมและมีบทบาทในการเสริมสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตนเอง นำเอาหลักตำรวจชุมชนสัมพันธ์ มาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม⁶⁶

ในส่วนของกรมตำรวจ ได้จัดทำแผนกรมตำรวจแม่บท ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2530-2534) มีแผนสาขาจำนวน 5 แผน โดยมีแผนสาขามวลชนและมวลชนสัมพันธ์โดยเฉพาะ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้าง ความเข้าใจ ทศนคติ ความศรัทธา ความเชื่อมั่นและความสัมพันธ์อันดีระหว่างตำรวจกับประชาชนและหน่วยราชการอื่น เพื่อให้ประชาชนสนับสนุนหรือมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของตำรวจ ทั้งในด้านการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม และรักษาความมั่นคงของชาติ เพื่อส่งเสริมการศึกษาในท้องถิ่นที่ห่างไกลคมนาคม และการบริการของหน่วยอื่นยังไปไม่ถึง ในหน้าที่ของตำรวจตระเวนชายแดน แผนสาขาดังกล่าวกำหนดแนวทางการดำเนินการไว้ 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการประชาสัมพันธ์ และด้านชุมชนและมวลชนสัมพันธ์⁶⁷

ภาพที่ 20 กิจกรรมของชุดชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ สถานีตำรวจภูธรโนนแดง

ที่มา: สถานีตำรวจภูธรโนนแดง, จาก https://twitter.com/nondaengpolice/status/95108068811_5073024. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2561

5.1.2 การตำรวจชุมชน (Community Policing) กับกิจการตำรวจไทย

การปฏิบัติงานตำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ได้ดำเนินการมาระยะหนึ่งในเชิงการปฏิบัติมีการจัดตั้งชุดตำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ในทุกสถานีตำรวจเพื่อดำเนินกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างตำรวจกับประชาชนในพื้นที่ของสถานีตำรวจ โดยกรมตำรวจได้จัดสรรงบประมาณสำหรับการปฏิบัติงานของชุดตำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ รวมทั้งให้การสนับสนุนและจูงใจในด้านต่างๆ แม้ว่าการปฏิบัติงานของชุดชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ จะช่วยพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างตำรวจกับชุมชน และเป็นช่องทางให้ประชาชนสามารถติดต่อสื่อสารกับตำรวจได้ดีขึ้น แต่การปฏิบัติก็ยังจำกัดขอบเขตเฉพาะในด้านการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างตำรวจกับชุมชนและการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีเท่านั้น ส่วนการทำงานร่วมกันระหว่างตำรวจกับชุมชนในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในลักษณะการร่วมเล่นปัญหา จัดลำดับความสำคัญของปัญหาในพื้นที่ และการทำงานร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาอาชญากรรมอย่างเป็นระบบ ยังไม่สามารถเห็นการขับเคลื่อนได้อย่างชัดเจน

ภาพที่ 21 การปฏิบัติงานของชุดตำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ

งานตำรวจของไทยเริ่มให้ความสนใจกับแนวคิดการตำรวจชุมชน (Community Policing) โดยมีนักวิชาการตำรวจ ซึ่งจบการศึกษามาจากต่างประเทศ และนำแนวคิดดังกล่าวเข้ามาเผยแพร่ และในปี พ.ศ. 2538 โรงเรียนนายร้อยตำรวจ ได้ส่งอาจารย์ไปศึกษาดูงานเรื่องการตำรวจชุมชน (Community Policing) ณ มหาวิทยาลัยมิชิแกนสเตท ประเทศสหรัฐอเมริกา แต่การกระจายความรู้และการนำไปปฏิบัติยังไม่แพร่หลายนัก จำกัดอยู่ในแวดวงนักวิชาการตำรวจ⁶⁸ แนวคิดการตำรวจชุมชน (Community Policing) ในส่วนที่ต้องการให้ตำรวจกับชุมชน ความเป็นหุ้นส่วนกัน เพื่อทำงานร่วมกันในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในชุมชน และการมีส่วนร่วมในการบริหารงานตำรวจในระดับพื้นที่ เริ่มนำไปสู่การปฏิบัติ เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 76 บัญญัติให้รัฐต้อง ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ

การส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจการตำรวจ เป็นเหตุผลที่สำคัญประการหนึ่ง ในการขอปรับเปลี่ยนเชิงโครงสร้างองค์กรของตำรวจ โดยการโอนกรมตำรวจ ซึ่งเดิมเป็นส่วนราชการระดับกรม สังกัดกระทรวงมหาดไทย

มาเป็นส่วนราชการระดับกรม เรียกชื่อว่า “สำนักงานตำรวจแห่งชาติ” ขึ้นการบังคับบัญชากับนายกรัฐมนตรี ตามพระราชกฤษฎีกาโอนกรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทยไปจัดตั้งเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2541 การบริหารงานในรูปแบบของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตามโครงสร้างใหม่ ต้องการส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมระหว่างตำรวจกับประชาชนในลักษณะการเป็นหุ้นส่วนทำงานร่วมกัน และหลังจากนั้นได้มีการออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ พ.ศ. 2542 ตามระเบียบนี้กำหนดให้มีคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ

(1) คณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจแห่งชาติ เรียกโดยย่อว่า “กต.ตร.”

(2) คณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจกรุงเทพมหานคร เรียกโดยย่อว่า “กต.ตร.กทม.” และคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจจังหวัด เรียกโดยย่อว่า “กต.ตร.จังหวัด”

คณะกรรมการดังกล่าว ประกอบด้วย กรรมการที่เป็นข้าราชการตำรวจ ภาคประชาชน และส่วนราชการอื่นในพื้นที่ เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนและภาคส่วนต่างๆ นอกองค์กรตำรวจ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานตำรวจ การให้ข้อมูลข่าวสาร เสนอความต้องการ และร่วมสนับสนุนการปฏิบัติงานของตำรวจ ต่อมาเมื่อมีการปรับปรุงการบริหารงานตำรวจโดยการออกพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 กฎหมายดังกล่าวมีบทบัญญัติเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานตำรวจไว้ในมาตรา 7 ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติส่งเสริมให้ท้องถิ่นและชุมชน มีส่วนร่วมในกิจการตำรวจเพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญา รักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัยของประชาชน การนำนโยบายดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติ เพื่อขับเคลื่อนให้เกิดการปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าวคณะกรรมการนโยบายตำรวจแห่งชาติ (ก.ต.ช.) ได้ออกระเบียบ ก.ต.ช. ว่าด้วยคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ

พ.ศ. 2549 และจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ (กต.ตร.) ขึ้น

แนวคิดในการกำหนดองค์ประกอบและบทบาทภารกิจของ กต.ตร. นั้น เจตนารมณ์ต้องการให้เป็นองค์กรที่ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจในพื้นที่ เป็นแกนกลาง ในการดึงชุมชนและท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม สร้างสมดุลให้กับสังคม เป็นเวทีที่ทุก ภาคส่วนของสังคมมีโอกาสร่วมปรึกษาหารือเกี่ยวกับปัญหาและแนวทาง การแก้ไขปัญหาของชุมชนและท้องถิ่นได้ กรอบแนวคิดในการกำหนดองค์ประกอบและบทบาท ภารกิจ ของ กต.ตร. ปรากฏตามแผนภูมิดังนี้

แผนภูมิที่ 7 แนวคิดในการกำหนดองค์ประกอบและบทบาทภารกิจของ กต.ตร.

ที่มา: คู่มือคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจกรุงเทพมหานคร จังหวัด และสถานีตำรวจ (กต.ตร.กทม. กต.ตร.จังหวัด และ กต.ตร.สน./สภ.), หน้า 2.

คณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ มีอยู่ในหน่วยงานแต่ละระดับ ได้แก่ คณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจกรุงเทพมหานคร (กต.ตร.กทม.) คณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจจังหวัด ... (กต.ตร.จังหวัด ...) คณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจสถานีตำรวจนครบาล ... (กต.ตร.สน. ...) และคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจสถานีตำรวจภูธร ... (กต.ตร.สภ. ...)

องค์ประกอบของคณะกรรมการแต่ละระดับ มีตัวแทนจากภาคส่วนต่างๆ ได้แก่

1) ส่วนของข้าราชการตำรวจระดับบริหาร ซึ่งเป็นกรรมการโดยตำแหน่ง ได้แก่ หัวหน้าสถานีตำรวจ และตัวแทนข้าราชการตำรวจในแต่ละงานของสถานีตำรวจ (งานป้องกันปราบปราม, งานสืบสวน, งานสอบสวน, งานจราจร) ตัวแทนข้าราชการตำรวจชั้นประทวน หรือผู้ดำรงตำแหน่งบริหารในหน่วยงานตำรวจระดับจังหวัด หรือกองบัญชาการตำรวจนครบาล แล้วแต่กรณี

2) ส่วนราชการ หรือฝ่ายปกครองที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ปลัดกรุงเทพมหานคร ในส่วนของ กต.ตร.กทม. ผู้อำนวยการเขต ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นต้น

3) ส่วนท้องถิ่น ชุมชน ประชาชน ซึ่งมีประชาชนในพื้นที่ซึ่งเป็นผู้ได้รับการคัดเลือกมา

4) ภาคสังคมหรือธุรกิจ

อำนาจหน้าที่ของ กต.ตร. ในแต่ละระดับ ได้แก่

1) รับแนวทางและนโยบายการพัฒนาและการบริหารงานตำรวจจาก ก.ต.ช. ไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลตามนโยบาย

2) ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามนโยบายของ ก.ต.ช.

3) ส่งเสริมให้มีการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจและการบริหารงานตำรวจ

4) ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจในสังกัดหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปตามนโยบายของ ก.ต.ช.

5) รับคำร้องเรียนของประชาชนเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจในสังกัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบ ก.ต.ช. ว่าด้วยการรับคำร้องเรียนของประชาชนเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจ

6) ให้ข้อมูลข่าวสารและเสนอปัญหาความเดือดร้อนและความต้องการของประชาชนในเขตพื้นที่

7) ให้คำแนะนำและช่วยเหลือสนับสนุนการประชาสัมพันธ์งานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

8) เสริมสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีระหว่าง กต.ตร. แต่ละระดับ กับข้าราชการตำรวจผู้ปฏิบัติหน้าที่และประชาชนในพื้นที่

9) แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน หรือที่ปรึกษา เพื่อดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ กต.ตร. แต่ละระดับมอบหมาย

10) รายงานผลการปฏิบัติงานให้ ก.ต.ช. ทราบ ตามที่ ก.ต.ช. กำหนด

11) อำนาจหน้าที่อื่นตามที่ ก.ต.ช. มอบหมาย

ต่อมาเพื่อให้การปฏิบัติงานของตำรวจในพื้นที่ต่างๆ สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น และเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในด้านการกำหนดนโยบายการปฏิบัติงานด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยของตำรวจ และมีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณ จึงได้มีประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 111/2557 ลงวันที่ 21 กรกฎาคม พ.ศ.2557 เรื่อง การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยตำรวจแห่งชาติ ในพระราชบัญญัติตำรวจ

แห่งชาติ พ.ศ. 2547 มาตรา 7 โดยกำหนดให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติจัดระบบการบริหาร การปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญา การรักษาความสงบเรียบร้อย และการรักษาความปลอดภัยของประชาชน ให้เหมาะสมกับความต้องการของแต่ละท้องถิ่นและชุมชน โดยต้องให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรภาคเอกชนมีส่วนร่วม ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับนโยบาย งบประมาณ และอาสาสมัคร ตลอดจนการติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงานของตำรวจ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ต.ช. กำหนด การมีส่วนร่วมขององค์กรส่วนท้องถิ่นหรือองค์กรภาคเอกชนให้เป็นไปตามข้อตกลงระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือองค์กรภาคเอกชนนั้น และเพื่อให้มีแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน คณะกรรมการนโยบายตำรวจแห่งชาติ ได้ออกระเบียบ ก.ต.ช. ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการจัดระบบการบริหาร การปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปราม การกระทำความผิดทางอาญา การรักษาความสงบเรียบร้อย และการรักษาความปลอดภัย ของประชาชนให้เหมาะสมกับความต้องการของแต่ละท้องถิ่นและชุมชน พ.ศ. 2559

ตามระเบียบดังกล่าวกำหนดว่าเพื่อให้การปฏิบัติภารกิจในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญา การรักษาความสงบเรียบร้อย และการรักษาความปลอดภัยของประชาชนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นไปโดยเหมาะสมกับความต้องการของแต่ละท้องถิ่นและชุมชน ให้ผู้บัญชาการตำรวจนครบาล ผู้บังคับการตำรวจจังหวัด หัวหน้าสถานีตำรวจ มีหน้าที่เชิญองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรภาคเอกชน มาร่วมให้ข้อคิดเห็นในเรื่องนโยบาย แผนหรือโครงการ ตามภารกิจในการจัดทำแผนหรือโครงการดังกล่าว อาจขอรับการสนับสนุนงบประมาณ อาสาสมัคร วัสดุ ครุภัณฑ์ หรืออื่นๆ จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรภาคเอกชนได้ตามความจำเป็นและเหมาะสม โดยเสนอแผนหรือโครงการต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือองค์กรภาคเอกชนที่จะขอรับการสนับสนุน⁶⁹

ในเชิงยุทธศาสตร์การปฏิบัติงาน ในปี พ.ศ. 2554 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้จัดทำยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2564 ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ 4 ด้าน โดยมียุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของประชาชนและเครือข่ายการปฏิบัติงานของตำรวจ มีการกำหนดเป้าประสงค์ประการหนึ่งของยุทธศาสตร์ดังกล่าว คือ หน่วยงานและบุคลากรนำแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน เครือข่ายภาครัฐ และภาคเอกชนมาใช้ในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมและให้บริการประชาชน มีกลยุทธ์ที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ของข้าราชการตำรวจและเป้าหมายการทำงานของหน่วยงาน ทุกระดับให้ยึดถือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำงานตามแนวคิดตำรวจชุมชน (Community Policing) ดังเช่นที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้กำหนดเป็นนโยบายในการพัฒนาการปฏิบัติให้เป็นชุมชนเข้มแข็ง เพื่อการป้องกันอาชญากรรมซึ่งเป็นการต่อยอดจาก “งานตำรวจชุมชนสัมพันธ์” จากการแสวงหาความร่วมมือจากประชาชน มาสู่ “ความเป็นหุ้นส่วน” (Partnership) ระหว่างตำรวจกับประชาชน⁷⁰

ภาพที่ 22 การประชุมคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ (กต.ตร.) สถานีตำรวจภูธรสอง จังหวัดแพร่ เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม ค.ศ. 2017

ที่มา: จาก <http://www.fourarmy.com/25536>. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2018

5.2 การปฏิบัติในการสร้างหุ้นส่วนเพื่อความปลอดภัยสาธารณะ

การรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ในระดับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่ แต่ละหน่วยงานกำหนดแนวทางการปฏิบัติที่ต้องการสร้างการมีส่วนร่วมกับประชาชน ซึ่งลักษณะของการมีส่วนร่วมในกิจการตำรวจ ได้แก่⁷¹

1) การมีส่วนร่วมในการคิด ศึกษา และค้นคว้าหาสภาพและสาเหตุของปัญหา ตลอดจนความต้องการของท้องถิ่นและชุมชน

2) การมีส่วนร่วมในการริเริ่มและตัดสินใจ กำหนดกิจกรรม เพื่อลดและแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นและชุมชน

3) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ/การให้ความร่วมมือในการปฏิบัติ/การสนับสนุนทรัพยากรต่างๆ เพื่อใช้ในการปฏิบัติตามกิจกรรมเพื่อลดและแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นและชุมชน

4) การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและติดตามการดำเนินกิจกรรม

5) การมีส่วนร่วมในการเสนอแนะและปรับปรุง โดยท้องถิ่นและชุมชนสามารถมีส่วนร่วมในกิจการตำรวจ 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัยของประชาชน ด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ด้านการจราจร ด้านการดูแลสุขภาพอนามัย และด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น

แนวคิดดังกล่าว ถูกนำมาจัดทำเป็นโครงการและกิจกรรมต่างๆ ในระดับพื้นที่ ได้แก่ โครงการพื้นที่ปลอดภัย (Safety Zone) โครงการเพื่อนบ้านเตือนภัย การจัดเจ้าหน้าที่ตำรวจชุมชนเพื่อปฏิบัติงาน ในแต่ละชุมชน การประสานกับเจ้าของผู้ประกอบการร้านสะดวกซื้อ ธนาคาร ร้านค้าทอง ห้างสรรพสินค้า เพื่อจัดสภาพแวดล้อมในการป้องกันตนเองจากอาชญากรรม เป็นต้น

ภาพที่ 23 การสร้างความเป็นหุ้นส่วน เพื่อกำหนดมาตรการป้องกันอาชญากรรม ในที่พักอาคารสูง

การป้องกันอาชญากรรมในพื้นที่ต่างๆ เจ้าหน้าที่ตำรวจมีการประสานงานกับองค์กรภาคธุรกิจ เอกชน สถานประกอบการเพื่อจัดสภาพแวดล้อม ลดโอกาสในการเกิดอาชญากรรม เช่น ในอาคารสูงที่เป็นที่พักอาศัยแบบคอนโดมิเนียม อะพาร์ตเมนต์ หอพัก ให้มีการกำหนดมาตรการรักษาความปลอดภัย จัดเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย กำหนดเส้นทางเข้า-ออก ติดตั้งกล้องโทรทัศน์วงจรปิด เป็นต้น

สถานที่เสี่ยงต่อการเกิดอาชญากรรม เช่น ร้านสะดวกซื้อ ที่มีจำนวนมากกระจายอยู่ทั่วทุกพื้นที่ และเป็นร้านที่เปิดให้บริการตลอด 24 ชั่วโมง มีความเสี่ยงเป็นเป้าหมายของอาชญากร เจ้าของสถานประกอบการดังกล่าว จำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการป้องกันเหตุอาชญากรรมที่อาจจะเกิดขึ้น ด้วยการดำเนินการเพื่อให้เกิดความปลอดภัย เช่น การเก็บเงินสดในตู้รับภัยในร้าน การติดตั้งสัญญาณเตือนภัย ติดตั้งกล้องโทรทัศน์วงจรปิด เป็นต้น หรือในกรณีของร้านค้าทองหรืออัญมณี เจ้าของร้านจะมีส่วนสำคัญในการป้องกันตนเองจากคนร้ายด้วยการจัดเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย การติดตั้งสัญญาณเตือนภัย จัดทำลูกกรงกันบริเวณเคาน์เตอร์โชว์สินค้า เป็นต้น

ภาพที่ 24 การกำหนดมาตรการเพื่อรักษาความปลอดภัยร้านสะดวกซื้อและร้านค้าทอง

สำหรับการมีส่วนร่วมเพื่อรักษาความปลอดภัยสถานที่ต่างๆ จากเหตุการณ์ก่อการร้าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรุงเทพมหานครอันเป็นเมืองหลวงของประเทศ เมืองสำคัญและแหล่งท่องเที่ยว ภัยคุกคามจากการก่อการร้ายส่งผลให้ประเทศต่างๆ เกิดความตื่นตัวในการป้องกันและปราบปรามการก่อการร้าย โดยสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในสังคม การมีส่วนร่วมจากประชาชนในพื้นที่ต่างๆ เพื่อร่วมมือกันป้องกันการก่อการร้าย รวมทั้งความร่วมมือเพื่อสืบสวนติดตามผู้กระทำความผิดเมื่อเหตุการณ์ได้เกิดขึ้นแล้ว แม้ว่าสถานการณ์การก่อการร้ายในประเทศไทยจะไม่อยู่ในระดับสูง แต่หน่วยงานตำรวจก็ตระหนักถึงความสำคัญในการป้องกันเหตุการณ์มิให้เกิดขึ้น และมีการประสานงานกับภาคธุรกิจเอกชนตามพระราชบัญญัติการรักษาความปลอดภัย พ.ศ. 2558 เพื่อให้มีมาตรการป้องกันตนเอง ด้วยการจัดระบบรักษาความปลอดภัย เช่น จัดเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย การติดตั้งกล้องโทรทัศน์วงจรปิด (CCTV) การควบคุมพื้นที่ทางกายภาพ ตรวจสอบบุคคลเข้า-ออกสถานที่ เป็นต้น รวมทั้งการรับแจ้งข้อมูลข่าวสาร เบาะแสจากประชาชนโดยทั่วไป และการลดเบี้ยประกันรถยนต์ 5-10% เมื่อติดตั้งกล้องโทรทัศน์วงจรปิด (CCTV) ตามประกาศสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.)

ภาพที่ 25 การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยบริเวณสถานีรถไฟฟ้า ขนส่งมวลชนกรุงเทพ (BTS)

ที่มา: กรุงเทพธุรกิจ, จาก <http://daily.bangkokbiznews.com/gallery/20160221>. สืบค้น
ข้อมูลเมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2018

5.3 อาสาสมัครตำรวจ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กำหนดให้มีอาสาสมัครตำรวจ 2 รูปแบบ ดังนี้⁷²

5.3.1 อาสาสมัครตำรวจบ้าน หมายถึงแนวร่วมประชาชนที่เข้ามา
มีส่วนร่วมในกิจการตำรวจ ลักษณะปฏิบัติการ เพื่อการรักษาความสงบเรียบร้อย
และป้องกันปราบปรามอาชญากรรม

อาสาสมัครตำรวจบ้าน เป็นการแสวงหาความร่วมมือจากประชาชน
ให้เข้ามาร่วมปฏิบัติกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม
ยาเสพติดและอุบัติภัยต่างๆ รวมทั้งการตรวจตราของตำรวจสายตรวจ ผู้ที่จะเป็น
อาสาสมัครตำรวจบ้าน อาจเป็นประชาชนทั่วไปที่มีภูมิลำเนาในเขตพื้นที่ของสถานี
ตำรวจ ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น บุคคลต่างๆ ที่สมัครใจในการปฏิบัติหน้าที่และ
อุทิศเวลาให้กับชุมชนที่ตนพักอาศัย หรือสามารถช่วยเหลือทางราชการได้ตามสมควร
บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของอาสาสมัครตำรวจบ้าน มีดังนี้

- 1) เป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
- 2) เป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานตำรวจในการรักษาความสงบเรียบร้อย การบริการและอำนวยความสะดวกด้านการจราจร
- 3) แจ้งเหตุด่วนเหตุร้าย ข้อมูลอาชญากรรม เบาะแสคนร้าย คดีอาญาทั่วไปและคดียาเสพติด
- 4) ร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจตั้งจุดตรวจ จุดสกัดในพื้นที่
- 5) ประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจกับผู้นำชุมชนในหมู่บ้าน รวมทั้งเป็น เครือข่ายของฝ่ายเจ้าหน้าที่ตำรวจ และเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองในพื้นที่

ตามระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยการส่งเสริมให้ประชาชน ชุมชน ท้องถิ่นและองค์กรมีส่วนร่วมในกิจการตำรวจ พ.ศ. 2551 กำหนดให้สถานีตำรวจจัดทำโครงการฝึกอบรมอาสาสมัครตำรวจบ้านให้มีความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ และมีคำสั่งแต่งตั้งให้เป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานตำรวจ และมีการจัดฝึกอบรมทบทวนในเชิงปฏิบัติแก่สมาชิกอาสาสมัครตำรวจบ้านปีละ 1 ครั้ง และซักซ้อมการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

ภาพที่ 26 การฝึกอบรมอาสาสมัครตำรวจบ้าน สถานีตำรวจภูธรชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์ เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม ค.ศ. 2016

ที่มา: คนพันธุ์ข่าว, ปิดการฝึกอบรมโครงการหลักสูตรอาสาสมัครตำรวจบ้าน (อส.ตร.), จาก <http://www.khonpankhao.com/3253>. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2018

5.3.2 อาสาจราจร หมายถึงแนวร่วมประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจการตำรวจ ลักษณะปฏิบัติการเพื่อสนับสนุนการจัดการจราจร

รูปแบบการจัดแนวร่วมเชิงปฏิบัติการของอาสาจราจร เป็นการดำเนินการจัดกลุ่มเยาวชน ราษฎรอาสาสมัคร ผู้แทนชุมชน หน่วยงานเอกชน เป็นต้น โดยผ่านการฝึกอบรมอาสาจราจรให้มีความรู้เกี่ยวกับระเบียบ กฎหมาย ด้านการจราจร ทักษะและการใช้รถใช้ถนนที่ถูกต้อง เพื่อร่วมแก้ไขปัญหาจราจร โดยให้เป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงาน

กลุ่มเป้าหมายที่จะมาเป็นอาสาจราจร ได้แก่ เยาวชนจากสถานศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจ พนักงานรักษาความปลอดภัยเอกชนของบริษัท ห้างร้านต่างๆ เจ้าหน้าที่อาสาสมัครป้องกันภัยพลเรือน (อปพร.) หน่วยสราวัตรทหาร ในพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจ ผู้นำชุมชน หรือผู้นำท้องถิ่น บุคคลที่สมัครใจ ในการปฏิบัติหน้าที่และอุทิศเวลาให้แก่ชุมชนที่ตนพักอาศัย หรือสามารถช่วยเหลือทางราชการได้ตามสมควร

บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ เมื่อเป็นผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมและทดสอบความรู้ของหลักสูตรอาสาจราจรแล้ว จะได้รับการพิจารณาแต่งตั้งเป็นอาสาจราจร โดยให้หน่วยงานหรือสถานีตำรวจ เป็นผู้จัดการฝึกอบรม จัดทำทะเบียนประวัติ กำหนดหมายเลขประจำตัว และทำหน้าที่ ดังนี้

- 1) การตรวจ ควบคุม และการจัดการจราจรบริเวณที่มีการจราจรติดขัด คับคั่ง ในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉิน หรือกรณีพนักงานเจ้าหน้าที่ร้องขอ เว้นแต่กรณีไม่มีพนักงานเจ้าหน้าที่อยู่ในที่นั้น ก็สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้โดยลำพัง
- 2) ดูแล การหยุดรถ จอดรถ การข้ามทาง ในบริเวณที่มีการฝ่าฝืนกฎหมายจนการจราจรไม่สะดวก เพื่อให้การจราจรมีความสะดวก และปลอดภัย
- 3) ชี้แจง ตักเตือน แนะนำ ตลอดจนประชาสัมพันธ์ให้ผู้ใช้รถใช้ถนนทราบถึงระเบียบวิธีการที่ถูกต้องและปฏิบัติตามวินัยจราจร

4) รายงานการกระทำผิดของผู้ขับรถ การชำรุดเสียหาย ข้อขัดข้องของเครื่องหมายและสัญญาณจราจรให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทราบเพื่อดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

5) แจ้งอุบัติเหตุการจราจรให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบ โดยมีชักช้า

การดำเนินการเกี่ยวกับอาสาราจร เป็นการร่วมดำเนินการระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจกับภาคส่วนต่างๆ เพื่อจัดให้มีอาสาราจรในพื้นที่ ได้แก่ ส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ สถาบันการศึกษา ผู้ประกอบธุรกิจ ภาคเอกชน คณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจจังหวัดและสถานีตำรวจอำเภอ เทศบาล องค์กรบริหารส่วนตำบล เป็นต้น เพื่อให้ทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ โดยมีเจ้าหน้าที่ตำรวจในสถานีตำรวจเป็นผู้ฝึกอบรมอาสาราจร และร่วมออกปฏิบัติหน้าที่อำนวยความสะดวกด้านการจราจรในพื้นที่

ภาพที่ 27 การฝึกอบรมทบทวนอาสาราจร เทศบาลเมืองเก่า จังหวัดขอนแก่น เมื่อปี ค.ศ. 2015

ที่มา: เทศบาลเมืองเก่า จังหวัดขอนแก่น, ฝึกอบรมทบทวนอาสาราจร พ.ศ. 2558, จาก http://www.mueangkao.go.th/www2/index.php?option=com_content&view=article&id=303:2558&catid=30:newsprcatss&Itemid=186. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2018

6. งานตำรวจระหว่างประเทศ (International Policing)

6.1 ความสัมพันธ์ระหว่างนานาชาติและองค์การตำรวจสากล (INTERPOL)

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกขององค์การตำรวจสากล (International Police Organization) หรือ INTERPOL ตั้งแต่วันที่ 13 มิถุนายน ค.ศ. 1956⁷³ หน่วยงานที่ทำหน้าที่ประสานงานกับองค์การตำรวจสากล คือ กองบัญชาการกลางตำรวจสากลแห่งชาติของไทย (The INTERPOL National Central Bureau (NCB) For Thailand) ซึ่งมีกองการต่างประเทศ ทำหน้าที่เป็น หน่วยงานตำรวจสากลของไทย

ตำรวจสากลของไทย มีภารกิจในการทำงานร่วมกับสำนักเลขาธิการ องค์การตำรวจสากล ประเทศสมาชิกขององค์การตำรวจสากล สถานทูตในประเทศ รวมทั้งหน่วยราชการภายในประเทศ และหน่วยงานของรัฐประเทศต่างๆ เกี่ยวกับ เรื่องอาชญากรรม สนับสนุนหน่วยงานปราบปรามอาชญากรรม ดำเนินการเกี่ยวกับการ ส่งผู้ร้ายข้ามแดน ประสานงานกับกรมราชทัณฑ์เกี่ยวกับการส่งตัวนักโทษ ให้ความช่วยเหลือชาวต่างชาติในการเป็นผู้ประสานกับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย ช่วยเหลือประเทศสมาชิกขององค์การตำรวจสากลในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้ กฎหมาย

การปฏิบัติงานร่วมกับองค์การตำรวจสากล มุ่งเน้นอาชญากรรมประเภท ต่างๆ ได้แก่ การค้ามนุษย์ การแสวงหาประโยชน์จากเด็ก การค้ายาเสพติด อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ การก่อการร้าย การค้าอาวุธ ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา⁷⁴

ตำรวจสากลของไทย ได้มีการประสานงานกับตำรวจสากลของประเทศ ต่างๆ เกี่ยวกับการปราบปรามอาชญากรรมด้านต่างๆ มาโดยตรง มีความร่วมมือ

จนสามารถติดตามคนร้ายที่หลบหนีข้ามประเทศได้หลายราย เช่น กรณีเมื่อเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 2016 มีผู้เสียหายเป็นชาวฮ่องกงที่อยู่ในประเทศไทย ถูกเจาะข้อมูล (Hack) ในจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) และใช้อุบายหลอกลวงให้โอนเงินไปในบัญชีหนึ่งในฮ่องกง มีมูลค่าความเสียหายคิดเป็นเงินไทยกว่า 6 ล้านบาท ผู้เสียหายเข้าแจ้งความร้องทุกข์ที่กองบังคับการปราบปราม แต่เนื่องจากผู้ก่อเหตุได้อาศัยอยู่ที่ฮ่องกง กองบังคับการปราบปราม ได้ประสานงานมายังตำรวจสากลของไทย เพื่อทำการประสานข้อมูลกับตำรวจสากลฮ่องกง (INTERPOL Hong Kong) ในการช่วยเหลือผู้เสียหาย จนสามารถดำเนินการอายัดเงินในบัญชีได้สำเร็จ และให้ผู้เสียหายกลับไปรับเงินคืนที่ฮ่องกงได้ในที่สุด⁷⁵

ภาพที่ 28 การปฏิบัติงานของตำรวจสากลของไทย ในการประสานงานช่วยเหลือผู้เสียหายที่ถูกเจาะข้อมูลในจดหมายอิเล็กทรอนิกส์

ที่มา: INTERPOL Thailand [Online Available from: <https://www.facebook.com/interpol.thailand/posts/1890447257862080> [2018, June 3]]

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีบทบาทในเวทีการตำรวจระหว่างประเทศ ในการสนับสนุนภารกิจขององค์การสหประชาชาติ เพื่อสนับสนุนในการวางระบบ และการพัฒนางานตำรวจในประเทศต่างๆ ที่ต้องการความช่วยเหลือ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้มีส่วนร่วมในการจัดกำลังตำรวจเพื่อไปร่วมปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ (UN) การปฏิบัติภายใต้สภามั่นคงสหประชาชาติ (United Nations Security Council-UNSC) ในการกำหนดนโยบายและอนุมัติ ให้มีการส่งกองกำลังไปยังประเทศที่ต้องการความช่วยเหลือ ในลักษณะปฏิบัติการรักษาสันติภาพ (Peacekeeping Operations) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้ส่งเจ้าหน้าที่ไปร่วมปฏิบัติงานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540-2557 จำนวน 285 นาย (ชาย 221 นาย หญิง 64 นาย) ปฏิบัติภารกิจในพื้นที่ประเทศบอสเนีย-เฮอร์เซโกวีนา ติมอร์-เลสเต เฮติ โลปีเรีย และซูดานใต้⁷⁶

ในปี พ.ศ. 2560 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้จัดเจ้าหน้าที่ตำรวจ 10 นาย ไปร่วมปฏิบัติการรักษาสันติภาพ ณ สาธารณรัฐซูดานใต้ ทวีปแอฟริกา เป็นระยะเวลา 1 ปี ระหว่างวันที่ 16 เมษายน พ.ศ. 2560 ถึงวันที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2561 โดยมีภารกิจหลักคือ ป้องกันมิให้ประชาชนเกิดการบาดเจ็บและเสียชีวิต จากความขัดแย้งภายในประเทศระหว่างกลุ่มคนต่างเผ่าพันธุ์ ตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และสนับสนุนการยกเลิกสงครามภายในประเทศ เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ไปร่วมปฏิบัติการ มีหน้าที่ในการฝึกตำรวจท้องถิ่น ตรวจสอบรักษาสภาพความสงบเรียบร้อย สร้างความร่วมมือระหว่างชุมชน ในการป้องกันอาชญากรรมหรืองานตำรวจชุมชนสัมพันธ์ และร่วมเป็นคณะปฏิรูปตำรวจภายในประเทศ⁷⁷

การส่งเจ้าหน้าที่ตำรวจไปร่วมปฏิบัติการในงานตำรวจระหว่างประเทศนี้ เป็นการไปทำหน้าที่เพื่อให้คำแนะนำ จัดวางระบบเกี่ยวกับงานตำรวจ หรือสนับสนุน การปฏิบัติงานของกองกำลังตำรวจในประเทศที่อยู่ระหว่างการฟื้นฟูการรักษาความสงบเรียบร้อยและจัดระเบียบภายในประเทศ

ภาพที่ 29 เจ้าหน้าที่ตำรวจไทย จำนวน 10 นาย ที่ไปร่วมปฏิบัติการกิจรักษาสันติภาพในซูดานใต้ ระหว่าง 16 เมษายน ค.ศ.2017 ถึงวันที่ 15 เมษายน ค.ศ.2018

ที่มา: มติชนออนไลน์, 10 ตำรวจไทยสวมเครื่องแบบยูเอ็น รักษาสันติภาพที่ “ซูดาน” ผบ.ตร. ฝากสร้างชื่อ ทำหน้าที่ตัวแทนประเทศ, จาก https://www.matichon.co.th/local/news_525326. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2018

6.2 ความสัมพันธ์ระดับภูมิภาคและองค์กรตำรวจประเทศสมาชิกอาเซียน (ASEANAPOL)

ไทย เป็น 1 ใน 5 ประเทศที่ร่วมก่อตั้ง “สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” หรืออาเซียน โดยร่วมลงนามใน “ปฏิญญากรุงเทพ” เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม ค.ศ.1967 ประเทศที่ร่วมก่อตั้งอาเซียน ได้แก่ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย สิงคโปร์ และไทย ต่อมาในปี ค.ศ.1981 ประเทศดังกล่าวได้จัดให้มีการประชุมหัวหน้าตำรวจประเทศสมาชิกอาเซียน (ASEAN NATIONAL POLICE-ASEANAPOL) หรืออาเซียนนาโพล อย่างเป็นทางการครั้งแรกที่กรุงมะนิลา

ประเทศฟิลิปปินส์ โดยมีสมาชิก 5 ประเทศดังกล่าว เข้าร่วมการประชุม⁷⁸ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีความสัมพันธ์กับองค์กรตำรวจประเทศสมาชิกอาเซียนมาอย่างต่อเนื่อง เป็นความร่วมมือในเวทีการประชุมที่จัดขึ้นเป็นประจำและการดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามผลการประชุมอาเซียนนาโพล

การประชุมหัวหน้าตำรวจแห่งชาติประเทศสมาชิกอาเซียน (ASEAN NATIONAL POLICE) หรือเรียกโดยย่อว่า ASEANAPOL เป็นเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานตำรวจของประเทศอาเซียน 10 ประเทศ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างองค์กรตำรวจระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนในระดับภูมิภาค ความเป็นวิชาชีพในด้านการบังคับใช้กฎหมายและการรักษาความสงบเรียบร้อย การพัฒนาด้านการบริหารและจัดการงานตำรวจ และการบังคับใช้กฎหมายและความร่วมมือกับการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ โดยอาเซียนนาโพล ไม่ได้อยู่ภายใต้กลไกของอาเซียน ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของอาเซียน

บทบาทของตำรวจไทยในเวทีอาเซียนนาโพล มีการริเริ่มที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการบริหารจัดการงานตำรวจของประเทศสมาชิก เช่นในการประชุมอาเซียนนาโพล ครั้งที่ 33 ระหว่างวันที่ 18–22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2557 ซึ่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นเจ้าภาพจัดการประชุม โดยจัดขึ้นที่เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ผลการประชุมที่สำคัญคือ การสร้างกลไกความร่วมมือซึ่งกันและกัน การสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ อันจะนำมาเป็นต้นแบบในการฝึกอบรม เพื่อเสริมศักยภาพของประเทศสมาชิก รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือและร่วมมือในด้านการสืบสวน การรวบรวมพยานหลักฐาน การจับกุม อาชญากรรมข้ามชาติประเภทต่างๆ และการยกระดับศูนย์ข้อมูลตำรวจอาเซียน (Electronic ASEANAPOL Database System) (E-ADS) เพื่ออำนวยความสะดวก และเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญา อีกทั้งยังร่วมมือกันเพื่อบรรลุให้ 10 ประเทศอาเซียนปลอดยาเสพติดภายในปี พ.ศ. 2558 นอกจากนี้ยังได้รับรองแผนปฏิบัติการ

ในการศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ของตำรวจอาเซียนตามข้อเสนอของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ประเทศไทย เพื่อพัฒนาองค์ความรู้วางแผนทางปฏิบัติ และติดตามข้อมูลข่าวสารแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านนิติวิทยาศาสตร์ระหว่างประเทศสมาชิก⁷⁹

ในการประชุมอาเซียนนาโพลในแต่ละครั้ง ก็ได้มีการพัฒนาความร่วมมือในประเด็นต่างๆ อย่างต่อเนื่อง รวมถึงการประชุมในครั้งที่ 36 เมื่อปี พ.ศ.2560 ซึ่งจัดขึ้นที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ มาเลเซีย นอกจากมีหัวหน้าตำรวจประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศแล้ว ยังมีประเทศคู่เจรจาที่เข้าร่วมประชุมด้วย ได้แก่ จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ รัสเซีย ตุรกี สหราชอาณาจักร องค์การตำรวจสากล สำนักงานตำรวจภาคพื้นยุโรป และสำนักงานเลขาธิการอาเซียน⁸⁰ ฐานความผิดอาชญากรรมข้ามชาติที่มีการหารือกันในการประชุมครั้งนี้ ได้แก่ การก่อการร้าย การค้ายาเสพติด การค้ามนุษย์ การลักลอบเข้าเมือง อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ การฉ้อโกงข้ามชาติ การลักลอบค้าสัตว์ป่า และพันธุ์พืชใกล้สูญพันธุ์ และอาชญากรรมที่กระทบต่อความมั่นคงทางทะเล รวมถึงความร่วมมือในการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรร่วมกันในอนาคต รวมทั้งมีการลงนามในบันทึกข้อตกลงร่วมกันเพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติในภูมิภาคอาเซียนต่อไป

ความร่วมมือกันในภูมิภาคอาเซียนระหว่างองค์กรตำรวจประเทศต่างๆ มีประเด็นความร่วมมือที่พัฒนาปรับเปลี่ยนไปตามสภาพปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลาและลักษณะที่มีความเฉพาะในแต่ละประเทศในภูมิภาค เช่น ประเด็นเรื่องอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ การฉ้อโกงข้ามชาติที่อาศัยเทคโนโลยีและการสื่อสาร ซึ่งเป็นปัญหามากขึ้นในหลายประเทศ อาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมและความมั่นคงทางทะเล เป็นต้น นอกจากนี้มีการขยายความร่วมมือออกไปนอกภูมิภาคเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการกับปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ

และการพัฒนาองค์กรของตำรวจอาเซียน การประชุมในระยะหลังจึงมีการเชิญประเทศคู่เจรจาจากนอกภูมิภาค เข้ามาร่วมประชุมเพื่อขยายขอบข่ายความร่วมมือที่ไม่สามารถจำกัดแค่เพียงในภูมิภาคอาเซียนเท่านั้น

6.3 ความสัมพันธ์ระดับทวิภาคี

เพื่อการประสานงานการปฏิบัติระหว่างประเทศในงานตำรวจ ทั้งในด้านการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ และการประสานงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้เสนอต่อรัฐบาลเพื่อจัดให้มีผู้ช่วยทูตฝ่ายตำรวจ ไปปฏิบัติหน้าที่ประจำในประเทศต่างๆ เพื่อทำหน้าที่ประสานงานเกี่ยวกับงานตำรวจ ในปัจจุบันได้รับการอนุมัติให้มีผู้ช่วยทูตฝ่ายตำรวจ จำนวน 3 ประเทศ ได้แก่ เมียนมา กัมพูชา และสาธารณรัฐประชาชนจีน

ไทยมีพรมแดนที่ติดต่อกับเมียนมา ลาว กัมพูชา มาเลเซีย ความสัมพันธ์ในระดับทวิภาคีกับประเทศดังกล่าวจึงเกิดขึ้นเพื่อความร่วมมือในการรับมือกับปัญหาอาชญากรรมข้ามพรมแดนระหว่างมาเลเซียกับประเทศดังกล่าว ความสัมพันธ์ระดับทวิภาคีในงานตำรวจกับประเทศที่มีพรมแดนติดต่อกัน ถือว่ามีการปฏิบัติงานร่วมกันและความสัมพันธ์ที่ติดต่อกัน โดยเป็นความร่วมมือในประเด็นที่ทั้งสองประเทศประสบปัญหาหรือเป็นประโยชน์ต่างตอบแทนกัน เช่น กรณีความสัมพันธ์ระหว่างตำรวจไทยกับเมียนมา เนื่องจากปัญหาอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องเป็นเรื่องยาเสพติดและการค้ามนุษย์ ทั้งสองประเทศจึงมีความร่วมมือในการป้องกันปราบปรามคดีดังกล่าวอย่างใกล้ชิด

การป้องกันปราบปรามยาเสพติดของไทย มีสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เป็นองค์กรในระดับนโยบาย โดยมีสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย ได้มีความร่วมมือกันในระดับทวิภาคีระหว่างไทยกับเมียนมาเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยมีการจัดประชุมทวิภาคีไทย-เมียนมา เรื่อง ความร่วมมือด้านการปราบปรามยาเสพติด เป็นประจำทุกปี

ในครั้งที่ 19 จัดขึ้นเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ.2560 ณ กรุงเทพมหานคร โดย นายศิรินทรียา ลิทธิชัย เลขาธิการ ป.ป.ส. ประเทศไทย เป็นหัวหน้าคณะผู้แทนไทย และ พลตำรวจจัตวา อ่อง วิน อู (Pol. Brig. Gen. Aung Win Oo) ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเมียนมา และ เลขาธิการ ป.ป.ส. เมียนมา เป็นหัวหน้าคณะผู้แทนเมียนมา ผลการประชุมที่สำคัญ ได้แก่

- ฝ่ายไทยร้องขอให้ฝ่ายเมียนมาสืบสวนและปราบปรามการค้ายาเสพติดเครือข่ายต่างๆ ที่ลักลอบส่งยาเสพติดเข้าสู่ประเทศไทย โดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดนของทั้งสองประเทศ
- สองฝ่าย จะสืบสวนจับกุมนักค้ายาเสพติดที่หลบหนีหมายจับ โดยฝ่ายไทยส่งหมายจับให้ฝ่ายเมียนมา จำนวน 18 หมาย และฝ่ายเมียนมาส่งหมายจับให้ฝ่ายไทย จำนวน 1 หมาย
- การร่วมมือดำเนินงานแผนปฏิบัติการปิดล้อมพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำ ภายใต้แผนปฏิบัติการแม่น้ำโขงปลอดภัย 6 ประเทศ ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2559-2561)
- การเชื่อมโยงข้อมูลการตรวจพิสูจน์ยาเสพติดกับข้อมูลการข่าว เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการจัดทำ drug profiling เพื่อหาที่มาของแหล่งผลิตยาเสพติดที่ถูกยึดได้
- ฝ่ายไทยจะจัดการฝึกอบรมหลักสูตรการตรวจพิสูจน์ยาเสพติด และการตรวจพิสูจน์สารเคมีและสารตั้งต้นให้กับเจ้าหน้าที่เมียนมา จำนวน 3 รุ่น รุ่นละ 60 คน
- ฝ่ายไทยขอความร่วมมือเมียนมาในการสืบสวนบรรจุภัณฑ์ที่ใช้ในการบรรจุยาเสพติด

ประชุมทวิภาคีไทย-เมียนมา เรื่อง ความร่วมมือด้านการปราบปรามยาเสพติด ครั้งที่ 20 เมื่อวันที่ 4 มิถุนายน พ.ศ.2561 มีวัตถุประสงค์เพื่อหารือเกี่ยวกับสถานการณ์ยาเสพติด ติดตามผลการดำเนินการ จากการประชุมครั้งที่ 19 หารือความร่วมมือด้านการปราบปรามยาเสพติด และการบังคับใช้กฎหมายยาเสพติด

การควบคุมสารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ การฝึกอบรม การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ ผู้ติดยาเสพติด การพัฒนาทางเลือก รวมทั้งสรุปการหารือแผนปฏิบัติการร่วมว่าด้วยความร่วมมือในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดน⁸¹ จะเห็นได้ว่าความร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดระหว่างไทยกับเมียนมา เป็นประเด็นสำคัญที่ทั้งสองประเทศให้ความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด

ปัญหาด้านการค้ามนุษย์เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่กระทบต่อไทยและเมียนมา โดยมีขบวนการค้ามนุษย์ข้ามชาติลักลอบนำหญิงหรือเด็กจากเมียนมาเข้ามาหาประโยชน์ในธุรกิจบันเทิงหรือสถานบริการในประเทศไทย รวมถึงการลักลอบค้าแรงงานข้ามชาติ ไทยกับเมียนมา จึงมีการประชุมทวิภาคีไทย-เมียนมา เพื่อทบทวนความเข้าใจระหว่างรัฐบาลไทยและเมียนมา ว่าด้วยความร่วมมือในการต่อต้านการค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็กเช่นเดียวกัน⁸²

ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างตำรวจไทย กัมพูชา และลาว ก็เป็นไปในลักษณะเช่นเดียวกัน ในด้านปัญหายาเสพติด มีการลักลอบนำเข้าประเทศไทย โดยอาศัยเส้นทางผ่านจากประเทศลาวและกัมพูชา ในขณะเดียวกัน ก็มีขบวนการค้ามนุษย์ได้หลอกลวงชาวลาวและกัมพูชาเข้ามาในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสตรีหรือเด็ก เพื่อแสวงผลประโยชน์จากธุรกิจค้าบริการทางเพศ ตำรวจไทยจึงมีความร่วมมือกับประเทศดังกล่าว เพื่อประสานงานและปฏิบัติการในการแก้ไขปัญหายาเสพติดและการค้ามนุษย์ในลักษณะเดียวกัน

ตำรวจมาเลเซีย เป็นอีกองค์กรหนึ่งที่มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับตำรวจไทย และเป็นความสัมพันธ์ที่ต่อเนื่องมาอย่างยาวนาน มีการเยือนระหว่างหัวหน้าตำรวจทั้งสองประเทศอย่างสม่ำเสมอ มีการจัดแข่งขันรักบี้ประเพณีตำรวจไทยและตำรวจมาเลเซีย ซึ่งถ้วยรูกีรวงศ์ เป็นประจำทุกปี นอกจากนี้ไทยยังเป็นผู้สนับสนุนการป้องกันปราบปรามการโจรกรรมรถยนต์ข้ามชาติ โดยสามารถติดตามรถยนต์ที่ถูกโจรกรรมจากมาเลเซียแล้วลักลอบขนส่งเข้ามาที่ไทยได้จำนวนมาก

ในขณะที่มาเลเซียก็ให้การสนับสนุนงานด้านความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และการปราบปรามอาชญากรรมข้ามพรมแดนระหว่างไทยกับมาเลเซียเป็นอย่างดี

นอกจากนี้สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีการทำความตกลงระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติกับองค์กรตำรวจประเทศต่างๆ เพื่อความร่วมมือกันในการดำเนินต่างๆ สรุปได้ดังนี้⁸³

1) ออสเตรเลีย บันทึกความเข้าใจระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กับตำรวจออสเตรเลีย ว่าด้วยความร่วมมือในการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ และการพัฒนาความร่วมมือของตำรวจ (31 พฤษภาคม พ.ศ. 2559) ข้อตกลงการจัดตั้งหน่วยปฏิบัติการเฉพาะกิจร่วม (Joint Taskforce) ด้านปราบปรามยาเสพติดและอาชญากรรมข้ามชาติ ระหว่างสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และตำรวจแห่งชาติออสเตรเลีย หนังสือแลกเปลี่ยนระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และตำรวจแห่งชาติออสเตรเลีย (EOL) ว่าด้วยเครือข่ายประสานงานป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ (พ.ศ. 2556)

2) สหรัฐอเมริกา บันทึกความเข้าใจระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และหน่วยงานสืบสวนสอบสวนกลาง สหรัฐอเมริกา (FBI) ว่าด้วยเรื่องการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ความตกลงว่าด้วยการจัดตั้งสถาบันฝึกอบรมระหว่างประเทศว่าด้วยการดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย (International Law Enforcement Academy-ILEA) กรุงเทพฯ บันทึกความตั้งใจตามโครงการติดตั้งศูนย์ข้อมูลบุคคล (PISCES)

3) สาธารณรัฐเกาหลี ข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และตำรวจแห่งชาติเกาหลี (พ.ศ. 2549)

4) แคนาดา หนังสือความเข้าใจระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกระทรวงการต่างประเทศและการค้าระหว่างประเทศแคนาดา (พ.ศ. 2555)

5) สาธารณรัฐออสเตรเลีย บันทึกความเข้าใจระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกระทรวงมหาดไทยออสเตรเลีย ว่าด้วยการเสริมสร้างความร่วมมือทวิภาคีด้านความมั่นคงภายใน (พ.ศ. 2555)

6.4 ความร่วมมือเพื่อพัฒนาองค์กรและบุคลากร

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้รับการสนับสนุนและมีความร่วมมือกับประเทศต่างๆ ทั้งในภูมิภาคอาเซียน และประเทศในภูมิภาคอื่นๆ ในการพัฒนาข้าราชการตำรวจ โดยการแลกเปลี่ยนการศึกษาดูงานและพัฒนาข้าราชการตำรวจ ซึ่งรวมถึงการส่งเจ้าหน้าที่ตำรวจไทย ไปร่วมฝึกอบรมในประเทศต่างๆ ได้แก่ หลักสูตร International Senior Police Officer Command Course ประเทศมาเลเซีย ซึ่งมีการจัดเป็นประจำทุกปี โครงการฝึกอบรมในโปรแกรม Japan-Singapore Partnership Program for the 21st Century ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างประเทศสิงคโปร์กับญี่ปุ่น เพื่อให้ความรู้ด้านการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม และรักษาความมั่นคงให้แก่ประเทศกำลังพัฒนา การฝึกอบรมด้านการสืบสวนสอบสวนคดีอาญาและการก่อการร้ายในประเทศอินโดนีเซีย เป็นต้น รวมทั้งการรับเจ้าหน้าที่ตำรวจจากประเทศต่างๆ มาเข้ารับการฝึกอบรมในประเทศ ได้แก่ หลักสูตรการบริหารงานตำรวจชั้นสูง (บตส.) หลักสูตร ผู้กำกับการ (ผกก.) และหลักสูตร สารวัตร (สว.) ซึ่งมีการจัดสรรที่นั่งให้ประเทศต่างๆ ส่งเจ้าหน้าที่ตำรวจ เข้าร่วมฝึกอบรมตามสถานการณ์และความเหมาะสม

นอกจากนี้รัฐบาลไทยโดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้ทำความตกลงร่วมมือกับประเทศสหรัฐอเมริกา จัดตั้งสถาบันฝึกอบรมระหว่างประเทศว่าด้วยการดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย (International Law Enforcement Academy) กรุงเทพฯ เรียกโดยย่อว่า ILEA Bangkok เพื่อจัดการฝึกอบรมให้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และภูมิภาคใกล้เคียง โดยการสนับสนุนเงินงบประมาณจากประเทศสหรัฐอเมริกา เริ่มตั้งแต่ปี ค.ศ. 1996 สถาบันดังกล่าว

มุ่งเน้นการยกระดับประสิทธิภาพความร่วมมือในระดับภูมิภาคต่ออาชญากรรมข้ามชาติ ที่คุกคามภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การลักลอบค้ายาเสพติด อาชญากรรมด้านการเงิน และการค้ามนุษย์ สถาบัน ILEA มีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อพัฒนาความร่วมมือในการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพ ภายในประเทศอาเซียน เพื่อให้สถาบันด้านยุติธรรมทางอาญาของแต่ละประเทศมีความเข้มแข็ง เพื่อที่จะเพิ่มขีดความสามารถในการทำงานร่วมกันในการปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ ดังกล่าว⁸⁴

ภาพที่ 30 ห้องฝึกอบรมสถาบัน ILEA Bangkok

ที่มา: จาก http://www.ileabangkok.com/__site/home. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2559

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีความสัมพันธ์อันดีกับสถานทูตสหรัฐอเมริกา ประจำประเทศไทย โดยได้รับการสนับสนุนด้านการฝึกอบรมในหลักสูตรต่างๆ ทั้งการส่งข้าราชการตำรวจไปฝึกอบรมในสหรัฐอเมริกา หรือการสนับสนุนวิทยากร เพื่อมาจัดการฝึกอบรมในประเทศไทย เช่น เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายของสหรัฐอเมริกา เพื่อส่งวิทยากรมาอบรมให้ความรู้ ตามโครงการฝึกอบรมหลักสูตรผู้ปฏิบัติงานด้านการสืบสวนให้มีประสิทธิภาพในระดับสากล (Royal Thai Police/United State of America Advanced Law Enforcement Training Seminar-ALETS) โดยได้เชิญวิทยากรจากสำนักงานสอบสวนกลางของสหรัฐอเมริกา (Federal Bureau of Investigation-FBI) สำนักงานตำรวจลับสหรัฐอเมริกา (U.S. Secret Service) และสำนักงานปราบปรามยาเสพติดสหรัฐอเมริกา (Drug Enforcement Administration-DEA) มาให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจระดับผู้กำกับการที่ทำหน้าที่สืบสวนในประเทศไทย โดยจัดการฝึกอบรมที่โรงเรียนนายร้อยตำรวจ ระยะเวลา 7 สัปดาห์⁸⁵ รวมทั้งการฝึกอบรมหลักสูตรดังกล่าวในรุ่นที่ 2 ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2561 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจระดับสารวัตรสืบสวนทั่วประเทศจำนวน 150 นาย

ในส่วนของสถาบันการศึกษาข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร คือ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ มีความร่วมมือระหว่างประเทศต่างๆ ในด้านวิชาการ การฝึกอบรม และแลกเปลี่ยนการศึกษา โดยโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ได้ให้การสนับสนุนรับนักเรียนตำรวจจากต่างประเทศ มาเข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจ ได้แก่ นักเรียนตำรวจจากเมียนมา เวียดนาม และกัมพูชา ปีละ 4 นาย/ประเทศ ซึ่งนักเรียนนายร้อยตำรวจจากเวียดนามและเมียนมา ได้จบการศึกษาไปแล้ว 1 รุ่นๆ ละ 4 นาย

ในปีการศึกษา พ.ศ. 2561 มีนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกัมพูชา เวียดนาม และเมียนมา ประเทศละ 4 นาย กำลังศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการตำรวจ ณ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

ภาพที่ 31 เจ้าหน้าที่ตำรวจเวียดนาม 4 นาย ที่เข้ารับการศึกษาลัทธิ 4 ปี ที่โรงเรียนนายร้อยตำรวจ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม เริ่มศึกษา ในปีการศึกษา ค.ศ. 2016

ที่มา: International Relations RPCA [Online]. Available from: <http://ir.rpca.ac.th/index.php/exchange-cadets/vietnam/> [2018, June 9]

นอกจากนี้โรงเรียนนายร้อยตำรวจยังมีความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา และฝึกอบรมตำรวจ ประเทศต่างๆ ได้แก่ เกาหลีใต้ จีน (ยูนนาน) มัลดีฟส์ เวียดนาม กัมพูชา เมียนมา เยอรมนี สหรัฐอเมริกา เป็นต้น ในการแลกเปลี่ยน ทางวิชาการ การฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้น และการศึกษาดูงาน เพื่อเป็นการพัฒนา การศึกษาและฝึกอบรมด้านวิชาชีพตำรวจและการบังคับใช้กฎหมาย

เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560 มหาวิทยาลัยตำรวจแห่งชาติเกาหลี (The Korean National Police University-KNPU) ได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุม เพื่อก่อตั้งสมาคมสถาบันฝึกอบรมตำรวจในเอเชีย (The Association of Police Training Institutions in Asia-APTA) การจัดตั้งสมาคมดังกล่าวเพื่อส่งเสริม ความร่วมมือในด้านการฝึกอบรม การแลกเปลี่ยนทางด้านวิชาการระหว่างสถาบัน การฝึกอบรมตำรวจ ในประเทศต่างๆ ที่ประชุมได้ลงมติเลือกให้นายบุม ซู ซู (Mr. Bum-soo Suh) อธิการบดีมหาวิทยาลัยตำรวจแห่งชาติเกาหลี เป็นประธาน

โดยมี พลตำรวจโท ดร.ปิยะ อุทาโย ผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยตำรวจ และ นายโจเซ เออร์วิน วิลลาคอร์เท (Mr. Jose Erwin Villacorte) สถาบันฝึกอบรมตำรวจแห่งชาติฟิลิปปินส์ (Philippines National Police Training Institute–PNPTI) เป็นรองประธาน

ภาพที่ 32 การประชุมเพื่อก่อตั้งสมาคมสถาบันฝึกอบรมตำรวจในเอเชีย (The Association of Police Training Institutions in Asia–APTA) ณ มหาวิทยาลัยตำรวจแห่งชาติเกาหลี (The Korean National Police University–KNPU) เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2017

โรงเรียนนายร้อยตำรวจได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมสามัญประจำปีสมาคมสถาบันฝึกอบรมตำรวจในเอเชีย ครั้งที่ 3 ระหว่างวันที่ 17-20 กันยายน 2561 ณ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ โดยการประชุมดังกล่าวเป็นเวทีให้สถาบันฝึกอบรมจากประเทศต่างๆ ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และประสานความร่วมมือในการพัฒนาการฝึกอบรมตำรวจ และเป็นเวทีของการสัมมนาทางวิชาการระดับนานาชาติอีกด้วย

ภาพที่ 33 การประชุมสามัญประจำปี สมาคมสถาบันฝึกอบรมตำรวจในเอเชีย ครั้งที่ 3 17-20 กันยายน ค.ศ.2018 ณ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

การแลกเปลี่ยนทางด้านวิชาการและการฝึกอบรมตำรวจ มีการแลกเปลี่ยนกับประเทศต่างๆ อย่างหลากหลาย เช่น กรณีสหพันธ์ความร่วมมือกับมูลนิธิฮันส์ ไฮเดล (Hanns Seidel Foundation) สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มีความร่วมมือเพื่อพัฒนาด้านการฝึกอบรมตำรวจที่ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง โดยมูลนิธิฮันส์ ไฮเดล ได้สนับสนุนให้ข้าราชการตำรวจไทยเข้าร่วมฝึกอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาและฝึกอบรมตำรวจ ณ โรงเรียนตำรวจแห่งหน่วยงานตำรวจเตรียมพร้อมบาวาเรียนที่ 2 แห่งเมืองไอชเชเตต รัฐบาวาเรีย สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (Police Academy of the II Bavarian Standby Police in Eichstatt, Bavaria, Federal Republic of Germany) และส่งเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมจากเยอรมนี เดินทางมาแลกเปลี่ยนประสบการณ์โดยจัด

การประชุมสัมมนาในประเทศไทย ทั้งนี้ ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานด้านการศึกษา และฝึกอบรมระหว่างตำรวจทั้งสองประเทศ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาด้านการศึกษา และฝึกอบรม ให้สามารถผลิตเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีทักษะความสามารถในการ ประยุกต์ใช้ความรู้มาปฏิบัติหน้าที่ตำรวจได้อย่างมีประสิทธิภาพ คำนึงถึงสิทธิมนุษยชน และปฏิบัติต่อประชาชนอย่างเหมาะสม โดยสถาบันตำรวจในเยอรมนี ถือเป็น หน่วยงานที่สามารถปฏิรูปตำรวจโดยการปรับปรุงระบบการศึกษาและฝึกอบรม ตำรวจ จนสามารถผลิตเจ้าหน้าที่ตำรวจให้เป็นที่ยอมรับและเชื่อมั่นจากสังคม ซึ่งบทเรียนดังกล่าวเป็นประโยชน์สำหรับการพัฒนาตำรวจของไทย

ภาพที่ 34 ข้าราชการตำรวจจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจ และกองบัญชาการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เข้าร่วมการสัมมนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ด้านการศึกษาฝึกอบรมตำรวจ ที่โรงเรียนตำรวจแห่งหน่วยงานตำรวจ เติร์ยมพร้อม บาวาเรียที่ 2 (Police Academy of the Second Stand-by Police Academy in Eichstaett) เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม ค.ศ. 2017 ถึงวันที่ 3 มิถุนายน ค.ศ. 2017

ภาพที่ 35 นายฮูเบิร์ต มุลเลอร์ (Mr. Hubert Müller) ผู้อำนวยการโรงเรียนตำรวจแห่งหน่วยงานตำรวจเตรียมพร้อมบาวาเรียนที่ 2 แห่งเมืองไอซ์เซเต็ต รัฐบาวาเรีย สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (Police Academy of the II Bavarian Standby Police in Eichstatt, Bavaria, Federal Republic of Germany) พร้อมด้วยนายแอนเดส ดีเทล (Mr. Andes Dietl) อาจารย์ เดินทางมาเยี่ยมชมโรงเรียนนายร้อยตำรวจ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับนักเรียนนายร้อยตำรวจ เกี่ยวกับการฝึกอบรมตำรวจ เมื่อวันที่ 21-24 มิถุนายน ค.ศ.2017

รายการอ้างอิง

¹ The World Bank Open Data [Online]. 2016. Available from: <https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL> [2018, June 1]

² วิทย์ บัณฑิตกุล, *รู้จักประชาชนอาเซียน* (กรุงเทพฯ: สถาพรบุ๊คส, 2554), หน้า 57-62.

³ สกกลาญจน์ วิเศษ, *สาระอาเซียน* (กรุงเทพฯ: ซี แอนด์ เอ็น บুক, 2555), หน้า 40-41.

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 50-55.

⁵ คริส เบเคอร์ และ ผาสุก พงษ์ไพจิตร, *ประวัติศาสตร์ไทยร่วมสมัย* (กรุงเทพฯ: มติชน, 2557), หน้า 25-27.

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 34.

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 56-57.

⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 61.

⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 87.

¹⁰ The World Bank, *World Bank Open Data* [Online. Available from: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD> [2018, April 25]

¹¹ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา, *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564*, หน้า 7.

¹² วิทย์ บัณฑิตกุล, *รู้จักประชาชนอาเซียน*, หน้า 75.

¹³ United State Department of State Bureau of Diplomatic Security, *Thailand 2016 Crime & Safety Report: Bangkok* [Online]. Available from: <https://www.osac.gov/pages/ContentReportDetails.aspx?cid=19119> [2017, January 22]

¹⁴ ศูนย์ประสานงานป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ศปอช.ตร.) [ออนไลน์]. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน 2558. จาก <http://www.tccc.go.th/>

¹⁵ สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง, *คู่มือป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ* (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ตำรวจ, 2554)

¹⁶ United State Department of State Bureau of Diplomatic Security, *Thailand 2016 Crime & Safety Report: Bangkok* [Online]. Available from: <https://www.osac.gov/pages/ContentReportDetails.aspx?cid=19119> [2017, January 22]

¹⁷ ก้องเกียรติ อภัยวงศ์, *ผลกระทบอาชญากรรมข้ามชาติในไทย* [ออนไลน์]. 2546. สืบค้นเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2560. จาก http://elib.coj.go.th/managecourt/data/B6_2.pdf

¹⁸ Thailand 2016 Crime & Safety Report: Bangkok [Online]. Available from: <https://www.osac.gov/pages/ContentReportDetails.aspx?cid=19119> [2017, January 22]

¹⁹ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา, *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564*, หน้า 47-48.

²⁰ The Economist Intelligence Unit, *Safe Cities Index 2017 Security in a rapidly urbanising world*, A report from The Economist Intelligence Unit [Online]. Available from: <https://dkf1ato8y5dsg.cloudfront.net/uploads/5/82/safe-cities-index-eng-web.pdf> [2018, June 1]

²¹ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, *สถานการณ์ปัญหาเสพติดในประเทศไทย* [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2561. จาก <http://www.ppb.moi.go.th/midev03/upload/ONCB%20%204th%20of%2001FEB%20Final.pdf>

²² ประภัศร์ เทพชาตรี, *ประชาคมอาเซียน* (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เสมาธรรม, 2554), หน้า 33.

²³ Thailand 2016 Crime & Safety Report: Bangkok [Online]. Available from: <https://www.osac.gov/pages/ContentReportDetails.aspx?cid=19119> [2017, January 22]

²⁴ ช่าวจริง, *ไม่มีการเชื่อมโยงของกลุ่มแนวร่วมภาคใต้ไทย-กลุ่มรัฐอิสลาม: รายงานระบุ*, [ออนไลน์]. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2561. จาก <https://www.benarnews.org/thai/news/TH-ICG-study-11092017182447.html/>

²⁵ VOICE, *เหตุก่อการร้ายในอินโดฯ สะท้อนอิทธิพล ‘ไอเอส’ ในอาเซียน กระทบไทยหรือไม่?* [ออนไลน์]. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2561. จาก <https://voicetv.co.th/read/ry7Zen5Rz>

²⁶ สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์, *รายงานพิเศษ “สรุปเหตุการณ์ระเบิดแยกราชประสงค์”* [ออนไลน์]. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 22 มกราคม 2560. จาก http://thainews.prd.go.th/website_th/news/news_detail/WNPOL5808220010009

²⁷ มติชนออนไลน์, *ไต้ฝุ่น ระเบิด-ไฟไหม้หลายจว. ทั้งตาย-เจ็บ ถกเครียดมุ่งปมการเมือง* [ออนไลน์]. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2559. จาก <http://www.matichon.co.th/news/247293>

²⁸ Thailand 2016 Crime & Safety Report: Bangkok [Online]. Available from: <https://www.osac.gov/pages/ContentReportDetails.aspx?cid=19119> [2017, January 22]

²⁹ Ibid.

³⁰ HFfocus เจาะลึกระบบสุภาพ, 5 สาเหตุทำคนไทยเสียชีวิตมากที่สุด [ออนไลน์]. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2561. จาก <https://www.hffocus.org/content/2017/03/13590>

³¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มาตรา 88 และ 159

³² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มาตรา 158

³³ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มาตรา 83

³⁴ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มาตรา 107

³⁵ สุวรรณ สุวรรณเวช, พล.ต.ต., ประวัติและวิวัฒนาการของตำรวจไทย, เล่ม 1 (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ตำรวจ, 2539), หน้า 22.

³⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 22-23.

³⁷ ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์, การบริหารงานตำรวจ (กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2530), หน้า 129-130.

³⁸ สุวรรณ สุวรรณเวช, พล.ต.ต., ประวัติและวิวัฒนาการของตำรวจไทย, เล่ม 1 หน้า 81.

³⁹ ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์, การบริหารงานตำรวจ, หน้า 135.

⁴⁰ นเรศวรฤทธิ์, หลวง, การจัดกิจการตำรวจกรมกองตระเวนในรัชกาลที่ 5, (พระนคร: กรมศิลปากร, 2509) หน้า 61-156 อ้างถึงใน ปรีดา สถาวร, “ตำรวจกับการเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตยของไทย,” ใน “สถาบันการเมือง: การออกแบบใหม่” ภายใต้กระแสความขัดแย้ง” รวมบทความจากชุดโครงการวิจัย “การออกแบบประเทศไทยใหม่”, ศิริพร วัชชวัลคุ, บรรณาธิการ (กรุงเทพฯ: ศูนย์ประสานงานโครงการวิจัยเชิงนโยบาย (ด้านสถาบันการเมืองและนโยบายต่างประเทศ) คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559), หน้า 126.

⁴¹ ปรีดา สถาวร, พ.ต.อ., “ตำรวจกับการเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตยของไทย,” ใน “สถาบันการเมือง: การออกแบบใหม่” ภายใต้กระแสความขัดแย้ง” รวมบทความจากชุดโครงการวิจัย “การออกแบบประเทศไทยใหม่”, ศิริพร วัชชวัลคุ, บรรณาธิการ, หน้า 126.

⁴² ประกาศรวมกรมพลตระเวนกับกรมตำรวจถูกรวมเป็นกรมเดียวกัน ลงวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ.2458, ราชกิจจานุเบกษาเล่ม 32 หน้า 316 วันที่ 17 ตุลาคม 2458

⁴³ ประกาศตั้งอธิบดีกรมตำรวจถูกรวมและกรมพลตระเวน ประกาศ ณ วันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ.2458, ราชกิจจานุเบกษาเล่ม 32 หน้า 350 วันที่ 31 ตุลาคม 2458

⁴⁴ ปรีดา สถาวร, พ.ต.อ., “ตำรวจกับการเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตยของไทย,” ใน “สถาบันการเมือง: การออกแบบใหม่” ภายใต้กระแสความขัดแย้ง” รวมบทความจากชุดโครงการวิจัย “การออกแบบประเทศไทยใหม่”, ศิริพร รัชชวัลคุ, บรรณาธิการ, หน้า 130.

⁴⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 142-143.

⁴⁶ อาจิม โชติวงศ์, พล.ต.ต., “จุดอ่อน จุดแข็ง ตลอดจนปัญหาข้อขัดข้องตาม พ.ร.บ. ตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547” ในเอกสารประกอบการประชุมเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบงานตำรวจ ณ ห้องฟอร์จูน ชั้น 3 โรงแรมแกรนด์เมียร์เคียพ ฟอร์จูน ถนนรัชดาภิเษก กรุงเทพฯ วันที่ 25 ตุลาคม 2550.

⁴⁷ ปรีดา สถาวร, พ.ต.อ., ตำรวจกับการเป็นประชาธิปไตยของไทย, รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนสนับสนุนการวิจัย, หน้า 218.

⁴⁸ กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, บรรณาธิการ, *เปิดประเด็นปฏิรูปตำรวจ: 10 ประเด็นพัฒนาระบบงานตำรวจและร่างกฎหมายที่ผ่านคณะรัฐมนตรี* (กรุงเทพฯ: มูลนิธิพัฒนากระบวนการยุติธรรม, 2550)

⁴⁹ ไทยรัฐออนไลน์, *กรม.ไฟเขียว ตั้ง ‘มียชัย’ นั่ง ปช.พิจารณาร่าง พ.ร.บ.ตำรวจ* [ออนไลน์]. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2561. จาก <https://www.thairath.co.th/content/1246801>

⁵⁰ พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 มาตรา 16

⁵¹ พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 มาตรา 31

⁵² ข้อมูลจากสำนักงานกำลังพล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เมื่อเดือนธันวาคม 2560

⁵³ พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 มาตรา 44

⁵⁴ พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 มาตรา 45

⁵⁵ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, *ยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรบุคคล ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2557-2566*, หน้า 7.

⁵⁶ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, *ยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2564*, หน้า 9.

⁵⁷ คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ 537/2555 ลงวันที่ 27 กันยายน 2555

⁵⁸ โสภณ ศรีวพจน์, *การบริหารงานสถานีตำรวจ* (นครปฐม : กลุ่มงานวิชาการบริหารงานตำรวจ กองบังคับการวิชาการ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ, 2550), หน้า 1-2.

⁵⁹ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, *ระบบบริหารราชการของราชอาณาจักรไทย* (นนทบุรี: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน), หน้า 25.

⁶⁰ จักรพงษ์ วิวัฒน์วานิช, พ.ต.ท., คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ภาค 1-2) (กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดพิมพ์อักษร, 2545), หน้า 1-2.

⁶¹ เรื่องเดียวกัน.

⁶² ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 121 ตอนพิเศษ 79 ก. วันที่ 23 ธันวาคม 2547, หน้า 21.

⁶³ ศาลยุติธรรม, *เกี่ยวกับศาลยุติธรรม*, [ออนไลน์]. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2561. จาก <https://www.coj.go.th/home/syscoj.html>

⁶⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87

⁶⁵ มีชัย นุกุลกิจ, พล.ต.ต., *งานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ในภารกิจของกรมตำรวจ*, เอกสารวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 32 ประจำปีการศึกษา พ.ศ. 2532-2533, หน้า 40.

⁶⁶ กองแผนงาน ๒ สำนักงานแผนงานและงบประมาณ กรมตำรวจ, *คู่มือเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์*, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ตำรวจ, 2541), หน้า 15-23.

⁶⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 20-22.

⁶⁸ สุพิศาล รักดินธนาท, พล.ต.ต., *ทฤษฎีตำรวจผู้รับใช้ชุมชน: ทฤษฎีสำหรับศตวรรษที่ 21* (กรุงเทพฯ: กองบังคับการปราบปราม กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง, 2555), หน้า 28.

⁶⁹ ระเบียบ ก.ต.ช. ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการจัดระบบการบริหาร การปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปราม การกระทำความผิดทางอาญา การรักษาความสงบเรียบร้อย และการรักษาความปลอดภัย ของประชาชนให้เหมาะสมกับความต้องการของแต่ละท้องถิ่นและชุมชน พ.ศ.2559 ข้อ 4 และ 5

⁷⁰ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, *คู่มือการป้องกันปราบปราม*, หน้า 165.

⁷¹ ระเบียบ ก.ต.ช.ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการส่งเสริมให้ท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วมในกิจการตำรวจ พ.ศ.2549

⁷² ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยการส่งเสริมให้ประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น และองค์กร มีส่วนร่วมในกิจการตำรวจ พ.ศ.2551, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125 ตอนพิเศษ 45 ง วันที่ 3 มีนาคม 2551

⁷³ INTERPOL, *Royal Thai Police* [Online]. Available from: <https://www.interpol.int/Member-countries/Asia-South-Pacific/Thailand> [2018, June 3]

⁷⁴ Ibid.

⁷⁵ INTERPOL Thailand [Online Available from: <https://www.facebook.com/interpol.thailand/posts/1890447257862080> [2018, June 3]

⁷⁶ ข้อมูลจากกองการต่างประเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เมื่อเมษายน พ.ศ. 2558

⁷⁷ มติชนออนไลน์, 10 ตำรวจไทยสวมเครื่องแบบยูเอ็น รักษาสันติภาพที่ “ซูดาน” ผบ.ตร.ฝากสร้างชื่อ ทำหน้าที่ตัวแทนประเทศ, จาก https://www.matichon.co.th/local/news_525326. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2561

⁷⁸ ASEANAPOL [Online]. Available from: <http://www.aseanapol.org/about-aseanapol/chronology> [2018, April 22]

⁷⁹ ปิดฉากประชุม หน.ตำรวจอาเซียน ตั้งเป้า 2 ปีปลอดยานรก! [ออนไลน์]. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2558. จาก <http://www.manager.co.th/Crime/ViewNews.aspx?NewsID=9560000022585>

⁸⁰ เดลินิวส์ออนไลน์, ประชุมหัวหน้าตำรวจอาเซียน รับมืออาชญากรรมข้ามชาติ, [ออนไลน์]. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2561. จาก <https://www.dailynews.co.th/crime/511667>

⁸¹ กรุงเทพธุรกิจ, ไทย-เมียนมา จับมือกวาดล้างยาเสพติดแนวชายแดน [ออนไลน์]. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2561. จาก <http://www.bangkokbiznews.com/news/detail/803735>

⁸² INTERPOL Thailand [Online]. Available from: <https://www.facebook.com/interpol.thailand/posts/1760138997559574> [2018, June 9]

⁸³ กองการต่างประเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, ตารางความตกลง ตร.กับ ตร.ต่างประเทศ [ออนไลน์]. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2561. จาก <http://fad.go.th/th/articles/108183>

⁸⁴ International Law Enforcement Academy – Bangkok, “Back ground content,” [Online]. Available from: http://www.ileabangkok.com/__site/about_background [2018, June 9]

⁸⁵ ไทยรัฐออนไลน์, เบ้าหลอมนักสืบ, ชายแดน [ออนไลน์]. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2561. จาก <https://www.thairath.co.th/content/868640>

